The purpose of this apparatus is to show all variation within **Family 35**, as identified by a complete collation of the following fifty-four representative MSS—18, 35, 55, 128, 204, 246, 363, 386, 402, 479, 510, 547, 553, 586, 685, 757, 789, 824, 867, 897, 928, 955, 1040, 1046, 1062,[1] 1072, 1075, 1111, 1117, 1145, 1189, 1339, 1435, 1461, 1496, 1503, 1551, 1560, 1572, 1637, 1652, 1667, 1694, 1713, 2122, 2175, 2253, 2352, 2382, 2466, 2503, 2554, 2765 and l.2110. The first reading is that of the family and represents the vote of all the collated MSS (listed above) that are not identified as having a variant. It goes without saying that the base text is that of the family archetype, empirically determined. 1046 and 2554 have no variants.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ[2]

[Abraham to Christ—1997 BC to 5 BC]

1.1 Βιβλος γενεσεως[3] Ιησου Χριστου, υἱου Δαυιδ, υἱου ῾Αβρααμ:
2 ῾Αβρααμ εγεννησεν τον Ισαακ, Ισαακ δε εγεννησεν τον Ιακωβ, Ιακωβ δε εγεννησεν τον
Ιουδαν και τους αδελφους αυτου· 3 Ιουδας δε εγεννησεν τον Φαρες και τον Ζαρα εκ της Θαμαρ,
Φαρες δε εγεννησεν τον Εσρωμ, Εσρωμ δε εγεννησεν τον Αραμ· 4 Αραμ δε εγεννησεν τον
Αμιναδαβ, Αμιναδαβ δε εγεννησεν τον Ναασσων, Ναασσων δε εγεννησεν τον Σαλμων· 5 Σαλμων
δε εγεννησεν τον Βοοζ εκ της ῾Ραχαβ, Βοοζ δε εγεννησεν τον Ωβηδ εκ της ῾Ρουθ, Ωβηδ δε
εγεννησεν τον Ιεσσαι, 6 Ιεσσαι δε εγεννησεν[4] τον Δαυιδ τον βασιλεα.
Δαυιδ δε ὁ βασιλευς εγεννησεν τον Σολομωνα εκ της του Ουριου, 7 Σολομων δε εγεννησεν
τον ῾Ροβοαμ, ῾Ροβοαμ δε εγεννησεν τον Αβια, Αβια δε εγεννησεν τον Ασα· 8 Ασα δε εγεννησεν
τον Ιωσαφατ, Ιωσαφατ δε εγεννησεν τον Ιωραμ,[5] Ιωραμ δε εγεννησεν τον Οζιαν· 9 Οζιας δε
εγεννησεν τον Ιωαθαμ, Ιωαθαμ δε εγεννησεν τον[6] Αχαζ, Αχαζ δε εγεννησεν τον Εζεκιαν·
10 Εζεκιας δε εγεννησεν τον Μανασσην, Μανασσης δε εγεννησεν τον Αμων, Αμων δε εγεννησεν
τον Ιωσιαν· 11 Ιωσιας δε εγεννησεν τον[7] Ιεχονιαν και τους αδελφους αυτου επι της μετοικεσιας
Βαβυλωνος.
12 Μετα δε την μετοικεσιαν Βαβυλωνος Ιεχονιας εγεννησεν τον Σαλαθιηλ, Σαλαθιηλ δε
εγεννησεν τον Ζοροβαβελ· 13 Ζοροβαβελ δε εγεννησεν τον Αβιουδ, Αβιουδ δε εγεννησεν τον
Ελιακειμ, Ελιακειμ δε εγεννησεν τον Αζωρ· 14 Αζωρ δε εγεννησεν τον Σαδωκ, Σαδωκ δε
εγεννησεν τον Αχειμ, Αχειμ δε εγεννησεν τον Ελιουδ· 15 Ελιουδ δε εγεννησεν τον Ελεαζαρ,
Ελεαζαρ δε εγεννησεν τον Ματθαν, Ματθαν δε εγεννησεν τον Ιακωβ· 16 Ιακωβ δε εγεννησεν τον
Ιωσηφ τον ανδρα Μαριας, εξ ἧς εγεννηθη Ιησους,[8] ὁ λεγομενος Χριστος.
17 Πασαι ουν αἱ[9] γενεαι απο ῾Αβρααμ ἑως Δαυιδ γενεαι δεκατεσσαρες, και απο Δαυιδ ἑως
της μετοικεσιας Βαβυλωνος γενεαι δεκατεσσαρες, και απο της μετοικεσιας Βαβυλωνος ἑως του
Χριστου γενεαι[10] δεκατεσσαρες.

[Conception of Jesus—5 BC]

1.18 Του δε Ιησου Χριστου ἡ γεννησις οὑτως ἠν. Μνηστευθεισης γαρ της μητρος αυτου Μαριας
τω Ιωσηφ, πριν ἡ συνελθειν αυτους, εὑρεθη εν γαστρι εχουσα εκ Πνευματος ῾Αγιου. 19 Ιωσηφ δε
ὁ ανηρ αυτης, δικαιος ων και μη θελων αυτην παραδειγματισαι, εβουληθη λαθρα απολυσαι αυτην.
20 Ταυτα δε αυτου ενθυμηθεντος, ιδου, αγγελος Κυριου κατ᾽ οναρ εφανη αυτω λεγων, "Ιωσηφ υἱος
Δαυιδ, μη φοβηθης παραλαβειν Μαριαμ την γυναικα σου, το γαρ εν αυτη γεννηθεν εκ Πνευματος
εστιν ῾Αγιου. 21 Τεξεται δε υἱον και καλεσεις το ονομα αυτου Ιησουν, αυτος γαρ σωσει τον λαον
αυτου[11] απο των ἁμαρτιων αυτων." 22 Τουτο δε ὁλον γεγονεν ἱνα πληρωθη το ῥηθεν ὑπο του
Κυριου δια του προφητου λεγοντος: 23 "Ἰδου, ἡ παρθενος εν γαστρι ἑξει και τεξεται υἱον, και

---

[1] 1062 has many dozens of careless/spelling mistakes that have not been included in this apparatus. Although the copyist was careless, his exemplar was very good.
[2] Both the Text and the apparatus are the responsibility of Wilbur N. Pickering, ThM PhD, ©.
[3] γενεσεως || γενεσως 1040 (i)
[4] εγεννησεν || εγενησεν 1461 (sp)
[5] ιωραμ || ιωαραμ 2175[2x]
[6] 1551 omits ιωαθαμ ιωαθαμ δε εγεννησεν τον (homoioteleuton)
[7] τον || 1 ιωακειμ ιωακειμ δε εγεννησεν τον (11.6%) 1637
[8] ιησους || --- 1667
[9] αι || --- 1637
[10] γενεαι || γεννεαι 2122 (i,sp)
[11] αυτου 1040[c] || 11 1040

καλεσουσιν το ονομα αυτου Εμμανουηλ," ὅ εστιν μεθερμηνευομενον,[1] 'μεθ' ἡμων ὁ Θεος'.
24 Διεγερθεις δε ὁ Ιωσηφ απο του ὑπνου, εποιησεν ὡς προσεταξεν αυτω ὁ αγγελος Κυριου και
παρελαβεν την γυναικα αυτου, 25 και ουκ εγινωσκεν αυτην ἑως ὁυ ετεκεν τον υἱον αυτης, τον
πρωτοτοκον. Και εκαλεσεν το ονομα αυτου ΙΗΣΟΥΝ.

[Jesus is born—4 BC]

[The 'wise men']

2.1 Του δε Ιησου γεννηθεντος εν Βηθλεεμ της Ιουδαιας, εν ἡμεραις Ἡρωδου του βασιλεως,[2] ιδου,
μαγοι απο ανατολων παρεγενοντο εις Ἱεροσολυμα 2 λεγοντες, "Που εστιν ὁ τεχθεις βασιλευς των
Ιουδαιων? Ειδομεν γαρ αυτου τον αστερα[3] εν τη ανατολη και ηλθομεν προσκυνησαι αυτω."
3 Ακουσας δε Ἡρωδης ὁ βασιλευς εταραχθη και πασα Ἱεροσολυμα μετ' αυτου. 4 Και συναγαγων
παντας τους αρχιερεις και γραμματεις του λαου, επυνθανετο παρ' αυτων που ὁ Χριστος γενναται.
5 Οἱ δε ειπον αυτω, "Εν Βηθλεεμ της Ιουδαιας, οὑτως γαρ γεγραπται δια του προφητου: 6 'Και
συ, Βηθλεεμ, γη Ιουδα, ουδαμως ελαχιστη εἶ εν τοις ἡγεμοσιν Ιουδα, εκ σου γαρ εξελευσεται
ἡγουμενος, ὁστις ποιμανει τον λαον μου τον Ισραηλ'." 7 Τοτε Ἡρωδης, λαθρα καλεσας τους
μαγους, ηκριβωσεν παρ' αυτων τον χρονον του φαινομενου αστερος. 8 Και πεμψας αυτους εις
Βηθλεεμ ειπεν, "Πορευθεντες ακριβως εξετασατε περι του παιδιου· επαν δε εὑρητε, απαγγειλατε
μοι, ὁπως καγω ελθων προσκυνησω αυτω."

[The Star!]

9 Οἱ δε ακουσαντες του βασιλεως επορευθησαν, και ιδου, ὁ[4] αστηρ ὁν ειδον εν τη ανατολη
προηγεν αυτους ἑως ελθων εστη επανω οὗ ἦν το παιδιον. 10 Ιδοντες δε τον αστερα, εχαρησαν
χαραν μεγαλην σφοδρα. 11 Και ελθοντες εις την οικιαν ειδον το παιδιον μετα Μαριας της μητρος
αυτου, και πεσοντες προσεκυνησαν αυτω· και ανοιξαντες τους θησαυρους αυτων προσηνεγκαν αυτω
δωρα: χρυσον και λιβανον και σμυρναν.[5] 12 Και χρηματισθεντες κατ' οναρ μη ανακαμψαι προς
Ἡρωδην, δι' αλλης ὁδου ανεχωρησαν εις την χωραν αυτων.

[The flight to Egypt]

13 Αναχωρησαντων δε αυτων, ιδου, αγγελος Κυριου φαινεται κατ' οναρ τω Ιωσηφ λεγων,
"Εγερθεις παραλαβε το παιδιον και την μητερα αυτου και φευγε εις Αιγυπτον και ισθι εκει ἑως
αν ειπω σοι, μελλει γαρ Ἡρωδης ζητειν το παιδιον του απολεσαι αυτο." 14 Ὁ δε εγερθεις
παρελαβεν το Παιδιον και την μητερα αυτου νυκτος και ανεχωρησεν εις Αιγυπτον. 15 Και ἦν
εκει ἑως της τελευτης Ἡρωδου, ἱνα πληρωθη το ῥηθεν ὑπο του Κυριου δια του προφητου
λεγοντος: "Εξ Αιγυπτου εκαλεσα τον Υἱον μου."

[The massacre]

16 Τοτε Ἡρωδης, ιδων ὁτι ενεπαιχθη ὑπο των μαγων, εθυμωθη λιαν, και αποστειλας
ανειλεν παντας τους παιδας τους εν Βηθλεεμ και εν πασιν τοις ὁριοις αυτης, απο διετους και
κατωτερω, κατα τον χρονον ὁν ηκριβωσεν παρα των μαγων. 17 Τοτε επληρωθη το ῥηθεν ὑπο[6]
Ἱερεμιου του προφητου λεγοντος, 18 "Φωνη εν Ῥαμα ηκουσθη, θρηνος και κλαυθμος και οδυρμος[7]
πολυς, Ῥαχηλ κλαιουσα τα τεκνα αυτης και ουκ ηθελεν παρακληθηναι, ὁτι ουκ εισιν."

[The return to Natsareth]

19 Τελευτησαντος δε του Ἡρωδου, ιδου, αγγελος Κυριου κατ' οναρ φαινεται τω Ιωσηφ εν
Αιγυπτω 20 λεγων: "Εγερθεις παραλαβε το Παιδιον και την μητερα αυτου και πορευου εις γην
Ισραηλ, τεθνηκασιν γαρ οἱ ζητουντες την ψυχην του Παιδιου." 21 Ὁ δε εγερθεις παρελαβεν το
Παιδιον και την μητερα αυτου και ηλθεν εις γην Ισραηλ. 22 Ακουσας δε ὁτι Αρχελαος βασιλευει
επι της Ιουδαιας αντι Ἡρωδου του πατρος αυτου, εφοβηθη εκει απελθειν. Χρηματισθεις δε κατ'
οναρ, ανεχωρησεν εις τα μερη της Γαλιλαιας, 23 και ελθων κατωκησεν[8] εις πολιν λεγομενην
Ναζαρετ, ὁπως πληρωθη το ῥηθεν δια των προφητων, ὁτι Ναζωραιος κληθησεται.

[Ministry of John the baptizer—26 AD]

3.1 Εν δε ταις ἡμεραις εκειναις παραγινεται Ιωαννης ὁ βαπτιστης κηρυσσων εν τη ερημω της
Ιουδαιας 2 και λεγων, "Μετανοειτε, ηγγικεν γαρ ἡ βασιλεια των ουρανων!" 3 Οὑτος γαρ εστιν ὁ

---

[1] μεθερμηνευομενον || μεθερμηνεβομενον 1637 (sp)
[2] 55 omits εν ημεραις ηρωδου του βασιλεως
[3] αυτου τον αστερα || ~ 231 [1%] 386
[4] ο || --- 1072
[5] 1.1-2.11 represent the second supplement, replacing the first two leaves lost from the first supplement of GA 757. This second supplement can hardly be earlier than XV, and yet it is a perfect copy of a perfect **f**^{35} exemplar!
[6] υπο || δια [2%] 386
[7] και οδυρμος || --- 18 (h)
[8] κατωκησεν || κατωκισεν 955 (sp)

ῥηθεις ὑπο Ἡσαιου του προφητου λεγοντος: “Φωνη βοωντος, ‘Εν τη ερημω ἑτοιμασατε την οδον[1]
Κυριου, ευθειας ποιειτε τας τριβους αυτου’.” 4 Αυτος δε ὁ Ιωαννης ειχεν το ενδυμα αυτου απο
τριχων καμηλου και ζωνην δερματινην περι την οσφυν αυτου· ἡ δε τροφη αυτου ἠν ακριδες και
μελι αγριον. 5 Τοτε εξεπορευετο προς αυτον ῾Ιεροσολυμα και πασα ἡ[2] Ιουδαια και πασα ἡ
περιχωρος του Ιορδανου, 6 και εβαπτιζοντο εν τω Ιορδανη ὑπ’ αυτου, εξομολογουμενοι τας
ἁμαρτιας αυτων.

[A bunch of snakes]

7 Ιδων δε πολλους των Φαρισαιων και Σαδδουκαιων ερχομενους επι το βαπτισμα αυτου,
ειπεν αυτοις, “Γεννηματα εχιδνων! Τίς ὑπεδειξεν ὑμιν φυγειν απο της μελλουσης οργης?
8 Ποιησατε ουν καρπον αξιον της μετανοιας, 9 και μη δοξητε λεγειν εν ἑαυτοις, ‘Πατερα εχομεν
τον ῾Αβρααμ.’ Λεγω γαρ ὑμιν[3] ὁτι δυναται ὁ Θεος εκ των λιθων τουτων εγειραι τεκνα τω
῾Αβρααμ.[4] 10 Ηδη δε και ἡ αξινη προς την ῥιζαν των δενδρων κειται. Παν ουν δενδρον μη
ποιουν καρπον καλον εκκοπτεται και εις πυρ βαλλεται.

11 “Εγω μεν βαπτιζω ὑμας εν ὑδατι εις μετανοιαν, ὁ δε οπισω μου ερχομενος ισχυροτερος
μου εστιν, οὑ ουκ ειμι ἱκανος τα ὑποδηματα βαστασαι. Αυτος ὑμας βαπτισει εν Πνευματι ῾Αγιω,
12 οὑ το πτυον εν τη χειρι αυτου, και διακαθαριει την ἁλωνα αυτου, και συναξει τον σιτον
αυτου εις την αποθηκην, το δε αχυρον κατακαυσει πυρι ασβεστω.”

[Baptism of Jesus]

3.13 Τοτε παραγινεται ὁ Ιησους απο της Γαλιλαιας επι τον Ιορδανην προς τον Ιωαννην του
βαπτισθηναι ὑπ’ αυτου. 14 ῾Ο δε Ιωαννης διεκωλυεν αυτον λεγων, “Εγω χρειαν εχω ὑπο σου
βαπτισθηναι, και συ ερχη προς με?” 15 Αποκριθεις δε ὁ Ιησους ειπεν προς αυτον, “Αφες αρτι,
οὑτως γαρ πρεπον εστιν ἡμιν πληρωσαι πασαν δικαιοσυνην.” Τοτε αφιησιν αυτον. 16 Και
βαπτισθεις ὁ Ιησους ανεβη ευθυς[5] απο του ὑδατος, και ιδου, ανεωχθησαν αυτω οἱ ουρανοι, και
ειδεν το Πνευμα του Θεου καταβαινον ὡσει περιστεραν και ερχομενον επ’ αυτον. 17 Και ιδου,
φωνη εκ των ουρανων λεγουσα, “Οὑτος εστιν ὁ Υἱος μου, ὁ αγαπητος, εν ᾡ ευδοκησα.”

[Jesus tested by Satan]

4.1 Τοτε ὁ Ιησους ανηχθη εις την ερημον ὑπο του Πνευματος πειρασθηναι ὑπο του διαβολου.
2 Και νηστευσας ἡμερας τεσσαρακοντα και νυκτας τεσσαρακοντα, ὑστερον επεινασεν. 3 Και
προσελθων αυτω ὁ πειραζων ειπεν, “Ει Υἱος εἶ του Θεου, ειπε ἱνα οἱ λιθοι οὑτοι αρτοι
γενωνται.” 4 ῾Ο δε αποκριθεις ειπεν, “Γεγραπται, ‘Ουκ επ’ αρτω μονω ζησεται ανθρωπος, αλλ’
επι παντι ῥηματι εκπορευομενω δια στοματος Θεου.” 5 Τοτε παραλαμβανει αυτον ὁ διαβολος εις
την ἁγιαν πολιν και ἱστησιν αυτον επι το πτερυγιον του ἱερου, 6 και λεγει αυτω, “Ει Υἱος εἶ
του Θεου, βαλε σεαυτον κατω. Γεγραπται γαρ ὁτι ‘Τοις αγγελοις αυτου εντελειται[6] περι σου, και
επι χειρων αρουσιν σε, μηποτε προσκοψης προς λιθον τον ποδα σου.” 7 Εφη αυτω ὁ Ιησους,
“Παλιν γεγραπται, ‘Ουκ εκπειρασεις[7] Κυριον τον Θεον σου.” 8 Παλιν παραλαμβανει αυτον ὁ
διαβολος εις ορος ὑψηλον λιαν και δεικνυσιν αυτω πασας τας βασιλειας του κοσμου και την
δοξαν αυτων. 9 Και λεγει αυτω, “Ταυτα παντα σοι δωσω εαν πεσων προσκυνησης[8] μοι.” 10 Τοτε
λεγει αυτω ὁ Ιησους, “῾Υπαγε οπισω μου, Σατανα! Γεγραπται γαρ: ‘Κυριον τον Θεον σου
προσκυνησεις,[9] και αυτω μονω λατρευσεις’.” 11 Τοτε αφιησιν αυτον ὁ διαβολος και ιδου, αγγελοι
προσηλθον και διηκονουν αυτω.

[Jesus chooses Capernaum as His base of operations—27 AD]

4.12 Ακουσας δε ὁ Ιησους ὁτι Ιωαννης παρεδοθη, ανεχωρησεν εις την Γαλιλαιαν. 13 Και
καταλιπων την Ναζαρετ, ελθων κατωκησεν[10] εις Καπερναουμ την παραθαλασσιαν, εν ὁριοις
Ζαβουλων και Νεφθαλειμ· 14 ἱνα πληρωθη το ῥηθεν δια Ἡσαιου του προφητου λεγοντος· 15 “Γη
Ζαβουλων και γη Νεφθαλειμ, ὁδον θαλασσης, περαν του Ιορδανου, Γαλιλαια των εθνων! 16 ῾Ο

---

[1] οδον || 1 του 2503
[2] η || --- [5%] 1145
[3] υμιν || ημιν 1503
[4] 402 omits λεγω γαρ υμιν οτι δυναται ο θεος εκ των λιθων τουτων εγειραι τεκνα τω αβρααμ (obvious homoioteleuton)
[5] ανεβη ευθυς 1503^c || ~ 21 [1.5%] 1503
[6] εντελειται 1694^c || εντελειτε 18 || --- 1694
[7] εκπειρασεις || εκπειρασης 1145
[8] προσκυνησης || προσκυνησεις 204,1062,1667,2352
[9] προσκυνησεις || προσκυνησης 824
[10] κατωκησεν || κατωκισεν 955 (sp)

λαος ὁ καθημενος εν σκοτει ειδεν φως μεγα, και τοις καθημενοις εν χωρα και σκια θανατου φως
ανετειλεν αυτοις."

[Peter, Andrew, James and John]

17 Απο τοτε ηρξατο ὁ Ιησους κηρυσσειν και λεγειν, "Μετανοειτε, ηγγικεν γαρ ἡ βασιλεια
των ουρανων". 18 Περιπατων δε παρα την θαλασσαν της Γαλιλαιας ειδεν δυο αδελφους, Σιμωνα
τον λεγομενον[1] Πετρον και Ανδρεαν τον αδελφον αυτου, βαλλοντας αμφιβληστρον εις την
θαλασσαν, ησαν γαρ ἁλιεις. 19 Και λεγει αυτοις, "Δευτε οπισω μου, και ποιησω ὑμας ἁλιεις
ανθρωπων". 20 Οἱ δε ευθεως αφεντες τα δικτυα ηκολουθησαν αυτω. 21 Και προβας εκειθεν, ειδεν
αλλους δυο αδελφους, Ιακωβον (τον του Ζεβεδαιου) και Ιωαννην τον αδελφον αυτου, εν τω πλοιω
μετα Ζεβεδαιου του πατρος αυτων καταρτιζοντας τα δικτυα αυτων, και εκαλεσεν αυτους. 22 Οἱ δε
ευθεως αφεντες το πλοιον και τον πατερα αυτων ηκολουθησαν αυτω.

[A tour of Galilee]

23 Και περιηγεν ὁλην την Γαλιλαιαν ὁ Ιησους, διδασκων εν ταις συναγωγαις αυτων και
κηρυσσων το ευαγγελιον της βασιλειας, και θεραπευων πασαν νοσον και πασαν μαλακιαν εν τω
λαω. 24 Και απηλθεν ἡ ακοη αυτου εις ὁλην την Συριαν. Και προσηνεγκαν αυτω παντας τους
κακως εχοντας, ποικιλαις νοσοις και βασανοις συνεχομενους, και δαιμονιζομενους και
σεληνιαζομενους και παραλυτικους—και εθεραπευσεν αυτους. 25 Και ηκολουθησαν αυτω[2] οχλοι[3]
πολλοι απο της Γαλιλαιας και Δεκαπολεως και Ἱεροσολυμων και Ιουδαιας και περαν του
Ιορδανου.

[The Sermon on the Mount]

5.1 Ιδων δε τους οχλους ανεβη εις το ορος και, καθισαντος αυτου, προσηλθον αυτω οἱ μαθηται
αυτου.

[The Beatitudes]

2 Και ανοιξας το στομα αυτου εδιδασκεν αυτους λεγων, 3 "Μακαριοι οἱ πτωχοι τω
πνευματι, ὁτι αυτων εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων. 4 Μακαριοι οἱ πενθουντες, ὁτι αυτοι
παρακληθησονται. 5 Μακαριοι οἱ πραεις, ὁτι αυτοι κληρονομησουσιν[4] την γην. 6 Μακαριοι οἱ
πεινωντες και διψωντες την δικαιοσυνην, ὁτι αυτοι χορτασθησονται. 7 Μακαριοι οἱ ελεημονες,
ὁτι αυτοι ελεηθησονται. 8 Μακαριοι οἱ καθαροι τη καρδια, ὁτι αυτοι τον Θεον οψονται.
9 Μακαριοι οἱ ειρηνοποιοι, ὁτι αυτοι υἱοι Θεου κληθησονται. 10 Μακαριοι οἱ δεδιωγμενοι
ἑνεκεν δικαιοσυνης, ὁτι αυτων εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων.

[For disciples]

11 "Μακαριοι εστε ὁταν ονειδισωσιν ὑμας και διωξωσιν, και ειπωσιν παν πονηρον ῥημα
καθ' ὑμων, ψευδομενοι, ἑνεκεν εμου. 12 Χαιρετε και αγαλλιασθε, ὁτι ὁ μισθος ὑμων πολυς εν τοις
ουρανοις, οὑτως γαρ εδιωξαν τους προφητας τους προ ὑμων. 13 Ὑμεις εστε το ἁλας της γης· εαν
δε το ἁλας μωρανθη, εν τίνι ἁλισθησεται? Εις[5] ουδεν ισχυει ετι ει μη βληθηναι εξω και
καταπατεισθαι ὑπο των ανθρωπων. 14 Ὑμεις εστε το φως του κοσμου. Ου δυναται πολις
κρυβηναι[6] επανω ορους κειμενη.[7] 15 Ουδε καιουσιν λυχνον[8] και τιθεασιν αυτον[9] ὑπο τον μοδιον,
αλλ' επι την λυχνιαν, και λαμπει πασιν τοις[10] εν τη οικια. 16 Οὑτως λαμψατω το φως ὑμων
εμπροσθεν των ανθρωπων, ὁπως ιδωσιν ὑμων τα καλα[11] εργα και δοξασωσιν τον Πατερα ὑμων τον
εν τοις ουρανοις.

[Jesus interpretes the Law]

17 "Μη νομισητε[12] ὁτι ηλθον καταλυσαι τον Νομον ἡ τους Προφητας· ουκ ηλθον
καταλυσαι αλλα πληρωσαι. 18 Αμην γαρ[13] λεγω ὑμιν, ἑως αν παρελθη[14] ὁ ουρανος και ἡ γη, ιωτα

---

[1] λεγομενον || λεγομεν 553^{v}
[2] αυτω || τω ιησου 685
[3] οχλοι 1145^{c} || --- 1145
[4] κληρονομησουσιν 1145^{c} || κληρονομοσουσιν 1145 || κληροραμησουσιν 1637
[5] εις || --- 128 [from one line to the next]
[6] κρυβηναι || κριβηναι 955 (sp)
[7] κειμενη || κειμενει 1117 (i)
[8] λυχνον || λιχνον 1560 (i,sp)
[9] αυτον || --- 547
[10] τοις || της 1667
[11] υμων τα καλα || ~ 231 246,1551
[12] νομισητε || νομησητε 1560 (i,sp)
[13] γαρ || --- 547
[14] παρελθη || παρελθοι 955

ἑν ἡ μια κεραια ου μη παρελθη απο του Νομου ἑως αν παντα γενηται. 19 Ὃς εαν ουν λυση μιαν
των εντολων τουτων των ελαχιστων και διδαξη οὑτως τους ανθρωπους, ελαχιστος κληθησεται εν
τη βασιλεια των ουρανων· ὃς δ’ αν ποιηση και διδαξη, οὑτος μεγας κληθησεται εν τη βασιλεια
των ουρανων.[1] 20 Λεγω γαρ ὑμιν ὁτι εαν μη περισσευση ἡ δικαιοσυνη ὑμων πλειον των
γραμματεων[2] και φαρισαιων, ου μη εισελθητε εις την βασιλειαν των ουρανων.

[About respecting others]

21 “Ηκουσατε ὁτι ερρεθη[3] τοις αρχαιοις, ‘Ου φονευσεις, ὃς δ’ αν φονευση, ενοχος εσται[4]
τη κρισει.’ 22 Εγω δε λεγω ὑμιν ὁτι πας ὁ οργιζομενος τω αδελφω αυτου εικη ενοχος εσται τη
κρισει. Ὃς δ’ αν ειπη τω αδελφω αυτου, ‘Ρακα,’ ενοχος εσται τω συνεδριω. Ὃς δ’ αν ειπη,
‘Μωρε,’ ενοχος εσται εις την Γεενναν του πυρος. 23 Εαν ουν προσφερης το δωρον σου επι το
θυσιαστηριον και εκει μνησθης ὁτι ὁ αδελφος σου εχει τι κατα σου, 24 αφες εκει το δωρον σου
εμπροσθεν του θυσιαστηριου, και ὑπαγε, πρωτον διαλλαγηθι τω αδελφω σου, και τοτε ελθων[5]
προσφερε το δωρον σου. 25 Ισθι ευνοων τω αντιδικω σου ταχυ ἑως ὁτου εἶ εν τη ὁδω μετ’ αυτου,
μηποτε σε παραδω ὁ αντιδικος τω κριτη, και ὁ κριτης σε παραδω τω ὑπηρετη, και εις φυλακην
βληθηση. 26 Αμην λεγω σοι, ου μη εξελθης εκειθεν ἑως αν αποδως τον εσχατον κοδραντην!

[About sexual sin]

27 “Ηκουσατε ὁτι ερρεθη, ‘Ου μοιχευσεις.’ 28 Εγω δε λεγω ὑμιν ὁτι πας ὁ βλεπων[6]
γυναικα προς το επιθυμησαι αυτην[7] ηδη εμοιχευσεν αυτην εν τη καρδια αυτου. 29 Ει δε ὁ
οφθαλμος σου ὁ δεξιος σκανδαλιζει[8] σε, εξελε αυτον και βαλε απο σου, συμφερει γαρ σοι ἱνα
αποληται ἑν των μελων σου και μη ὁλον το σωμα σου βληθη εις[9] Γεενναν. 30 Και ει ἡ δεξια σου
χειρ σκανδαλιζει σε, εκκοψον αυτην και βαλε απο σου· συμφερει γαρ σοι ἱνα αποληται ἑν των
μελων σου και μη ὁλον το σωμα σου βληθη εις Γεενναν.[10] 31 Ερρεθη ὁτι ‘ὃς αν απολυση την
γυναικα αυτου, δοτω αυτη αποστασιον’. 32 Εγω δε λεγω ὑμιν ὁτι ὃς αν απολυση την γυναικα
αυτου, παρεκτος λογου πορνειας, ποιει αυτην μοιχασθαι, και ὃς εαν απολελυμενην γαμηση[11]
μοιχαται.

[About swearing]

33 “Παλιν ηκουσατε ὁτι ερρεθη τοις αρχαιοις,[12] ‘Ουκ επιορκησεις,[13] αποδωσεις δε τω[14]
Κυριω τους ὁρκους σου.’ 34 Εγω δε λεγω ὑμιν μη ομοσαι ὁλως: μητε εν τω ουρανω, ὁτι θρονος
εστιν του Θεου· 35 μητε εν τη γη, ὁτι ὑποποδιον εστιν των ποδων αυτου· μητε εις ‘Ιεροσολυμα,
ὁτι πολις εστιν του μεγαλου Βασιλεως· 36 μητε εν τη κεφαλη σου ομοσης, ὁτι ου δυνασαι μιαν
τριχα λευκην ἢ μελαιναν ποιησαι. 37 Εστω δε ὁ λογος ὑμων ‘ναι ναι’, ‘ου ου’· το δε περισσον
τουτων εκ του πονηρου εστιν.

[About retaliation]

38 “Ηκουσατε ὁτι ερρεθη, ‘Οφθαλμον αντι οφθαλμου και οδοντα αντι οδοντος.’ 39 Εγω δε
λεγω ὑμιν μη αντιστηναι τω πονηρω· αλλ’ ὁστις σε ῥαπισει επι την δεξιαν[15] σιαγονα, στρεψον
αυτω και την αλλην. 40 Και τω θελοντι σοι[16] κριθηναι και τον χιτωνα σου λαβειν, αφες αυτω
και το[17] ἱματιον.[18] 41 Και ὁστις σε αγγαρευσει μιλιον ἑν, ὑπαγε μετ’ αυτου δυο. 42 Τω αιτουντι
σε διδου, και τον θελοντα απο σου δανεισασθαι μη αποστραφης.

[How to treat enemies]

---

[1] 128,1551 omit ος δαν ποιηση και διδαξη ουτος μεγας κληθησεται εν τη βασιλεια των ουρανων (homoioteleuton, the six last words)

[2] γραμματεων || γραμματαιων 955 (sp)

[3] ερρεθη || ερρηθη [15%] 479,685,1694 (throughout) (sp)

[4] εσται || 1 εν 55

[5] ελθων || προσελθων 55

[6] 1111 is missing 5.28-39.

[7] αυτην || αυτης [10%] 363,547,1435,1572

[8] σκανδαλιζει || σκανδαλιζη 1694 (i)

[9] εις || 1 την 18

[10] 402 omits verse 30 entire (clear homoioteleuton)

[11] γαμηση || γαμιση 1560 (i,sp)

[12] τοις αρχαιοις || --- 1040 (from one page to the next)

[13] επιορκησεις || επιορκισεις 55

[14] τω || --- 1075

[15] δεξιαν || 1 σου [35%] 246[t] (I use ‘t’ for ‘textual critic’; this was a later hand supplying readings from a different line of transmission, usually in the margin.)

[16] σοι || σε 1435

[17] το || τω 1667

[18] 789 is missing 1:1 – 5:40, supplied by a later hand, 789[s] (**f**[35], but careless)

43 “Ἠκουσατε ὁτι ερρεθη, ‘Ἀγαπησεις[1] τον πλησιον σου και μισησεις[2] τον εχθρον σου.’
44 Εγω δε λεγω ὑμιν, αγαπατε τους εχθρους ὑμων, ευλογειτε τους καταρωμενους ὑμας, καλως
ποιειτε τοις μισουσιν ὑμας, και προσευχεσθε ὑπερ των επηρεαζοντων ὑμας και διωκοντων ὑμας,
45 ὁπως γενησθε υἱοι του Πατρος ὑμων του εν τοις ουρανοις, ὁτι τον ἡλιον αυτου ανατελλει επι
πονηρους και αγαθους, και βρεχει επι δικαιους και αδικους. 46 Εαν γαρ αγαπησητε τους
αγαπωντας ὑμας, τίνα μισθον εχετε? Ουχι και οἱ τελωναι το αυτο ποιουσιν? 47 Και εαν
ασπασησθε τους φιλους ὑμων μονον, τί περισσον ποιειτε? Ουχι και οἱ τελωναι οὑτως ποιουσιν?
48 Εσεσθε ουν ὑμεις τελειοι ὡσπερ ὁ Πατηρ ὑμων[3] ὁ εν τοις ουρανοις τελειος εστιν.

[Jesus warns against religious ostentation]

6.1 “Προσεχετε[4] την ελεημοσυνην ὑμων μη ποιειν εμπροσθεν των ανθρωπων προς το
θεαθηναι αυτοις. Ει δε μη γε, μισθον ουκ εχετε παρα τω Πατρι ὑμων τω εν τοις ουρανοις.
2 Ὁταν ουν ποιης ελεημοσυνην, μη σαλπισης εμπροσθεν σου, ὡσπερ οἱ ὑποκριται ποιουσιν εν
ταις συναγωγαις και εν ταις ῥυμαις, ὁπως δοξασθωσιν ὑπο των ανθρωπων.[5] Αμην λεγω ὑμιν,[6]
απεχουσιν τον μισθον αυτων. 3 Σου δε ποιουντος ελεημοσυνην, μη γνωτω ἡ αριστερα σου τί
ποιει ἡ δεξια σου, 4 ὁπως ἦ σου ἡ ελεημοσυνη εν τω κρυπτω. Και ὁ Πατηρ σου ὁ βλεπων εν τω
κρυπτω αυτος αποδωσει σοι εν τω φανερω. 5 “Και ὁταν προσευχη, ουκ εση ὡσπερ οἱ ὑποκριται,
ὁτι φιλουσιν εν ταις συναγωγαις και εν ταις γωνιαις των πλατειων ἑστωτες προσευχεσθαι, ὁπως
αν φανωσιν τοις ανθρωποις. Αμην λεγω ὑμιν ὁτι απεχουσιν τον μισθον αυτων. 6 Συ δε, ὁταν
προσευχη, εισελθε εις το ταμειον[7] σου, και κλεισας την θυραν σου, προσευξαι τω Πατρι σου τω
εν τω[8] κρυπτω· και ὁ Πατηρ σου ὁ βλεπων εν τω κρυπτω αποδωσει σοι εν τω φανερω.

[How to pray]

7 Προσευχομενοι δε μη βαττολογησητε[9] ὡσπερ οἱ εθνικοι·[10] δοκουσιν γαρ ὁτι εν τη
πολυλογια αυτων εισακουσθησονται. 8 Μη ουν ὁμοιωθητε αυτοις, οιδεν γαρ ὁ Πατηρ ὑμων ὧν
χρειαν εχετε προ του ὑμας αιτησαι αυτον. 9 “Οὑτως ουν προσευχεσθε ὑμεις· ‘Πατερ ἡμων[11] ὁ εν
τοις ουρανοις, ἁγιασθητω το ονομα σου, 10 ελθετω ἡ βασιλεια σου, γενηθητω το θελημα σου, ὡς
εν ουρανω και επι της γης. 11 Τον αρτον ἡμων τον επιουσιον δος ἡμιν σημερον. 12 Και αφες
ἡμιν τα οφειληματα ἡμων, ὡς και ἡμεις[12] αφιεμεν τοις οφειλεταις ἡμων. 13 Και μη εισενεγκης
ἡμας εις πειρασμον, αλλα ῥυσαι ἡμας απο του πονηρου· ὁτι σου εστιν ἡ βασιλεια και ἡ δυναμις
και ἡ δοξα εις τους αιωνας.[13] Αμην.’ 14 Εαν γαρ αφητε τοις ανθρωποις τα παραπτωματα αυτων,
αφησει και ὑμιν ὁ Πατηρ ὑμων ὁ ουρανιος. 15 Εαν δε μη αφητε τοις ανθρωποις τα παραπτωματα
αυτων, ουδε ὁ Πατηρ ὑμων[14] αφησει τα παραπτωματα ὑμων.

[How to fast]

16 “Ὁταν δε νηστευητε, μη γινεσθε ὡσπερ οἱ ὑποκριται σκυθρωποι, αφανιζουσιν γαρ τα
προσωπα αυτων ὁπως[15] φανωσιν τοις ανθρωποις νηστευοντες. Αμην[16] λεγω ὑμιν ὁτι απεχουσιν
τον μισθον αυτων. 17 Συ δε νηστευων αλειψαι σου την κεφαλην, και το προσωπον σου νιψαι,
18 ὁπως μη φανης[17] τοις ανθρωποις νηστευων αλλα τω Πατρι σου τω εν τω κρυπτω· και ὁ Πατηρ
σου ὁ βλεπων εν τω κρυπτω αποδωσει σοι.

[The right attitude toward material supply]

19 “Μη θησαυριζετε[18,19] ὑμιν θησαυρους επι της γης, ὁπου σης και βρωσις αφανιζει και
ὁπου κλεπται διορυσσουσιν και κλεπτουσιν· 20 θησαυριζετε δε ὑμιν θησαυρους εν ουρανω, ὁπου

---

1 αγαπησεις || αγαπησης 2175
2 μισησεις || μισησης 2175
3 υμων || ημων 2175
4 προσεχετε || 1 δε [4%] 2175
5 876 is missing from the beginning to here.
6 υμιν || 1 οτι 547c
7 ταμειον || ταμιειον [70%] 479
8 τω || --- 204
9 βαττολογησητε || βατολογισητε 955 (sp)
10 εθνικοι || εθνηκοι [10%] 510
11 ημων || υμων 246 (nonsense)
12 ημεις || υμεις 1551
13 αιωνας || ωνας 1560 (i)
14 υμων 35c,1145c || 1 ο ουρανιος [5%] 35,1145?
15 οπως || 1 αν 402
16 αμην || 1 γαρ 402,510,2382
17 φανης || φανεις 757s2 (i)
18 θησαυριζετε || θαυριζετε 1496
19 2175 is missing 6.19 – 7.5.

ουτε σης ουτε βρωσις αφανιζει και ὁπου κλεπται ου διορυσσουσιν ουδε κλεπτουσιν· 21 ὁπου γαρ
εστιν ὁ θησαυρος ὑμων εκει εσται και ἡ καρδια ὑμων.

[About world-view]

22 "Ὁ λυχνος του σωματος εστιν ὁ οφθαλμος. Εαν ουν ὁ οφθαλμος σου ἁπλους ᾖ, ὁλον το
σωμα σου φωτεινον εσται. 23 Εαν δε ὁ οφθαλμος σου πονηρος ᾖ, ὁλον το σωμα σου σκοτεινον
εσται. Ει ουν το φως το εν σοι σκοτος εστιν, το σκοτος ποσον!

["You cannot serve God and Money"]

24 "Ουδεις δυναται δυσιν κυριοις δουλευειν· ἡ γαρ τον ἑνα μισησει και τον ἑτερον
αγαπησει, ἡ ἑνος ανθεξεται και του ἑτερου καταφρονησει. Ου δυνασθε Θεω δουλευειν και μαμωνα.
25 Δια τουτο λεγω ὑμιν, μη μεριμνατε τη ψυχη ὑμων, τί φαγητε και τί πιητε· μηδε τω σωματι
ὑμων τί ενδυσεσθε.[1] Ουχι ἡ ψυχη πλειων[2] εστιν της τροφης και το σωμα του ενδυματος?
26 Εμβλεψατε εις τα πετεινα του ουρανου, ὁτι ου σπειρουσιν ουδε θεριζουσιν ουδε συναγουσιν εις
αποθηκας, και ὁ Πατηρ ὑμων ὁ ουρανιος τρεφει αυτα. Ουχ ὑμεις μαλλον διαφερετε αυτων? 27 Τίς
δε εξ ὑμων μεριμνων δυναται προσθειναι επι την ἡλικιαν αυτου πηχυν ἑνα? 28 Και περι
ενδυματος τί μεριμνατε? Καταμαθετε τα κρινα του αγρου, πως αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει.
29 Λεγω δε ὑμιν ὁτι ουδε Σολομων εν παση τη δοξη αυτου περιεβαλετο ὡς ἑν τουτων. 30 Ει δε
τον χορτον του αγρου, σημερον οντα και αυριον εις κλιβανον βαλλομενον, ὁ Θεος[3] οὑτως[4]
αμφιεννυσιν, ου πολλω μαλλον ὑμας, ολιγοπιστοι? 31 Μη ουν μεριμνησητε λεγοντες, 'Τί
φαγωμεν?' ἡ 'Τί πιωμεν?' ἡ 'Τί περιβαλωμεθα?'[5] 32 Παντα γαρ ταυτα τα εθνη επιζητει. Οιδεν
γαρ ὁ Πατηρ ὑμων[6] ὁ ουρανιος ὁτι χρηζετε τουτων ἁπαντων. 33 Ζητειτε δε πρωτον την βασιλειαν
του Θεου και την δικαιοσυνην αυτου, και ταυτα παντα προστεθησεται[7] ὑμιν. 34 Μη ουν
μεριμνησητε εις την αυριον, ἡ γαρ αυριον μεριμνησει[8] τα ἑαυτης. Αρκετον τη ἡμερα ἡ κακια
αυτης.

[The right attitude toward others]

7.1 "Μη κρινετε, ἱνα μη κριθητε. 2 Εν ᾧ γαρ κριματι κρινετε, κριθησεσθε· και εν ᾧ
μετρω μετρειτε, μετρηθησεται[9] ὑμιν. 3 Τί δε βλεπεις το καρφος το εν τω οφθαλμω του αδελφου
σου, την δε εν τω σω οφθαλμω δοκον ου κατανοεις? 4 Ἠ πως ερεις τω αδελφω σου, 'Αφες εκβαλω
το καρφος απο του οφθαλμου σου', και ιδου, ἡ δοκος εν τω οφθαλμω σου? 5 Ὑποκριτα! Εκβαλε
πρωτον την δοκον εκ του οφθαλμου σου, και τοτε διαβλεψεις εκβαλειν το καρφος εκ του οφθαλμου
του αδελφου σου.

[Analyze your audience]

6 "Μη δωτε[10] το[11] ἁγιον τοις κυσιν, μηδε[12] βαλητε[13] τους μαργαριτας ὑμων εμπροσθεν των
χοιρων· μηποτε καταπατησωσιν αυτους εν τοις ποσιν αυτων, και στραφεντες ῥηξωσιν ὑμας.

[Be persistent, yet considerate]

7 "Αιτειτε, και δοθησεται ὑμιν· ζητειτε, και εὑρησετε·[14] κρουετε, και ανοιγησεται ὑμιν.
8 Πας γαρ ὁ αιτων λαμβανει και ὁ ζητων εὑρισκει και τω κρουοντι ανοιγησεται. 9 Ἠ τίς εστιν
εξ ὑμων ανθρωπος, ὃν εαν αιτηση ὁ υἱος αυτου αρτον, μη λιθον επιδωσει αυτω?[15] 10 Και εαν
ιχθυν αιτηση, μη οφιν επιδωσει αυτω? 11 Ει ουν ὑμεις, πονηροι οντες, οιδατε δοματα αγαθα
διδοναι τοις τεκνοις ὑμων, ποσω μαλλον ὁ Πατηρ ὑμων ὁ εν τοις ουρανοις δωσει αγαθα τοις
αιτουσιν αυτον? 12 Παντα ουν ὁσα αν θελητε ἱνα ποιωσιν ὑμιν οἱ ανθρωποι, οὑτως και ὑμεις
ποιειτε αυτοις· οὑτος γαρ εστιν ὁ Νομος και οἱ Προφηται.[16]

[Eternal destiny]

---

[1] ενδυσεσθε || ενδυσησθε [80%] 1145
[2] πλειων || πλειον [80%] 685,824
[3] ο θεος || --- 1560
[4] ο θεος ουτως || ~ 312 1040
[5] περιβαλωμεθα || περιβαλλωμεθα [5%] 789,955[c],2352,2503 || περιβαλλομεθα 386
[6] υμων || --- 402
[7] προστεθησεται || προστεθησετε 1637
[8] μεριμνησει || μεριμνηση 1667
[9] μετρηθησεται || αντιμετρηθησεται 402
[10] δωτε || δοτε [5%] 1062,1435,1694 (Subjunctive VS Imperative)
[11] το || τον 1637
[12] 897 is missing to here: 1.1-7.6
[13] βαλητε || βαλλητε 757[s2] (i)
[14] ευρησετε || ευρησεται 1637
[15] αυτω || 1 η 1694
[16] προφηται || προφητε 1551

13 "Εισελθετε δια της στενης πυλης, ὁτι πλατεια ἡ πυλη και ευρυχωρος ἡ ὁδος ἡ απαγουσα
εις την απωλειαν, και πολλοι εισιν οἱ εισερχομενοι δι' αυτης. 14 Τί στενη ἡ πυλη και
τεθλιμμενη[1] ἡ ὁδος ἡ απαγουσα εις την ζωην, και ολιγοι εισιν οἱ εὑρισκοντες αυτην!

[A tree is known by its fruits]

15 "Προσεχετε δε απο των ψευδοπροφητων, οἱτινες ερχονται προς ὑμας εν[2] ενδυμασιν
προβατων, εσωθεν δε εισιν λυκοι ἁρπαγες. 16 Απο των καρπων αυτων επιγνωσεσθε αυτους. Μητι
συλλεγουσιν απο ακανθων σταφυλην ἠ απο τριβολων συκα? 17 Οὑτως παν δενδρον αγαθον καρπους
καλους[3] ποιει, το δε σαπρον δενδρον καρπους πονηρους ποιει. 18 Ου δυναται δενδρον αγαθον
καρπους πονηρους ποιειν, ουδε δενδρον σαπρον καρπους καλους ποιειν. 19 Παν ουν[4] δενδρον μη
ποιουν καρπον καλον εκκοπτεται και εις πυρ βαλλεται. 20 Αρα γε, απο[5] των καρπων αυτων
επιγνωσεσθε αυτους.

[We have to do the Father's will]

21 "Ου πας ὁ[6] λεγων μοι, 'Κυριε, Κυριε', εισελευσεται εις την βασιλειαν των ουρανων,
αλλ' ὁ ποιων το θελημα του Πατρος μου του εν ουρανοις. 22 Πολλοι ερουσιν μοι εν εκεινη τη
ἡμερα, 'Κυριε, Κυριε, ου τω σω ονοματι προεφητευσαμεν, και τω σω ονοματι δαιμονια
εξεβαλομεν,[7] και τω σω ονοματι δυναμεις πολλας εποιησαμεν?' 23 Και τοτε ὁμολογησω αυτοις ὁτι
'Ουδεποτε[8] εγνων ὑμας! Αποχωρειτε απ' εμου οἱ εργαζομενοι την ανομιαν.'

[All face adversity—foundation determines outcome]

24 "Πας ουν ὁστις ακουει μου τους λογους τουτους και ποιει αυτους, ὁμοιωσω αυτον ανδρι
φρονιμω, ὁστις ωκοδομησεν την οικιαν αυτου επι την πετραν. 25 Και κατεβη ἡ βροχη και ηλθον
οἱ ποταμοι και επνευσαν οἱ ανεμοι και προσεπεσον[9] τη οικια εκεινη, και ουκ επεσεν, τεθεμελιωτο
γαρ επι την πετραν. 26 Και πας ὁ ακουων μου τους λογους τουτους και μη ποιων αυτους
ὁμοιωθησεται ανδρι μωρω, ὁστις ωκοδομησεν την οικιαν αυτου επι την[10] αμμον. 27 Και κατεβη ἡ
βροχη και ηλθον οἱ ποταμοι και επνευσαν οἱ ανεμοι και προσεκοψαν τη οικια εκεινη, και επεσεν·
και ἠν ἡ πτωσις αυτης μεγαλη."

[Editorial comment]

28 Και εγενετο ὁτε συνετελεσεν[11] ὁ Ιησους τους λογους τουτους, εξεπλησσοντο οἱ οχλοι επι
τη διδαχη αυτου, 29 ἠν γαρ διδασκων αυτους ὡς εξουσιαν εχων και ουχ ὡς οἱ γραμματεις.

[The Messiah demonstrates His power]

[Jesus heals a leper]

8.1 Καταβαντι δε αυτω απο του ορους, ηκολουθησαν αυτω οχλοι πολλοι. 2 Και ιδου, λεπρος
ελθων προσεκυνει αυτω, λεγων, "Κυριε, εαν θελης, δυνασαι με καθαρισαι." 3 Και εκτεινας την
χειρα ἡψατο αυτου ὁ Ιησους, λεγων, "Θελω,[12] καθαρισθητι." Και ευθεως εκαθαρισθη αυτου ἡ
λεπρα. 4 Και λεγει αυτω ὁ Ιησους: "'Ορα μηδενι ειπης, αλλ' ὑπαγε, σεαυτον δειξον τω ἱερει, και
προσενεγκαι[13] το δωρον ὅ προσεταξεν Μωσης, εις μαρτυριον αυτοις."

[Jesus heals at a distance]

5 Εισελθοντι δε αυτω εις Καπερναουμ, προσηλθεν αυτω ἑκατονταρχος, παρακαλων αυτον
6 και λεγων, "Κυριε, ὁ παις μου βεβληται εν τη οικια παραλυτικος, δεινως βασανιζομενος." 7 Και
λεγει αυτω ὁ Ιησους, "Εγω ελθων θεραπευσω αυτον." 8 Και αποκριθεις ὁ ἑκατονταρχος εφη,
"Κυριε, ουκ ειμι ἱκανος ἱνα μου ὑπο την στεγην εισελθης· αλλα μονον ειπε λογω, και ιαθησεται
ὁ παις μου. 9 Και γαρ εγω ανθρωπος ειμι ὑπο εξουσιαν, εχων ὑπ' εμαυτον στρατιωτας. Και λεγω
τουτω, 'Πορευθητι,' και πορευεται· και[14] αλλω, 'Ερχου,' και ερχεται· και τω δουλω μου, 'Ποιησον
τουτο,' και ποιει." 10 Ακουσας δε ὁ Ιησους εθαυμασεν, και ειπεν τοις ακολουθουσιν, "Αμην λεγω

---

[1] τεθλιμμενη || τεθλιμενη 757[s2] (i)
[2] εν || --- 18
[3] καλους || καλλους 1637 (i)
[4] ουν || --- [75%] 1637
[5] 6.13-7.19 represent the second supplement, replacing three leaves lost from the first supplement of GA 757. Aside from three ittacisms, it is a perfect copy of a perfect **f**[35] exemplar!
[6] ο || ου 789
[7] εξεβαλομεν || εξεβαλλομεν 55,1117 (from one line to the next),1637
[8] ουδεποτε || ουδεπωτε 553
[9] προσεπεσον || προσεπεσαν [6%] 1560,1637
[10] την || τον 1560
[11] συνετελεσεν || ετελεσεν 128,1040
[12] θελω || --- 1145
[13] προσενεγκαι 1694[alt] || προσενεγκε [75%] 386,479,897,1694,2175
[14] και || 1 τω 1560

ὑμιν, ουδε εν τω Ισραηλ τοσαυτην πιστιν εὑρον! 11 Λεγω δε ὑμιν ὁτι πολλοι απο ανατολων και
δυσμων ἡξουσιν και ανακλιθησονται[1] μετα Ἁβρααμ και Ισαακ και Ιακωβ εν τη[2] βασιλεια των
ουρανων, 12 οἱ δε υἱοι της βασιλειας εκβληθησονται εις το σκοτος το εξωτερον. Εκει εσται ὁ
κλαυθμος και ὁ βρυγμος των οδοντων." 13 Και ειπεν ὁ Ιησους τω ἑκατονταρχω,[3] "Ὑπαγε, και ὡς
επιστευσας γενηθητω σοι." Και ιαθη ὁ παις αυτου εν τη ὡρα εκεινη.

[Peter's mother-in-law]

14 Και ελθων ὁ Ιησους[4] εις την οικιαν Πετρου, ειδεν την πενθεραν αυτου βεβλημενην και
πυρεσσουσαν. 15 Και ἡψατο της χειρος αυτης, και αφηκεν αυτην ὁ πυρετος και ηγερθη και
διηκονει[5] αυτω.[6] 16 Οψιας δε γενομενης, προσηνεγκαν αυτω δαιμονιζομενους πολλους. Και
εξεβαλεν τα πνευματα λογω, και παντας τους κακως εχοντας εθεραπευσεν, 17 ὁπως πληρωθη το
ῥηθεν δια Ἡσαιου του προφητου, λεγοντος, "Αυτος τας ασθενειας ἡμων ελαβεν και τας νοσους
εβαστασεν."

18 Ιδων δε ὁ Ιησους πολλους[7] οχλους περι αυτον, εκελευσεν απελθειν εις το περαν. 19 Και
προσελθων εἱς γραμματευς ειπεν αυτω, "Διδασκαλε, ακολουθησω σοι ὁπου εαν απερχη." 20 Λεγει
αυτω ὁ Ιησους, "Αἱ αλωπεκες φωλεους εχουσιν[8] και τα πετεινα του ουρανου κατασκηνωσεις, ὁ δε
Υἱος του Ανθρωπου ουκ εχει που την κεφαλην κλινη." 21 Ἑτερος δε των μαθητων ειπεν αυτω,
"Κυριε, επιτρεψον μοι πρωτον απελθειν και θαψαι τον πατερα μου." 22 Ὁ δε Ιησους ειπεν αυτω,
"Ακολουθει μοι, και αφες τους νεκρους θαψαι τους ἑαυτων νεκρους."

[Jesus controls wind and wave]

23 Και εμβαντι αυτω εις το πλοιον, ηκολουθησαν αυτω οἱ μαθηται αυτου. 24 Και ιδου,
σεισμος μεγας εγενετο εν τη θαλασση, ὡστε το πλοιον καλυπτεσθαι ὑπο των κυματων. Αυτος δε
εκαθευδεν. 25 Και προσελθοντες οἱ μαθηται ηγειραν αυτον λεγοντες, "Κυριε, σωσον ἡμας!
Απολλυμεθα!" 26 Και λεγει αυτοις, "Τἱ δειλοι εστε, ολιγοπιστοι?" Τοτε εγερθεις επετιμησεν τοις
ανεμοις και τη θαλασση, και εγενετο γαληνη μεγαλη. 27 Ὁι δε ανθρωποι εθαυμασαν, λεγοντες,
"Ποταπος εστιν οὗτος ὁτι και οἱ ανεμοι και ἡ θαλασσα ὑπακουουσιν αυτω?"

[Jesus controls any number of demons]

28 Και ελθοντι αυτω εις το περαν εις την χωραν των Γεργεσηνων, ὑπηντησαν αυτω δυο
δαιμονιζομενοι, εκ των μνημειων εξερχομενοι, χαλεποι λιαν, ὡστε μη ισχυειν τινα παρελθειν δια
της ὁδου εκεινης. 29 Και ιδου, εκραξαν λεγοντες: "Τἱ ἡμιν[9] και σοι, Ιησου,[10] Υἱε του Θεου?
Ηλθες ὦδε προ καιρου βασανισαι ἡμας?" 30 Ἠν δε μακραν απ' αυτων[11] αγελη χοιρων πολλων
βοσκομενη. 31 Οἱ δε δαιμονες παρεκαλουν αυτον, λεγοντες, "Ει εκβαλλεις[12] ἡμας, επιτρεψον ἡμιν
απελθειν εις την αγελην των χοιρων." 32 Και ειπεν αυτοις, "Ὑπαγετε!" Οἱ δε εξελθοντες
απηλθον εις την αγελην των χοιρων. Και ιδου,[13] ὡρμησεν πασα ἡ αγελη των χοιρων κατα του
κρημνου εις την θαλασσαν και απεθανον εν τοις ὑδασιν. 33 Οἱ δε βοσκοντες εφυγον, και
απελθοντες εις την πολιν απηγγειλαν παντα, και τα των δαιμονιζομενων. 34 Και ιδου, πασα ἡ
πολις εξηλθεν[14] εις συναντησιν τω Ιησου. Και ιδοντες αυτον[15] παρεκαλεσαν ὁπως μεταβη απο των
ὁριων αυτων.

[Jesus forgives sins]

9.1 Και εμβας εις το πλοιον διεπερασεν και ηλθεν εις την ιδιαν πολιν. 2 Και ιδου,
προσεφερον αυτω παραλυτικον επι κλινης βεβλημενον. Και ιδων ὁ Ιησους την πιστιν αυτων ειπεν
τω παραλυτικω, "Θαρσει, τεκνον·[16] αφεωνται[17] σοι αἱ ἁμαρτιαι σου." 3 Και ιδου, τινες των

---

[1] ανακλιθησονται || ανακληθησονται [30%] 1062,1145
[2] 1435 is missing a folio, 8:2-11
[3] εκατονταρχω || εκατορταρχω 1111 (i,sp)
[4] ο ιησους || --- 18,955,1145
[5] διηκονει || δηκονει 510
[6] αυτω 1694alt || αυτοις 1694
[7] πολλους || πολους 1040 (i)
[8] 2352 is missing a folio, 8:10-20.
[9] ημιν || υμιν 685 (i)
[10] ιησου || --- 2466
[11] απ αυτων || 1212 1040 (i)
[12] εκβαλλεις || εκβαλεις 2175
[13] ιδου || --- 1111
[14] εξηλθεν || εξηλθον 1435
[15] αυτον || --- 553 (from one page to the next)
[16] θαρσει τεκνον || --- 553
[17] αφεωνται || αφεονται 402

γραμματεων[1] ειπον εν ἑαυτοις, "Οὑτος βλασφημει!" 4 Και ειδως[2] ὁ Ιησους τας ενθυμησεις αυτων
ειπεν, "'Ινατί ὑμεις ενθυμεισθε πονηρα εν ταις καρδιαις ὑμων? 5 Τί γαρ εστιν ευκοπωτερον,
ειπειν, 'Αφεωνται σου αἱ ἁμαρτιαι,' ἡ ειπειν, 'Εγειραι και περιπατει?' 6 'Ινα δε ειδητε ὁτι
εξουσιαν εχει ὁ Υἱος του Ανθρωπου επι της γης αφιεναι ἁμαρτιας"—τοτε λεγει τω παραλυτικω,
"Εγερθεις αρον σου την κλινην και ὑπαγε εις τον οικον σου!" 7 Και εγερθεις απηλθεν εις τον
οικον αυτου. 8 Ιδοντες δε οἱ οχλοι εθαυμασαν και[3] εδοξασαν τον Θεον, τον δοντα εξουσιαν
τοιαυτην τοις ανθρωποις.

[Matthew called]

9 Και παραγων ὁ Ιησους εκειθεν[4] ειδεν ανθρωπον καθημενον επι το τελωνιον, Ματθαιον
λεγομενον, και λεγει αυτω, "Ακολουθει μοι." Και αναστας ηκολουθησεν αυτω. 10 Και εγενετο
αυτου ανακειμενου εν τη οικια, και ιδου, πολλοι τελωναι και ἁμαρτωλοι ελθοντες συνανεκειντο
τω Ιησου και τοις μαθηταις αυτου. 11 Και ιδοντες οἱ Φαρισαιοι ειπον τοις μαθηταις αυτου, "Δια
τί μετα των[5] τελωνων και ἁμαρτωλων εσθιει και πινει[6] ὁ διδασκαλος ὑμων?" 12 'Ο δε Ιησους
ακουσας ειπεν αυτοις, "Ου χρειαν εχουσιν οἱ ισχυοντες ιατρου αλλ' οἱ κακως εχοντες.
13 Πορευθεντες[7] δε μαθετε τί εστιν, 'Ελεον[8] θελω και ου θυσιαν'. Ου γαρ ηλθον καλεσαι δικαιους,
αλλα ἁμαρτωλους εις μετανοιαν."

[Fasting]

14 Τοτε προσερχονται αυτω οἱ μαθηται Ιωαννου, λεγοντες, "Δια τί ἡμεις και οἱ
φαρισαιοι νηστευομεν πολλα, οἱ δε μαθηται σου ου νηστευουσιν?" 15 Και ειπεν αυτοις ὁ Ιησους,
"Μη δυνανται οἱ υἱοι του νυμφωνος πενθειν εφ' ὁσον χρονον[9] μετ' αυτων εστιν ὁ νυμφιος?
Ελευσονται δε ἡμεραι ὁταν απαρθη απ' αυτων ὁ νυμφιος, και τοτε νηστευσουσιν.

[Old wineskins]

16 "Ουδεις δε επιβαλλει επιβλημα ῥακους αγναφου επι ἱματιω παλαιω, αιρει γαρ το
πληρωμα αυτου απο του ἱματιου, και[10] χειρον σχισμα γινεται. 17 Ουδε βαλλουσιν οινον νεον[11] εις
ασκους παλαιους· ει δε μη γε, ῥηγνυνται οἱ ασκοι, και ὁ οινος εκχειται και οἱ ασκοι[12]
απολουνται.[13] Αλλα βαλλουσιν οινον νεον εις ασκους καινους, και αμφοτεροι συντηρουνται."

[Jesus raises the dead]

18 Ταυτα αυτου λαλουντος αυτοις,[14] ιδου, αρχων[15] τις ελθων προσεκυνει αυτω, λεγων ὁτι[16]
"'Η θυγατηρ μου αρτι ετελευτησεν, αλλα ελθων επιθες την χειρα σου επ' αυτην και ζησεται." 19
Και εγερθεις ὁ Ιησους ηκολουθησεν αυτω, και οἱ μαθηται αυτου. 20 Και ιδου, γυνη αἱμορροουσα
δωδεκα ετη προσελθουσα οπισθεν ἡψατο του κρασπεδου του ἱματιου αυτου. 21 Ελεγεν γαρ εν
ἑαυτη, "Εαν μονον ἁψωμαι του ἱματιου αυτου σωθησομαι." 22 'Ο δε Ιησους επιστραφεις και ιδων
αυτην ειπεν, "Θαρσει, θυγατερ· ἡ πιστις σου σεσωκεν σε." Και εσωθη ἡ γυνη απο της ὡρας
εκεινης. 23 Και ελθων ὁ Ιησους εις την οικιαν του αρχοντος και ιδων τους αυλητας[17] και τον
οχλον θορυβουμενον, 24 λεγει αυτοις, "Αναχωρειτε, ου γαρ απεθανεν το κορασιον αλλα καθευδει."
Και κατεγελων αυτου. 25 'Οτε δε εξεβληθη ὁ οχλος, εισελθων εκρατησεν της χειρος αυτης, και
ηγερθη το κορασιον. 26 Και εξηλθεν ἡ φημη αὑτη εις ὁλην την γην εκεινην.

[Jesus restores sight and speech]

---

[1] γραμματεων || γραμματαιων 955 (sp)
[2] ειδως || ιδως 824,1062,2175 || ειδων (1%) 204 || ιδων (65.7%) 55
[3] και || 11 1496 (from one line to the next)
[4] εκειθεν || --- 1551
[5] των || --- 2466
[6] και πινει || --- [70%] 246[t]
[7] 1667 is missing 9.13 – 12.30.
[8] ελεον || ελαιον 246,1551
[9] χρονον || --- [80%] 55,246[t]
[10] 897 is missing 9.16 – 11.27.
[11] οινον νεον || ~ 21 2466
[12] ασκοι || αασκοι 510 (from one line to the next)
[13] απολουνται 18,204,246,386,402,510,586,757[s],789,824,928[c],955,1040,1046,1062,1072,1075,1117,1145,1339,1461,1496,1503,1551,1560,1572[c],1637,1652,1713,2175, 2253,2352,2382,2503,2554,l.2110 [future middle Indicative] (897,1667 missing) (2122 illegible)
απολλυνται [20%] 35,55,128,363,479,547,553,685,867,928,1111,1189,1435,1572,1694,2466,2765 [present passive Indicative]
[14] αυτοις || --- 55
[15] αρχων || αρχον 2175 (i)
[16] οτι || --- 1117
[17] αυλητας || αυλιτας 55,2175 (sp)

27 Και παραγοντι εκειθεν τω Ιησου, ηκολουθησαν αυτω[1] δυο τυφλοι, κραζοντες και
λεγοντες, "Ἐλεησον ἡμας, Υἱος Δαυιδ!" 28 Ελθοντι δε εις την οικιαν, προσηλθον αυτω οἱ τυφλοι·
και λεγει αυτοις, "Πιστευετε ὁτι δυναμαι τουτο ποιησαι?" Λεγουσιν αυτω, "Ναι, Κυριε."
29 Τοτε ἡψατο των οφθαλμων αυτων, λεγων, "Κατα την πιστιν ὑμων γενηθητω[2] ὑμιν." 30 Και
ανεωχθησαν αυτων οἱ οφθαλμοι. Και ενεβριμησατο αυτοις ὁ Ιησους, λεγων, "῾Ορατε μηδεις
γινωσκετω!" 31 Οἱ δε εξελθοντες διεφημισαν[3] αυτον εν ὁλη τη γη εκεινη.
32 Αυτων δε εξερχομενων, ιδου, προσηνεγκαν αυτω ανθρωπον κωφον δαιμονιζομενον.
33 Και εκβληθεντος του δαιμονιου, ελαλησεν ὁ κωφος. Και εθαυμασαν οἱ οχλοι, λεγοντες ὁτι,
"Ουδεποτε εφανη οὑτως εν τω Ισραηλ!" 34 Οἱ δε Φαρισαιοι ελεγον, "Ἐν τω αρχοντι των
δαιμονιων εκβαλλει τα δαιμονια."

[The harvest needs workers]

35 Και περιηγεν ὁ Ιησους τας πολεις πασας και τας[4] κωμας διδασκων εν ταις συναγωγαις
αυτων και κηρυσσων το ευαγγελιον της βασιλειας και θεραπευων πασαν νοσον και πασαν[5]
μαλακιαν εν τω λαω. 36 Ιδων δε τους οχλους εσπλαγχνισθη περι αυτων ὁτι ησαν εσκυλμενοι[6] και
ερριμμενοι[7] ὡς προβατα μη εχοντα ποιμενα. 37 Τοτε λεγει τοις μαθηταις αυτου, "῾Ο μεν θερισμος
πολυς, οἱ δε εργαται ολιγοι. 38 Δεηθητε ουν του κυριου του θερισμου ὁπως εκβαλη[8] εργατας εις
τον θερισμον αυτου."

[Jesus commissions and orients the twelve disciples—28 AD]

10.1 Και προσκαλεσαμενος τους δωδεκα μαθητας αυτου εδωκεν αυτοις εξουσιαν[9] πνευματων
ακαθαρτων ὡστε εκβαλλειν αυτα και θεραπευειν πασαν νοσον και πασαν μαλακιαν. 2 Των δε
δωδεκα αποστολων τα ονοματα εισιν ταυτα: πρωτος Σιμων (ὁ λεγομενος Πετρος) και Ανδρεας ὁ
αδελφος αυτου, Ιακωβος (ὁ του Ζεβεδαιου) και Ιωαννης ὁ αδελφος αυτου, 3 Φιλιππος και
Βαρθολομαιος, Θωμας και Ματθαιος (ὁ τελωνης), Ιακωβος (ὁ του Αλφαιου) και Λεββαιος (ὁ
επικληθεις Θαδδαιος), 4 Σιμων (ὁ Κανανιτης) και Ιουδας Ισκαριωτης (ὁ και παραδους αυτον).

[Orientation with immediate effect]

5 Τουτους[10] τους δωδεκα απεστειλεν ὁ Ιησους, παραγγειλας αυτοις λεγων, "Εἰς ὁδον εθνων
μη απελθητε, και εις πολιν Σαμαρειτων μη εισελθητε. 6 Πορευεσθε δε μαλλον προς τα προβατα τα
απολωλοτα οικου Ισραηλ. 7 Πορευομενοι δε κηρυσσετε, λεγοντες ὁτι 'Ηγγικεν ἡ βασιλεια των
ουρανων.' 8 Ασθενουντας θεραπευετε, λεπρους καθαριζετε,[11] δαιμονια εκβαλλετε. Δωρεαν ελαβετε,
δωρεαν δοτε. 9 Μη κτησησθε χρυσον μηδε αργυρον μηδε χαλκον εις τας ζωνας ὑμων, 10 μη
πηραν[12] εις ὁδον μηδε δυο χιτωνας μηδε ὑποδηματα μηδε ῥαβδους· αξιος γαρ ὁ εργατης της τροφης
αυτου εστιν.
11 "Εἰς ἡν δ' αν πολιν ἡ κωμην εισελθητε, εξετασατε τίς εν αυτη αξιος εστιν, κακει
μεινατε ἑως αν εξελθητε. 12 Εισερχομενοι δε εις την οικιαν, ασπασασθε αυτην.[13] 13 Και εαν μεν ᾖ
ἡ οικια αξια, ελθετω ἡ ειρηνη ὑμων επ' αυτην· εαν δε μη ᾖ αξια, ἡ ειρηνη ὑμων προς ὑμας
επιστραφητω. 14 Και ὁς εαν μη δεξηται ὑμας μηδε ακουση τους λογους ὑμων, εξερχομενοι της
οικιας ἡ της πολεως εκεινης, εκτιναξατε τον κονιορτον των ποδων ὑμων. 15 Αμην λεγω ὑμιν,
ανεκτοτερον εσται γη Σοδομων και Γομορρων[14] εν ἡμερα κρισεως ἡ τη πολει εκεινη!

[Orientation with prophetic effect]

16 "Ἰδου, εγω αποστελλω ὑμας ὡς προβατα εν μεσω λυκων. Γινεσθε ουν φρονιμοι ὡς οἱ[15]
οφεις και ακεραιοι ὡς αἱ περιστεραι. 17 Προσεχετε δε απο των ανθρωπων, παραδωσουσιν γαρ
ὑμας εις συνεδρια, και εν ταις συναγωγαις αυτων μαστιγωσουσιν ὑμας. 18 Και επι ἡγεμονας δε

---

[1] αυτω 685[c] || --- 685
[2] γενηθητω || γεννηθητω 55
[3] διεφημισαν || διεφημησαν 2175,2765 (sp)
[4] τας || --- 1435
[5] πασαν || --- 363
[6] εσκυλμενοι || εκλελυμενοι [10%] 479,1694
[7] ερριμμενοι || εριμμενοι 1145 || ερριμενοι 2175
[8] εκβαλη || εκβαλλη 2352
[9] εξουσιαν || 1 κατα [25%] 553[c],547[c],1694
[10] 2175 is missing 10:5 – 11:5.
[11] 204 omits ασθενουντας θεραπευετε λεπρους καθαριζετε (a later hand adds this in the margin, plus νεκρους εγειρετε)
[12] πηραν || πειραν 386 (i)
[13] αυτην || 1 λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτω [10%] 18[m]
[14] γομορρων || γομορων 1560 (i,sp)
[15] ως οι || ωσει 1040

και βασιλεις αχθησεσθε ἑνεκεν εμου εις μαρτυριον αυτοις και τοις εθνεσιν. 19 Ὁταν δε
παραδιδωσιν[1] ὑμας, μη μεριμνησητε πως ἡ τί λαλησετε,[2] δοθησεται[3] γαρ ὑμιν[4] εν εκεινη τη ὡρα
τί λαλησετε. 20 Ου γαρ ὑμεις εστε οἱ λαλουντες, αλλα το Πνευμα του Πατρος ὑμων το λαλουν εν
ὑμιν.

[Like master, like slave]

21 "Παραδωσει δε αδελφος αδελφον εις θανατον και πατηρ τεκνον, και επαναστη- σονται
τεκνα επι γονεις και θανατωσουσιν[5] αυτους. 22 Και εσεσθε μισουμενοι ὑπο παντων δια το ονομα
μου. Ὁ δε ὑπομεινας εις τελος, οὗτος σωθησεται. 23 Ὁταν δε διωκωσιν ὑμας εν τη πολει ταυτη,
φευγετε εις την αλλην. Αμην γαρ[6] λεγω ὑμιν, ου μη τελεσητε τας πολεις του Ισραηλ ἑως αν ελθη
ὁ Υἱος του Ανθρωπου. 24 Ουκ εστιν μαθητης ὑπερ τον διδασκαλον ουδε δουλος ὑπερ τον κυριον
αυτου. 25 Αρκετον τω μαθητη ἱνα γενηται ὡς ὁ διδασκαλος αυτου, και ὁ δουλος ὡς ὁ κυριος
αυτου. Ει τον οικοδεσποτην Βεελζεβουλ απεκαλεσαν,[7] ποσω μαλλον τους οικειακους[8] αυτου! 26 Μη
ουν φοβηθητε αυτους. Ουδεν γαρ εστιν κεκαλυμμενον ὃ ουκ αποκαλυφθησεται, και κρυπτον ὃ ου
γνωσθησεται.

["Do not be afraid"]

27 "'Ὁ λεγω ὑμιν εν τη σκοτια,[9] ειπατε εν τω φωτι· και ὃ εις το ους ακουετε, κηρυξατε
επι των δωματων. 28 Και μη φοβεισθε απο των αποκτενοντων το σωμα, την δε ψυχην μη
δυναμενων αποκτειναι. Φοβηθητε δε μαλλον τον δυναμενον και[10] ψυχην και[11] σωμα απολεσαι εν
Γεεννη. 29 Ουχι δυο στρουθια ασσαριου πωλειται? Και ἑν εξ αυτων ου πεσειται επι την γην ανευ
του Πατρος ὑμων. 30 Ὑμων δε και αἱ τριχες[12] της κεφαλης πασαι ηριθμημεναι εισιν. 31 Μη ουν
φοβηθητε· πολλω στρουθιων διαφερετε ὑμεις.

[Jesus demands total commitment]

32 "Πας ουν ὁστις ὁμολογησει εν εμοι εμπροσθεν των ανθρωπων, ὁμολογησω καγω εν
αυτω εμπροσθεν του Πατρος μου του εν[13] ουρανοις. 33 Ὁστις δ' αν αρνησηται με εμπροσθεν των
ανθρωπων, αρνησομαι αυτον καγω[14] εμπροσθεν του Πατρος μου του εν[15] ουρανοις.

34 "Μη νομισητε ὁτι ηλθον βαλειν ειρηνην επι την γην. Ουκ ηλθον βαλειν ειρηνην[16]
αλλα μαχαιραν. 35 Ηλθον γαρ διχασαι ανθρωπον κατα του πατρος αυτου και θυγατερα κατα της
μητρος αυτης και νυμφην κατα της[17] πενθερας αυτης, 36 και εχθροι του ανθρωπου οἱ οικειακοι[18]
αυτου.

37 "'Ὁ φιλων πατερα ἡ μητερα ὑπερ εμε ουκ εστιν μου αξιος, και ὁ φιλων υἱον ἡ
θυγατερα ὑπερ εμε ουκ εστιν μου αξιος.[19] 38 Και ὁς ου λαμβανει τον σταυρον αυτου και
ακολουθει οπισω μου ουκ εστιν μου αξιος. 39 Ὁ εὑρων την ψυχην αυτου απολεσει αυτην, και ὁ
απολεσας την ψυχην αυτου ἑνεκεν εμου εὑρησει αυτην.

40 "'Ὁ δεχομενος ὑμας εμε δεχεται,[20] και ὁ εμε δεχομενος δεχεται τον αποστειλαντα με.
41 Ὁ δεχομενος προφητην εις ονομα προφητου μισθον προφητου λη̣ψεται, και ὁ δεχομενος δικαιον
εις ονομα δικαιου μισθον δικαιου λη̣ψεται. 42 Και ὁς εαν ποτιση ἑνα των μικρων τουτων
ποτηριον ψυχρου μονον εις ονομα μαθητου, αμην λεγω ὑμιν, ου μη απολεση τον μισθον αυτου."

[The Pharisees reject Jesus as Messiah]

---

[1] παραδιδωσιν || παραδωσουσιν [3%] 553
[2] λαλησετε || λαλησητε 386,1694 (i)
[3] δοθησεται || δοθησετε 1560
[4] υμιν || --- 547
[5] θανατωσουσιν || θνατωσωσιν 1145
[6] γαρ || --- 2352
[7] απεκαλεσαν || εκαλεσαν [49%] 246[t],1694
[8] οικειακους || οικιακους 955 (sp)
[9] σκοτια || σκοτεια 1560 (sp)
[10] και || 1 την [50%] 246[t]
[11] και || 1 το [50%] 246[t]
[12] τριχες || τριχαις 55
[13] εν || 1 τοις [5%] 246[t]
[14] αυτον καγω || ~ 21 386,1551
[15] εν || 1 τοις [2%] 246[t]
[16] 1560 omits επι την γην ουκ ηλθον βαλειν ειρηνην (clear homoioteleuton)
[17] 18 repeats της
[18] οικειακοι || οικει 1435 || εικειακοι 2352
[19] 1072 omits και ο φιλων υιον η θυγατερα υπερ εμε ουκ εστιν μου αξιος (homoioteleuton)
[20] δεχεται || δεχετε 1117

11.1 Και εγενετο, ὁτε ετελεσεν[1] ὁ Ιησους διατασσων τοις δωδεκα μαθηταις αυτου, μετεβη εκειθεν
του διδασκειν και κηρυσσειν εν ταις πολεσιν αυτων.

[John needs reassuring]

2 Ὁ δε Ιωαννης ακουσας εν τω δεσμωτηριω τα εργα του Χριστου, πεμψας δυο των
μαθητων αυτου 3 ειπεν αυτω, "Συ εἶ ὁ ερχομενος ἢ ἑτερον προσδοκωμεν?" 4 Και αποκριθεις ὁ
Ιησους ειπεν αυτοις: "Πορευθεντες απαγγειλατε Ιωαννη ἃ ακουετε και βλεπετε· 5 τυφλοι
αναβλεπουσιν και χωλοι περιπατουσιν, λεπροι καθαριζονται και κωφοι ακουουσιν, νεκροι
εγειρονται και πτωχοι ευαγγελιζονται. 6 Και μακαριος εστιν ὃς εαν μη σκανδαλισθη εν εμοι."

[Jesus eulogizes John the Baptist]

7 Τουτων δε πορευομενων, ηρξατο ὁ Ιησους λεγειν τοις οχλοις[2] περι Ιωαννου, "Τί
εξηλθετε εις την ερημον θεασασθαι? Καλαμον ὑπο ανεμου σαλευομενον? 8 Αλλα τί εξηλθετε ιδειν?
Ανθρωπον εν μαλακοις ἱματιοις ημφιεσμενον? Ιδου, οἱ τα μαλακα φορουντες εν τοις οικοις των
βασιλειων[3] εισιν. 9 Αλλα τί εξηλθετε ιδειν? Προφητην? Ναι, λεγω ὑμιν, και περισσοτερον
προφητου. 10 Οὗτος γαρ εστιν περι οὗ γεγραπται, 'Ιδου, εγω αποστελλω τον αγγελον μου προ
προσωπου σου, ὃς κατασκευασει την ὁδον σου εμπροσθεν σου.' 11 Αμην λεγω ὑμιν, ουκ εγηγερται
εν γεννητοις γυναικων μειζων Ιωαννου του Βαπτιστου· ὁ δε μικροτερος εν τη βασιλεια των
ουρανων μειζων αυτου εστιν. 12 Απο δε των ἡμερων Ιωαννου του Βαπτιστου ἑως αρτι ἡ βασιλεια
των ουρανων βιαζεται, και βιασται ἁρπαζουσιν αυτην. 13 Παντες γαρ οἱ προφηται και ὁ νομος
ἑως Ιωαννου προεφητευσαν. 14 Και ει θελετε δεξασθαι,[4] αυτος εστιν Ηλιας ὁ μελλων ερχεσθαι.
15 Ὁ εχων ωτα ακουειν ακουετω.

16 "Τίνι δε ὁμοιωσω την γενεαν ταυτην? Ὁμοια εστιν παιδιοις[5] εν αγορα καθημενοις, και
προσφωνουσιν τοις ἑταιροις[6] αυτων 17 και λεγουσιν, 'Ηυλησαμεν[7] ὑμιν και ουκ ωρχησασθε,[8]
εθρηνησαμεν ὑμιν και ουκ εκοψασθε.' 18 Ηλθεν γαρ[9] Ιωαννης μητε εσθιων μητε πινων, και
λεγουσιν, 'Δαιμονιον εχει.' 19 Ηλθεν ὁ Υἱος του Ανθρωπου εσθιων και πινων, και λεγουσιν,
'Ιδου, ανθρωπος φαγος και οινοποτης, τελωνων φιλος και ἁμαρτωλων.' Και εδικαιωθη ἡ σοφια
απο των τεκνων αυτης."

[Jesus denounces three cities]

20 Τοτε ηρξατο ὁ Ιησους ονειδιζειν τας πολεις εν αἱς εγενοντο αἱ πλεισται δυναμεις
αυτου, ὁτι ου μετενοησαν. 21 "Ουαι σοι, Χωραζιν,[10] ουαι σοι, Βηθσαιδα,[11] ὁτι ει εν Τυρω και
Σιδωνι εγενοντο αἱ δυναμεις αἱ γενομεναι εν ὑμιν, παλαι αν εν σακκω και σποδω[12] μετενοησαν.
22 Πλην λεγω ὑμιν, Τυρω και Σιδωνι ανεκτοτερον εσται εν ἡμερα κρισεως ἢ ὑμιν. 23 Και συ,
Καπερναουμ, ἢ 'ἑως του ουρανου ὑψωθης',[13] ἑως Ἁδου καταβιβασθηση! Ὁτι ει εν Σοδομοις
εγενοντο αἱ δυναμεις[14] αἱ γενομεναι εν σοι, εμειναν αν μεχρι της σημερον. 24 Πλην λεγω ὑμιν
ὁτι[15] γη Σοδομων ανεκτοτερον εσται εν ἡμερα κρισεως ἢ σοι."

["I praise you, Father"]

25 Εν εκεινω τω καιρω αποκριθεις ὁ Ιησους ειπεν, "Εξομολογουμαι σοι, Πατερ, Κυριε του
ουρανου και της γης, ὁτι απεκρυψας[16] ταυτα απο σοφων και συνετων και απεκαλυψας αυτα
νηπιοις. 26 Ναι, ὁ Πατηρ, ὁτι οὑτως εγενετο ευδοκια εμπροσθεν σου. 27 Παντα μοι παρεδοθη ὑπο
του Πατρος μου, και ουδεις[17] επιγινωσκει τον Υἱον ει μη ὁ Πατηρ, ουδε τον Πατερα τις
επιγινωσκει ει μη ὁ Υἱος και ᾧ[18] εαν βουληται ὁ Υἱος αποκαλυψαι. 28 Δευτε προς με παντες οἱ

---

[1] ετελεσεν || συνετελεσεν 55
[2] τοις οχλοις || --- 2175
[3] βασιλειων 479alt || βασιλεων (36.4%) 479,955,1145,1551,2466c,2554c
[4] δεξασθαι || δεξασθε 55
[5] παιδιοις || 1 τοις 363,547,1435
[6] εταιροις 1560c || ετεροις 55,128,510,1560,2175
[7] ηυλησαμεν || ηυλισαμεν [5%] 479,685,2466
[8] ωρχησασθε || ορχησασθε 1560 (sp)
[9] γαρ || 1 ο 789
[10] χωραζιν || χοραζιν [65%] 479c
[11] βηθσαιδα || βηθσαιδαν 547 || βιθσαιδα 2175
[12] σποδω 35c || 1 καθεμεναι [15%] 35,479
[13] υψωθης || υψωθεισα 1694
[14] δυναμεις || δυναμοις 789
[15] οτι || --- 547
[16] απεκρυψας || απεκριψας 1117
[17] 2175 is missing 11:27 – 12:39.
[18] ω || ο 55,1062

κοπιωντες και πεφορτισμενοι, καγω αναπαυσω ὑμας. 29 Αρατε τον ζυγον μου εφ’ ὑμας και μαθετε
απ’ εμου, ὁτι πραος ειμι και ταπεινος τη καρδια, και εὑρησετε αναπαυσιν ταις ψυχαις ὑμων.
30 Ὁ γαρ ζυγος μου χρηστος και το φορτιον μου ελαφρον εστιν.”

[Jesus is Lord of the Sabbath]

12.1 “Εν εκεινω τω καιρω επορευθη[1] ὁ Ιησους τοις σαββασιν δια των σποριμων. Οἱ δε
μαθηται αυτου επεινασαν, και ηρξαντο τιλλειν σταχυας και εσθιειν. 2 Οἱ δε Φαρισαιοι ιδοντες
ειπον αυτω,[2] “Ιδου, οἱ μαθηται σου ποιουσιν ὃ ουκ εξεστιν ποιειν εν σαββατω.” 3 Ὁ δε ειπεν
αυτοις, “Ουκ ανεγνωτε τί εποιησεν Δαυιδ ὁτε επεινασεν αυτος και οἱ μετ’ αυτου, 4 πως εισηλθεν
εις τον οικον του Θεου και τους αρτους της προθεσεως εφαγεν, οὑς ουκ εξον ἦν αυτω φαγειν[3]
ουδε τοις μετ’ αυτου, ει μη τοις ἱερευσιν μονοις? 5 Ἠ ουκ ανεγνωτε εν τω νομω ὁτι τοις
σαββασιν οἱ ἱερεις εν τω ἱερω το σαββατον βεβηλουσιν και αναιτιοι εισιν? 6 Λεγω δε ὑμιν ὁτι
του ἱερου μειζον εστιν ὧδε. 7 Ει δε εγνωκειτε τί εστιν, ‘Ελεον θελω και ου θυσιαν,’ ουκ αν
κατεδικασατε τους αναιτιους. 8 Κυριος γαρ εστιν του σαββατου ὁ Υἱος του Ανθρωπου.”

[Jesus heals on the Sabbath]

9 Και μεταβας εκειθεν ηλθεν εις την συναγωγην αυτων. 10 Και ιδου, ανθρωπος ἦν την
χειρα εχων ξηραν. Και επηρωτησαν αυτον, λεγοντες, “Ει εξεστιν τοις σαββασιν θεραπευειν?” —
ἱνα κατηγορησωσιν[4] αυτου. 11 Ὁ δε ειπεν αυτοις, “Τίς εσται[5] εξ ὑμων ανθρωπος ὃς ἑξει προβατον
ἑν, και εαν εμπεση τουτο τοις σαββασιν εις βοθυνον, ουχι κρατησει[6] αυτο[7] και εγερει?[8] 12 Ποσω
ουν διαφερει ανθρωπος προβατου! Ὡστε εξεστιν τοις σαββασιν καλως ποιειν.” 13 Τοτε λεγει τω
ανθρωπω, “Εκτεινον την χειρα σου!” Και εξετεινεν, και αποκατεσταθη[9] ὑγιης ὡς ἡ αλλη. 14 Οἱ δε
φαρισαιοι συμβουλιον ελαβον κατ’ αυτου εξελθοντες, ὁπως αυτον απολεσωσιν.

[A tactical withdrawal]

15 Ὁ δε Ιησους γνους ανεχωρησεν εκειθεν. Και ηκολουθησαν αυτω οχλοι πολλοι, και
εθεραπευσεν[10] αυτους ἁπαντας. 16 Και επετιμησεν αυτοις ἱνα μη φανερον αυτον ποιησωσιν,
17 ὁπως[11] πληρωθη το ῥηθεν δια Ἠσαιου του προφητου, λεγοντος, 18 “Ιδου, ὁ παις μου ὃν
ἡρετισα,[12] ὁ αγαπητος μου εις ὃν ευδοκησεν ἡ ψυχη μου. Θησω το Πνευμα μου επ’ αυτον, και
κρισιν[13] τοις εθνεσιν απαγγελει. 19 Ουκ ερισει ουδε κραυγασει, ουδε ακουσει τις εν ταις
πλατειαις την φωνην αυτου. 20 Καλαμον συντετριμμενον ου κατεαξει, και λινον τυφομενον[14] ου
σβεσει, ἑως αν εκβαλη[15] εις νικος την κρισιν. 21 Και τω ονοματι αυτου εθνη ελπιουσιν.”

[The Pharisees blaspheme the Holy Spirit]

22 Τοτε προσηνεχθη αυτω δαιμονιζομενος τυφλος και κωφος· και εθεραπευσεν αυτον, ὡστε
τον τυφλον και κωφον[16] λαλειν και βλεπειν. 23 Και εξισταντο παντες οἱ οχλοι και ελεγον, “Μητι
οὗτος εστιν ὁ Χριστος,[17] ὁ Υἱος[18] Δαυιδ?” 24 Οἱ δε Φαρισαιοι ακουσαντες ειπον, “Οὗτος ουκ
εκβαλλει τα δαιμονια ει μη εν[19] Βεελζεβουλ αρχοντι των δαιμονιων.” 25 Ειδως δε ὁ Ιησους τας
ενθυμησεις αυτων ειπεν αυτοις, “Πασα βασιλεια μερισθεισα καθ’ ἑαυτης ερημουται, και πασα
πολις ἢ οικια μερισθεισα καθ’ ἑαυτης ου σταθησεται. 26 Και ει ὁ Σατανας τον Σαταναν εκβαλλει,
εφ’ ἑαυτον εμερισθη. Πως ουν σταθησεται ἡ βασιλεια αυτου? 27 Και ει εγω εν Βεελζεβουλ
εκβαλλω τα δαιμονια, οἱ υἱοι ὑμων εν τίνι εκβαλλουσιν? Δια τουτο αυτοι ὑμων εσονται κριται.
28 Ει δε εγω εν Πνευματι Θεου εκβαλλω τα δαιμονια, αρα εφθασεν εφ’ ὑμας ἡ βασιλεια του Θεου.

---

1 επορευθη || επορευετο 55
2 αυτου || --- 553
3 αυτου φαγειν || ~ 21 2466
4 κατηγορησωσιν || κατηγωρησωσιν 55
5 εσται || εστιν 2122
6 κρατησει || κρατηση 1145
7 αυτο || τουτο 1694
8 αυτο και εγειρει || ~ 231 2466
9 αποκατεσταθη || απεκατεσταθη [20%] 246[t]
10 εθεραπευσεν || εθαραπευσεν 204[2x],1713 (sp)
11 οπως || ινα 1694
12 ηρετισα || ηρετησα 55,547
13 κρισιν || 1 εν 1551
14 τυφομενον || τυφωμενον 685 (i)
15 εκβαλη || εκβαλλη 55,1062,1145,1339,2352
16 κωφον || 1 και [75%] 246[t],363,547,1435
17 ο χριστος || --- [80%] 246[t]
18 υιος 685[c] || 1 του 685
19 εν || 1 τω [75%] 246[t],402

29 Ἠ πως δυναται τις εισελθειν εις την οικιαν του ισχυρου και τα σκευη αυτου διαρπασαι, εαν
μη πρωτον δηση τον ισχυρον? Και τοτε την οικιαν αυτου διαρπαση.[1]

[The unforgivable sin]

30 "Ὁ μη ων μετ' εμου κατ' εμου εστιν, και ὁ μη συναγων μετ' εμου[2] σκορπιζει. 31 Δια
τουτο λεγω ὑμιν, πασα ἁμαρτια και βλασφημια αφεθησεται τοις ανθρωποις, ἡ δε του Πνευματος
βλασφημια ουκ αφεθησεται τοις ανθρωποις. 32 Και ὁς εαν ειπη λογον κατα του Υἱου του
Ανθρωπου, αφεθησεται αυτω· ὁς δ' αν ειπη κατα του Πνευματος του Ἁγιου,[3] ουκ αφεθησεται αυτω
ουτε εν τω νυν αιωνι ουτε εν τω μελλοντι.

[Jesus denounces the Pharisees]

33 "Ἠ ποιησατε το δενδρον καλον και τον καρπον αυτου καλον, ἠ ποιησατε το[4] δενδρον
σαπρον και τον καρπον αυτου σαπρον· εκ γαρ του καρπου το δενδρον γινωσκεται. 34 Γεννηματα
εχιδνων! Πως δυνασθε αγαθα λαλειν, πονηροι οντες? Εκ γαρ του περισσευματος της καρδιας το
στομα λαλει. 35 Ὁ αγαθος ανθρωπος εκ του αγαθου θησαυρου εκβαλλει αγαθα, και ὁ πονηρος
ανθρωπος εκ του πονηρου θησαυρου εκβαλλει πονηρα. 36 Λεγω δε ὑμιν ὁτι παν ῥημα αργον ὃ εαν
λαλησωσιν οἱ[5] ανθρωποι, αποδωσουσιν περι αυτου λογον εν ἡμερα κρισεως. 37 Εκ γαρ των λογων
σου δικαιωθηση, και εκ των λογων σου καταδικασθηση."

[The sign of the prophet Jonah]

38 Τοτε απεκριθησαν τινες των γραμματεων[6] και Φαρισαιων,[7] λεγοντες, "Διδασκαλε,
θελομεν απο σου σημειον ιδειν." 39 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν αυτοις, "Γενεα πονηρα και μοιχαλις
σημειον επιζητει, και σημειον ου δοθησεται αυτη ει μη το σημειον Ιωνα του προφητου. 40 Ὡσπερ
γαρ ἠν Ιωνας εν τη κοιλια του κητους τρεις ἡμερας και τρεις νυκτας, οὑτως εσται[8] ὁ Υἱος του
Ανθρωπου εν τη καρδια της γης τρεις ἡμερας και τρεις νυκτας. 41 Ανδρες Νινευιται
αναστησονται εν τη[9] κρισει μετα της γενεας ταυτης και κατακρινουσιν αυτην, ὁτι μετενοησαν εις
το κηρυγμα Ιωνα, και ιδου, πλειον Ιωνα ὡδε. 42 Βασιλισσα νοτου εγερθησεται εν τη κρισει[10,11]
μετα της γενεας ταυτης και κατακρινει αυτην, ὁτι ηλθεν εκ των περατων της γης ακουσαι την
σοφιαν Σολομωνος, και ιδου, πλειον Σολομωνος ὡδε.

[An empty 'house' is bad]

43 "Ὁταν δε το ακαθαρτον πνευμα εξελθη απο του ανθρωπου, διερχεται δι' ανυδρων τοπων
ζητουν αναπαυσιν, και ουχ εὑρισκει. 44 Τοτε λεγει, 'Επιστρεψω εις τον οικον μου ὁθεν εξηλθον.'
Και ελθον[12] εὑρισκει σχολαζοντα,[13] σεσαρωμενον, και κεκοσμημενον.[14] 45 Τοτε πορευεται και
παραλαμβανει μεθ' ἑαυτου ἑπτα[15] ἑτερα πνευματα πονηροτερα ἑαυτου, και εισελθοντα κατοικει
εκει· και γινεται τα εσχατα του ανθρωπου εκεινου[16] χειρονα των πρωτων. Οὑτως εσται και τη
γενεα ταυτη τη πονηρα."

[New relationships]

46 Ετι δε αυτου λαλουντος τοις οχλοις, ιδου, ἡ μητηρ και οἱ αδελφοι αυτου εἱστηκεισαν
εξω, ζητουντες αυτω λαλησαι. 47 Ειπεν δε τις αυτω, "Ιδου, ἡ μητηρ σου και οἱ αδελφοι σου εξω
ἑστηκασιν, ζητουντες σοι λαλησαι." 48 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν τω ειποντι αυτω, "Τίς εστιν ἡ
μητηρ μου? Και τίνες εισιν οἱ αδελφοι μου?" 49 Και εκτεινας την χειρα αυτου επι τους μαθητας
αυτου ειπεν, "Ιδου, ἡ μητηρ μου και οἱ αδελφοι μου! 50 Ὁστις γαρ αν ποιηση το θελημα του
Πατρος μου του εν[17] ουρανοις, αυτος μου αδελφος και αδελφη και μητηρ εστιν."

[Parables of the Kingdom]

---

[1] διαρπαση || διαρπασει [60%] 246[t]
[2] 1667 is missing 9:13 – 12:30.
[3] αγιου || ααγιου 1189 [from one line to the next]
[4] το || τον 1667
[5] οι || --- 1694
[6] γραμματεων || γραμματαιων 955 (sp)
[7] γραμματεων και φαρισαιων 35[c] || ~ 321 35
[8] εσται || 1 και 2175
[9] 246 is missing 12:41 – 13:55.
[10] εν τη κρισει || --- 1339
[11] κρισει || κρισσει 1560 (i)
[12] ελθον || ελθων 128
[13] σχολαζοντα || 1 και 1503,1637
[14] κεκοσμημενον || κοσμημενον 1560 (i)
[15] επτα 547[c] || --- 547
[16] εκεινου || --- 1694 (h)
[17] εν || 1 τοις 2466

13.1 Εν δε τη ἡμερα εκεινη εξελθων ὁ Ιησους απο της οικιας εκαθητο παρα την θαλασσαν. 2 Και
συνηχθησαν προς αυτον οχλοι πολλοι, ὡστε αυτον εις[1] πλοιον[2] εμβαντα καθησθαι, και πας ὁ οχλος
επι τον αιγιαλον εἱστηκει.

[Parable of the soils]

3 Και ελαλησεν αυτοις εν παραβολαις πολλα λεγων: "Ιδου, εξηλθεν ὁ σπειρων του σπειραι.
4 Και εν τω σπειρειν αυτον, ἃ μεν επεσεν παρα την ὁδον· και ηλθεν τα πετεινα και κατεφαγεν[3]
αυτα. 5 Αλλα δε επεσεν επι τα πετρωδη, ὁπου ουκ ειχεν γην πολλην·[4] και ευθεως εξανετειλεν δια
το μη εχειν βαθος γης. 6 Ἡλιου δε ανατειλαντος, εκαυματισθη, και δια το μη εχειν ῥιζαν
εξηρανθη. 7 Αλλα δε επεσεν επι τας ακανθας, και ανεβησαν αἱ ακανθαι και απεπνιξαν[5] αυτα.
8 Αλλα δε επεσεν επι την γην την καλην και εδιδου καρπον, ὃ μεν ἑκατον ὃ δε ἑξηκοντα ὃ δε
τριακοντα. 9 Ὁ εχων ωτα ακουειν ακουετω."

[The reason for parables]

10 Και[6] προσελθοντες οἱ μαθηται ειπον αυτω, "Δια τί εν παραβολαις λαλεις αυτοις?"
11 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν αυτοις ὁτι "'Ὑμιν δεδοται γνωναι τα μυστηρια της βασιλειας των
ουρανων, εκεινοις δε ου δεδοται.[7] 12 Ὁστις γαρ εχει, δοθησεται αυτω και περισσευθησεται· ὁστις
δε ουκ εχει, και ὃ εχει αρθησεται απ' αυτου. 13 Δια τουτο εν παραβολαις αυτοις λαλω, ὁτι
βλεποντες ου βλεπουσιν και ακουοντες ουκ ακουουσιν ουδε συνιουσιν. 14 Και αναπλη- ρουται
αυτοις ἡ προφητεια Ἠσαιου ἡ λεγουσα, 'Ακοη ακουσετε και ου μη συνητε, και βλεποντες βλεψετε
και ου μη ιδητε. 15 Επαχυνθη γαρ ἡ καρδια του λαου τουτου, και τοις ωσιν βαρεως ηκουσαν, και
τους οφθαλμους αυτων εκαμμυσαν, μηποτε ιδωσιν τοις οφθαλμοις και τοις ωσιν ακουσωσιν και τη
καρδια συνωσιν, και επιστρεψωσιν· και ιασωμαι[8] αυτους.' 16 Ὑμων δε μακαριοι οἱ οφθαλμοι ὁτι
βλεπουσιν, και τα ωτα ὑμων ὁτι ακουει.[9] 17 Αμην γαρ λεγω ὑμιν ὁτι πολλοι προφηται και
δικαιοι επεθυμησαν ιδειν ἃ βλεπετε και ουκ ειδον, και ακουσαι ἃ ακουετε και ουκ ηκουσαν.

[Parable of the soils explained]

18 "'Ὑμεις ουν ακουσατε την παραβολην του σπειροντος. 19 Παντος ακουοντος τον λογον
της βασιλειας και μη συνιεντος, ερχεται ὁ πονηρος και ἁρπαζει το εσπαρμενον εν τη καρδια
αυτου—οὑτος εστιν ὁ παρα την ὁδον σπαρεις. 20 Ὁ δε επι τα πετρωδη σπαρεις— οὑτος εστιν ὁ
τον λογον ακουων και ευθυς μετα χαρας λαμβανων αυτον· 21 ουκ εχει δε ῥιζαν εν ἑαυτω αλλα
προσκαιρος εστιν. Γενομενης δε θλιψεως ἡ διωγμου δια τον λογον, ευθυς[10] σκανδαλιζεται. 22 Ὁ
δε εις τας ακανθας σπαρεις—οὑτος εστιν ὁ τον λογον ακουων, και ἡ μεριμνα του αιωνος τουτου
και ἡ απατη του πλουτου συμπνιγει τον λογον, και ακαρπος γινεται. 23 Ὁ δε επι την γην την
καλην σπαρεις—οὑτος εστιν ὁ τον λογον ακουων και συνιων, ὃς δη[11] καρποφορει και ποιει ὁ μεν
ἑκατον, ὁ δε ἑξηκοντα ὁ δε τριακοντα."

[Wheat and tares]

24 Αλλην παραβολην παρεθηκεν αυτοις, λεγων: "'Ὡμοιωθη ἡ βασιλεια των ουρανων
ανθρωπω σπειραντι καλον σπερμα εν τω αγρω αυτου. 25 Εν δε τω καθευδειν τους ανθρωπους,
ηλθεν αυτου ὁ εχθρος και εσπειρεν ζιζανια ανα[12] μεσον[13] του σιτου και απηλθεν. 26 Ὁτε δε
εβλαστησεν ὁ χορτος και καρπον εποιησεν, τοτε εφανη και[14] τα ζιζανια. 27 Προσελθοντες δε οἱ
δουλοι του οικοδεσποτου ειπον αυτω, 'Κυριε, ουχι καλον σπερμα εσπειρας εν τω σω αγρω? Ποθεν
ουν εχει[15] ζιζανια?' 28 Ὁ δε εφη αυτοις, 'Εχθρος ανθρωπος τουτο εποιησεν.' Οἱ δε δουλοι ειπον
αυτω, 'Θελεις ουν απελθοντες συλλεξομεν αυτα?' 29 Ὁ δε εφη, 'Ου, μηποτε[16] συλλεγοντες τα

---

[1] εις || 1 το 510,789[s]
[2] πλοιον || πλειον 2122
[3] κατεφαγεν || εφαγεν l.2110
[4] πολλην || καλην 2175
[5] απεπνιξαν || απεπνηξαν 2175
[6] 2765 is missing 13:10 – 16:12.
[7] ου δεδοται 479[m] || εν παραβολαις 479
[8] ιασωμαι || ιασομαι [50%] 553,1189,2554[c]
[9] ακουει || ακουουσιν 363,1694
[10] ευθυς || ευθεως 55
[11] δη || 1 και 1551
[12] ανα || --- 1435
[13] 2175 is missing 13:25 – 14:4.
[14] και || --- 18
[15] εχει 685[c] || 1 τα 363,685
[16] μηποτε || μηποποτε 1040 (from one line to the next)

ζιζανια, εκριζωσητε ἁμα αυτοις τον σιτον. 30 Αφετε συναυξανεσθαι[1] αμφοτερα μεχρι του
θερισμου, και εν[2] καιρω του θερισμου ερω τοις θερισταις, “Συλλεξατε πρωτον τα ζιζανια και
δησατε αυτα εις δεσμας[3] προς το κατακαυσαι αυτα, τον δε σιτον συναγαγετε εις την αποθηκην
μου”’.”

[Mustard seed]

31 Αλλην παραβολην παρεθηκεν αυτοις, λεγων: “‘Ὁμοια εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων
κοκκω[4] σιναπεως,[5] ὃν λαβων ανθρωπος εσπειρεν εν τω αγρω αυτου· 32 ὃ μικροτερον μεν εστιν
παντων των σπερματων, ὁταν δε αυξηθη, μειζον παντων των λαχανων εστιν και γινεται δενδρον,
ὡστε ελθειν τα πετεινα του ουρανου και κατασκηνουν εν τοις κλαδοις αυτου.”

[Yeast]

33 Αλλην παραβολην ελαλησεν αυτοις: “‘Ὁμοια εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων ζυμη, ἣν
λαβουσα γυνη εκρυψεν[6] εις αλευρου σατα τρια ἑως οὗ εζυμωθη ὁλον.”

34 Ταυτα παντα ελαλησεν ὁ Ιησους εν παραβολαις τοις ὀχλοις, και χωρις παραβολης ουκ
ελαλει αυτοις, 35 ὁπως πληρωθη το ῥηθεν δια του προφητου, λεγοντος, “Ανοιξω εν παραβολαις το
στομα μου, ερευξομαι κεκρυμμενα απο καταβολης κοσμου.”

[‘Wheat and tares’ explained]

36 Τοτε αφεις τους οχλους ηλθεν εις την οικιαν ὁ Ιησους. Και προσηλθον αυτω οἱ
μαθηται αυτου, λεγοντες, “Φρασον ἡμιν την παραβολην των ζιζανιων του αγρου.” 37 Ὁ δε
αποκριθεις ειπεν αυτοις: “‘Ὁ σπειρων το καλον σπερμα εστιν ὁ Υἱος του Ανθρωπου. 38 Ὁ δε
αγρος εστιν ὁ κοσμος, το δε καλον σπερμα, οὗτοι εισιν οἱ υἱοι της βασιλειας· τα δε ζιζανια εισιν
οἱ υἱοι του πονηρου, 39 ὁ δε εχθρος ὁ σπειρας αυτα εστιν ὁ διαβολος· ὁ δε θερισμος συντελεια
του αιωνος εστιν, οἱ δε θερισται αγγελοι εισιν. 40 Ὡσπερ ουν συλλεγεται τα ζιζανια και πυρι
καιεται, οὑτως εσται εν τη συντελεια του αιωνος τουτου. 41 Αποστελει ὁ Υἱος του Ανθρωπου
τους αγγελους αυτου, και συλλεξουσιν εκ της βασιλειας αυτου παντα τα σκανδαλα, και τους
ποιουντας την ανομιαν, 42 και βαλουσιν[7] αυτους εις την καμινον του πυρος. Εκει εσται ὁ
κλαυθμος και ὁ βρυγμος των οδοντων. 43 Τοτε οἱ δικαιοι εκλαμψουσιν ὡς ὁ ἡλιος εν τη βασιλεια
του Πατρος αυτων. Ὁ εχων ωτα ακουειν ακουετω.

[Treasure and pearl]

44 “Παλιν ὁμοια εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων θησαυρω κεκρυμμενω εν αγρω, ὃν εὑρων
ανθρωπος εκρυψεν, και απο της χαρας αυτου ὑπαγει και παντα ὁσα εχει πωλει και αγοραζει τον
αγρον εκεινον.

45 “Παλιν ὁμοια εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων ανθρωπω εμπορω ζητουντι καλους
μαργαριτας, 46 ὁς εὑρων ἑνα πολυτιμον μαργαριτην, απελθων πεπρακεν παντα ὁσα ειχεν και
ηγορασεν αυτον.

[A seine]

47 “Παλιν ὁμοια εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων σαγηνη βληθειση[8] εις την θαλασσαν, και
εκ παντος γενους συναγαγουση, 48 ἣν ὁτε επληρωθη, αναβιβασαντες επι τον αιγιαλον και
καθισαντες, συνελεξαν τα καλα εις αγγεια, τα δε σαπρα εξω εβαλον. 49 Οὑτως εσται εν τη
συντελεια του αιωνος. Εξελευσονται οἱ αγγελοι και αφοριουσιν τους πονηρους εκ μεσου[9] των
δικαιων, 50 και βαλουσιν αυτους εις την καμινον του πυρος. Εκει εσται ὁ κλαυθμος και ὁ
βρυγμος των οδοντων.”

51 Λεγει αυτοις ὁ Ιησους, “Συνηκατε ταυτα παντα?” Λεγουσιν αυτω, “Ναι, Κυριε.” 52 Ὁ
δε ειπεν αυτοις, “Δια τουτο πας γραμματευς μαθητευθεις εις την βασιλειαν των ουρανων ὁμοιος
εστιν ανθρωπω οικοδεσποτη[10] ὁστις εκβαλλει εκ του θησαυρου αυτου καινα και παλαια.

[A visit to Natsareth]

53 Και εγενετο ὁτε ετελεσεν ὁ Ιησους τας παραβολας ταυτας, μετηρεν εκειθεν. 54 Και
ελθων εις την πατριδα αυτου εδιδασκεν αυτους εν τη συναγωγη αυτων, ὡστε εκπληττεσθαι αυτους

---

[1] συναυξανεσθαι || συναυξανασθαι 204 || συναυξανεσθε 789 || αυξανεσθαι 1040
[2] εν || 1 τω 1694
[3] δεσμας || δεσμους 479,547,897,1694
[4] κοκκω || κοκω 1461 (sp)
[5] σιναπεως || συναπεως 1560 (i,sp)
[6] εκρυψεν || εκρυβεν 510
[7] βαλουσιν || βαλλουσιν 1713
[8] βληθειση || βληθηση 55
[9] μεσου || μεσων 386
[10] οικοδεσποτη || οιδεσποτη 1435 (from one page to the next)

και λεγειν, "Ποθεν τουτω ἡ σοφια αὑτη και αἱ δυναμεις? 55 Ουχ οὑτος εστιν ὁ του τεκτονος
υἱος? Ουχι ἡ μητηρ αυτου λεγεται Μαριαμ και οἱ αδελφοι αυτου Ιακωβος και Ιωσης και Σιμων
και Ιουδας? 56 Και αἱ αδελφαι αυτου ουχι πασαι προς ἡμας εισιν? Ποθεν ουν τουτω ταυτα
παντα?"[1] 57 Και εσκανδαλιζοντο εν αυτω. Ὁ δε Ιησους ειπεν αυτοις, "Ουκ εστιν προφητης
ατιμος ει μη εν τη πατριδι αυτου και εν τη οικια αυτου". 58 Και ουκ εποιησεν εκει δυναμεις
πολλας δια την απιστιαν αυτων.[2]

[The death of John the Baptist]

14.1 Εν εκεινω τω καιρω ηκουσεν Ἡρωδης ὁ τετραρχης την ακοην Ιησου, 2 και ειπεν τοις
παισιν αυτου, "Οὗτος εστιν Ιωαννης ὁ Βαπτιστης· αυτος ηγερθη απο των νεκρων, και δια τουτο
αἱ δυναμεις ενεργουσιν εν αυτω." 3 Ὁ γαρ Ἡρωδης κρατησας τον Ιωαννην εδησεν αυτον και
εθετο εν φυλακη δια Ἡρωδιαδα την γυναικα Φιλιππου του αδελφου αυτου. 4 Ελεγεν γαρ αυτω[3] ὁ
Ιωαννης, "Ουκ εξεστιν σοι εχειν αυτην." 5 Και θελων αυτον αποκτειναι, εφοβειτο[4] τον οχλον, ὁτι
ὡς προφητην αυτον ειχον. 6 Γενεσιων δε αγομενων του Ἡρωδου, ωρχησατο ἡ θυγατηρ της
Ἡρωδιαδος εν τω μεσω και ηρεσεν τω Ἡρωδη. 7 Ὁθεν[5] μεθ' ὁρκου ὡμολογησεν αυτη δουναι ὃ
εαν αιτησηται. 8 Ἡ δε, προβιβασθεισα ὑπο της μητρος αυτης, "Δος μοι," φησιν, "ὧδε επι πινακι
την κεφαλην Ιωαννου[6] του Βαπτιστου." 9 Και ελυπηθη ὁ βασιλευς, δια δε τους ὁρκους και τους
συνανακειμενους, εκελευσεν δοθηναι. 10 Και πεμψας απεκεφαλισεν τον Ιωαννην εν τη φυλακη.
11 Και ηνεχθη ἡ κεφαλη αυτου[7] επι πινακι και εδοθη τω[8] κορασιω, και ηνεγκεν τη μητρι αυτης.
12 Και προσελθοντες οἱ μαθηται αυτου ηραν το σωμα και εθαψαν αυτο, και ελθοντες απηγγειλαν
τω Ιησου.

[Food for 15,000]

13 Και ακουσας ὁ Ιησους ανεχωρησεν εκειθεν[9] εν πλοιω εις ερημον τοπον κατ' ιδιαν. Και
ακουσαντες οἱ οχλοι ηκολουθησαν αυτω πεζη απο των πολεων. 14 Και εξελθων ὁ Ιησους ειδεν
πολυν οχλον, και εσπλαγχνισθη επ' αυτοις και εθεραπευσεν τους αρρωστους αυτων.

15 Οψιας δε γενομενης, προσηλθον αυτω οἱ μαθηται αυτου, λεγοντες: "Ερημος εστιν ὁ
τοπος και ἡ ὡρα ηδη παρηλθεν. Απολυσον τους οχλους, ἱνα απελθοντες εις τας κωμας[10]
αγορασωσιν ἑαυτοις βρωματα." 16 Ὁ δε Ιησους ειπεν αυτοις: "Ου χρειαν εχουσιν απελθειν. Δοτε
αυτοις[11] ὑμεις φαγειν." 17 Οἱ δε λεγουσιν αυτω, "Ουκ εχομεν[12] ὧδε ει μη πεντε αρτους και δυο
ιχθυας." 18 Ὁ δε ειπεν, "Φερετε μοι αυτους ὧδε." 19 Και κελευσας τους οχλους[13] ανακλιθηναι επι
τους χορτους, λαβων τους πεντε αρτους και τους δυο ιχθυας, αναβλεψας εις τον ουρανον
ευλογησεν, και κλασας εδωκεν τοις μαθηταις τους αρτους,[14] οἱ δε μαθηται τοις οχλοις. 20 Και
εφαγον παντες και εχορτασθησαν, και ηραν το περισσευον των κλασματων, δωδεκα κοφινους
πληρεις. 21 Οἱ δε εσθιοντες ησαν ανδρες ὡσει πεντακισχιλιοι, χωρις γυναικων και παιδιων.

[Peter walks on water]

22 Και ευθεως ηναγκασεν ὁ Ιησους τους μαθητας αυτου εμβηναι εις το πλοιον και
προαγειν αυτον[15] εις το περαν, ἑως οὗ απολυση[16] τους οχλους. 23 Και απολυσας τους οχλους ανεβη
εις το ορος κατ' ιδιαν προσευξασθαι. Οψιας δε γενομενης, μονος ἦν εκει. 24 Το δε πλοιον ηδη
μεσον της θαλασσης ἦν, βασανιζομενον ὑπο των κυματων, ἦν γαρ εναντιος ὁ ανεμος. 25 Τεταρτη
δε φυλακη της νυκτος απηλθεν προς αυτους ὁ Ιησους, περιπατων επι της θαλασσης. 26 Και ιδοντες
αυτον οἱ μαθηται επι την θαλασσαν περιπατουντα εταραχθησαν, λεγοντες ὁτι "Φαντασμα εστιν!"
Και απο του φοβου εκραξαν. 27 Ευθεως δε ελαλησεν αυτοις ὁ Ιησους, λεγων, "Θαρσειτε! Εγω ειμι,

---

[1] ταυτα παντα || ~ 21 402
[2] δια την απιστιαν αυτων || --- 2466
[3] αυτω || --- 1572 || ~ ο ιωαννης αυτω 1572c (at end of line)
[4] εφοβειτο || εφοβητο 2122,2175 || εφοβηθη [80%] 246t
[5] οθεν || 1 και 1503
[6] ιωαννου || ιωανου 1461 (sp)
[7] αυτου || --- 2175
[8] τω || το 246 (i)
[9] εκειθεν || --- 1551
[10] εις τας κωμας || --- 55
[11] αυτοις 2466c || --- 2466
[12] εχομεν || εχωμεν 2175 (i)
[13] τους οχλους || τοις οχλοις 1694
[14] 55 repeats αρτους
[15] αυτον || --- 789
[16] απολυση || απολυσει 928

μη φοβεισθε.” 28 Αποκριθεις δε[1] ὁ Πετρος ειπεν, “Κυριε, ει συ εἶ, κελευσον με[2] προς σε ελθειν επι τα ὑδατα.”[3] 29 Ὁ δε ειπεν, “Ελθε.” Και καταβας απο του πλοιου ὁ Πετρος περιεπατησεν επι τα ὑδατα ελθειν προς τον Ιησουν. 30 Βλεπων δε τον ανεμον ισχυρον εφοβηθη, και αρξαμενος καταποντιζεσθαι εκραξεν, λεγων, “Κυριε, σωσον με!” 31 Και ευθεως ὁ Ιησους εκτεινας την χειρα επελαβετο αυτου και λεγει αυτω: “Ολιγοπιστε! εις τί εδιστασας?” 32 Και εμβαντων αυτων εις το πλοιον, εκοπασεν ὁ ανεμος. 33 Οἱ δε εν τω πλοιω ελθοντες προσεκυνησαν[4] αυτω, λεγοντες, “Αληθως Θεου Υἱος εἶ!”

[At Genesaret]

34 Και διαπερασαντες ηλθον εις την γην Γενησαρετ.[5] 35 Και επιγνοντες αυτον οἱ ανδρες του τοπου εκεινου απεστειλαν εις ὁλην την περιχωρον εκεινην, και προσηνεγκαν αυτω παντας τους κακως εχοντας, 36 και παρεκαλουν αυτον ἱνα καν μονον ἁψωνται του κρασπεδου του ἱματιου αυτου. Και ὁσοι ἡψαντο διεσωθησαν.

[Jesus antagonizes the Pharisees—29 AD]

15.1 Τοτε προσερχονται τω Ιησου οἱ απο Ἱεροσολυμων γραμματεις και Φαρισαιοι λεγοντες, 2 “Δια τί οἱ μαθηται σου παραβαινουσιν την παραδοσιν των πρεσβυτερων? Ου γαρ νιπτονται τας χειρας αυτων[6] ὁταν αρτον εσθιωσιν.” 3 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν αυτοις, “Δια τί και ὑμεις παραβαινετε την εντολην του Θεου δια την παραδοσιν ὑμων? 4 Ὁ γαρ Θεος ενετειλατο, λεγων,[7] ‘Τιμα τον πατερα και την μητερα,’ και, ‘Ο κακολογων πατερα ἢ μητερα θανατω τελευτατω.’ 5 Ὑμεις δε λεγετε, ‘Ὃς αν[8] ειπη τω πατρι ἢ τη μητρι, “Δωρον, ὃ εαν[9] εξ εμου ωφεληθης”—6 και ου μη τιμηση τον πατερα αυτου ἢ την μητερα.’[10] Και ηκυρωσατε την εντολην του Θεου δια την παραδοσιν ὑμων. 7 Ὑποκριται! Καλως προεφητευσεν περι ὑμων Ἡσαιας, λεγων, 8 ‘Εγγιζει μοι[11] ὁ λαος οὑτος τω[12] στοματι αυτων, και τοις χειλεσιν με τιμα, ἡ δε καρδια αυτων πορρω απεχει απ’ εμου. 9 Ματην δε σεβονται με, διδασκοντες διδασκαλιας ενταλματα ανθρωπων’.”

[That which defiles]

10 Και προσκαλεσαμενος τον οχλον ειπεν αυτοις, “Ακουετε και συνιετε. 11 Ου το εισερχομενον εις το στομα κοινοι τον ανθρωπον, αλλα το εκπορευομενον εκ του στοματος—τουτο κοινοι τον ανθρωπον.” 12 Τοτε προσελθοντες οἱ μαθηται αυτου ειπον αυτω, “Οιδας ὁτι οἱ Φαρισαιοι ακουσαντες τον λογον εσκανδαλισθησαν?” 13 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν, “Πασα φυτεια ἣν ουκ εφυτευσεν ὁ Πατηρ μου ὁ ουρανιος εκριζωθησεται. 14 Αφετε αυτους. Ὁδηγοι εισιν τυφλοι τυφλων. Τυφλος δε τυφλον εαν ὁδηγη, αμφοτεροι εις βοθυνον εμπεσουνται.”[13]

15 Αποκριθεις δε ὁ Πετρος ειπεν αυτω, “Φρασον ἡμιν την παραβολην ταυτην.” 16 Ὁ δε Ιησους ειπεν, “Ακμην και ὑμεις ασυνετοι εστε? 17 Ουπω νοειτε ὁτι παν το εισπορευομενον εις το στομα εις την κοιλιαν χωρει και εις αφεδρωνα εκβαλλεται? 18 Τα δε εκπορευομενα[14] εκ[15] του στοματος εκ της καρδιας εξερχεται, κακεινα κοινοι τον ανθρωπον. 19 Εκ γαρ της καρδιας εξερχονται διαλογισμοι πονηροι, φονοι, μοιχειαι, πορνειαι, κλοπαι, ψευδομαρτυριαι, βλασφημιαι. 20 Ταυτα εστιν τα κοινουντα τον ανθρωπον, το δε ανιπτοις χερσιν φαγειν ου κοινοι τον ανθρωπον.”

[A crumb for a little dog]

21 Και εξελθων εκειθεν ὁ Ιησους ανεχωρησεν εις τα μερη Τυρου και Σιδωνος. 22 Και ιδου, γυνη Χαναναια[16] απο των ὁριων εκεινων εξελθουσα εκραυγασεν αυτω, λεγουσα: “Ελεησον με, Κυριε, Υἱε Δαυιδ! Ἡ θυγατηρ μου κακως δαιμονιζεται.” 23 Ὁ δε ουκ απεκριθη αυτη λογον.

---

[1] δε || 1 αυτω [73%] 246^{t}
[2] με || μοι 1560
[3] προς σε ελθειν επι τα υδατα || ~ 345612 1572
[4] προσεκυνησαν || προσεκινησαν 955 (sp)
[5] γενησαρετ 35^{c} || γεννησαρετ [50%] 35,246^{t},479,685,897 || γενισαρετ 1560
[6] αυτων || --- [3%] 1339
[7] λεγων || --- 1435 || λεγω 1560 (i)
[8] αν || εαν 1694,l.2110
[9] εαν || αν 1560 (sp)
[10] μητερα || 1 αυτου [75%] 246^{t}
[11] μοι || μει 1652 [nonsense]
[12] τω || το 553
[13] εμπεσουνται || πεσουνται 1694
[14] εκπορευομενα || εκποπορευομενα 1560 (i)
[15] εκ || δια 547
[16] χαναναια || χαναν εα 2175

Και προσελθοντες[1] οἱ μαθηται αυτου ηρωτων αυτον, λεγοντες, "Απολυσον αυτην, ὁτι κραζει
οπισθεν ἡμων." 24 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν, "Ουκ απεσταλην ει μη εις τα προβατα τα απολωλοτα
οικου Ισραηλ." 25 Ἡ δε ελθουσα[2] προσεκυνησεν αυτω λεγουσα, "Κυριε, βοηθει μοι!" 26 Ὁ δε
αποκριθεις ειπεν, "Ουκ εστιν καλον λαβειν τον αρτον των τεκνων και βαλειν τοις κυναριοις."
27 Ἡ δε ειπεν, "Ναι, Κυριε, και γαρ τα κυναρια εσθιει απο των ψιχιων[3] των πιπτοντων απο
της[4] τραπεζης των κυριων αυτων." 28 Τοτε αποκριθεις ὁ Ιησους ειπεν[5] αυτη, "Ω γυναι, μεγαλη
σου ἡ πιστις! Γενηθητω σοι ὡς θελεις." Και ιαθη ἡ θυγατηρ αυτης απο της ὡρας εκεινης.

[Food for 4,000 men]

29 Και μεταβας εκειθεν ὁ Ιησους ηλθεν παρα την θαλασσαν της Γαλιλαιας, και αναβας εις
το ορος εκαθητο εκει. 30 Και προσηλθον αυτω οχλοι πολλοι, εχοντες μεθ' ἑαυτων χωλους,[6]
τυφλους, κωφους, κυλλους, και ἑτερους πολλους, και ερριψαν αυτους παρα τους ποδας του Ιησου,
και εθεραπευσεν αυτους· 31 ὡστε τους οχλους θαυμασαι βλεποντας κωφους λαλουντας, κυλλους
ὑγιεις, χωλους περιπατουντας, και τυφλους βλεποντας και εδοξαζον[7] τον Θεον Ισραηλ.

32 Ὁ δε Ιησους προσκαλεσαμενος τους μαθητας αυτου ειπεν, "Σπλαγχνιζομαι επι τον
οχλον, ὁτι ηδη ἡμερας[8] τρεις προσμενουσιν μοι και ουκ εχουσιν τί φαγωσιν. Και απολυσαι
αυτους νηστις[9] ου θελω, μηποτε εκλυθωσιν εν τη ὁδω." 33 Και λεγουσιν αυτω οἱ μαθηται αυτου,
"Ποθεν ἡμιν εν ερημια αρτοι τοσουτοι, ὡστε χορτασαι οχλον τοσουτον?" 34 Και λεγει αυτοις ὁ
Ιησους, "Ποσους αρτους εχετε?" Οἱ δε ειπον, "Ἑπτα, και ολιγα ιχθυδια." 35 Και εκελευσεν τοις
οχλοις αναπεσειν επι την γην. 36 Και λαβων τους ἑπτα αρτους και τους ιχθυας, ευχαριστησας
εκλασεν, και εδωκεν τοις μαθηταις αυτου, οἱ δε μαθηται τω οχλω. 37 Και εφαγον παντες και
εχορτασθησαν. Και ηραν το περισσευον των κλασματων, ἑπτα σπυριδας πληρεις. 38 Οἱ δε
εσθιοντες ησαν τετρακισχιλιοι ανδρες, χωρις γυναικων και παιδιων. 39 Και απολυσας τους
οχλους ενεβη εις το πλοιον και ηλθεν εις τα ὁρια Μαγδαλα.

[The sign of the prophet Jonah]

16.1 Και προσελθοντες οἱ Φαρισαιοι και Σαδδουκαιοι πειραζοντες επηρωτησαν αυτον[10]
σημειον εκ του ουρανου επιδειξαι αυτοις. 2 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν αυτοις, "Οψιας γενομενης
λεγετε, 'Ευδια,[11] πυρραζει γαρ ὁ ουρανος.' 3 Και πρωι, 'Σημερον χειμων, πυρραζει[12] γαρ
στυγναζων ὁ ουρανος.' Ὑποκριται! Το μεν προσωπον του ουρανου γινωσκετε διακρινειν, τα δε
σημεια των καιρων ου δυνασθε. 4 Γενεα πονηρα και μοιχαλις σημειον επιζητει, και σημειον ου
δοθησεται αυτη ει μη το σημειον Ιωνα του προφητου." Και καταλιπων αυτους απηλθεν.

["Beware of the leaven of the Pharisees"]

5 Και ελθοντες οἱ μαθηται αυτου εις το περαν επελαθοντο αρτους λαβειν. 6 Ὁ δε Ιησους
ειπεν αυτοις, "Ὁρατε και προσεχετε απο της ζυμης των Φαρισαιων και Σαδδουκαιων." 7 Οἱ δε
διελογιζοντο εν ἑαυτοις, λεγοντες ὁτι "Αρτους ουκ ελαβομεν." 8 Γνους δε ὁ Ιησους ειπεν αυτοις,
"Τί διαλογιζεσθε εν ἑαυτοις, ολιγοπιστοι,[13] ὁτι αρτους ουκ ελαβετε? 9 Ουπω νοειτε, ουδε
μνημονευετε τους πεντε αρτους των πεντακισχιλιων και ποσους κοφινους ελαβετε? 10 Ουδε τους
ἑπτα αρτους των τετρακισχιλιων και ποσας σπυριδας ελαβετε? 11 Πως ου νοειτε ὁτι ου περι
αρτου ειπον ὑμιν προσεχειν απο της ζυμης των Φαρισαιων και Σαδδουκαιων?" 12 Τοτε συνηκαν
ὁτι ουκ ειπεν προσεχειν απο της ζυμης του αρτου, αλλα απο της διδαχης των[14] Φαρισαιων και
Σαδδουκαιων.

[Jesus openly declares His death and ministers on that basis]

---

[1] προσελθοντες || 1 αυτω 547 (CP)
[2] ελθουσα || εξελθουσα 55
[3] ψιχιων || ψυχιων 1560 (sp)
[4] της || των 789
[5] ειπεν || λεγει 1189
[6] χωλους 2446^{c} || 1 και 2466
[7] εδοξαζον || εδοξασαν [75%] 246^{t},897,1694
[8] ημερας || ημεραι [40%] 35^{c},246^{t},1694,2175
[9] νηστις || νηστεις [70%] 246^{t},928,1189,2175
[10] αυτον || --- 1560
[11] ευδια || ευδεια 55,928,1572
[12] πυρραζει || πειρραζει 1496 [such a word does not exist]
[13] ολιγοπιστοι || --- 1694
[14] 2765 is missing 13:10 – 16:12.

16.13 Ελθων δε ὁ Ιησους εις τα μερη Καισαρειας[1] της Φιλιππου ηρωτα τους μαθητας αυτου,
λεγων, "Τίνα με λεγουσιν οἱ ανθρωποι ειναι, τον Υἱον του Ανθρωπου?" 14 Οἱ δε ειπον, "Οἱ μεν
Ιωαννην τον Βαπτιστην, αλλοι δε Ηλιαν, ἑτεροι δε Ἱερεμιαν ἢ ἑνα των προφητων." 15 Λεγει
αυτοις, "῾Υμεις δε τίνα με λεγετε ειναι?" 16 Αποκριθεις δε Σιμων Πετρος ειπεν, "Συ εἶ ὁ
Χριστος, ὁ Υἱος του Θεου του ζωντος." 17 Και αποκριθεις ὁ Ιησους ειπεν αυτω, "Μακαριος εἶ,
Σιμων Βαριωνα, ὁτι σαρξ και αἷμα ουκ απεκαλυψεν σοι, αλλ' ὁ Πατηρ μου ὁ εν τοις ουρανοις.
18 Καγω δε σοι λεγω ὁτι συ εἶ πετρος, και επι ταυτη τη πετρα οικοδομησω μου την εκκλησιαν,[2]
και[3] πυλαι Ἁδου ου κατισχυσουσιν[4] αυτης. 19 Και δωσω σοι[5] τας κλεις της βασιλειας των
ουρανων, και ὁ εαν δησης επι της γης εσται δεδεμενον εν τοις ουρανοις, και ὁ εαν λυσης επι της
γης εσται λελυμενον εν τοις ουρανοις." 20 Τοτε διεστειλατο τοις μαθηταις αυτου ἱνα μηδενι
ειπωσιν ὁτι αυτος εστιν ὁ Χριστος. 21 Απο τοτε ηρξατο ὁ Ιησους δεικνυειν τοις μαθηταις αυτου
ὁτι δει αυτον απελθειν εις Ἱεροσολυμα και πολλα παθειν απο των πρεσβυτερων και αρχιερεων
και γραμματεων[6] και αποκτανθηναι και τη τριτη ἡμερα εγερθηναι. 22 Και προσλαβομενος αυτον ὁ
Πετρος ηρξατο επιτιμαν αυτω, λεγων, "῞Ιλεως σοι, Κυριε! Ου μη εσται σοι τουτο." 23 Ὁ δε
στραφεις ειπεν τω Πετρω, "῞Υπαγε οπισω μου, Σατανα! Σκανδαλον μου εἶ, ὁτι ου φρονεις τα του
Θεου, αλλα τα των ανθρωπων."

[How to save your life]

24 Τοτε ὁ Ιησους ειπεν τοις μαθηταις αυτου, "Ει τις[7] θελει οπισω μου ελθειν,
απαρνησασθω ἑαυτον και αρατω τον σταυρον αυτου και ακολουθειτω μοι. 25 Ὁς γαρ αν θελη την
ψυχην αυτου σωσαι απολεσει αυτην, ὃς δ' αν απολεση την ψυχην αυτου ἑνεκεν εμου εὑρησει
αυτην. 26 Τί γαρ ωφελειται ανθρωπος εαν τον κοσμον ὁλον κερδηση, την δε ψυχην αυτου
ζημιωθη? Ἢ τί δωσει ανθρωπος ανταλλαγμα της ψυχης αυτου? 27 Μελλει γαρ ὁ Υἱος του
Ανθρωπου ερχεσθαι εν τη δοξη του Πατρος αυτου μετα των αγγελων αυτου, και τοτε αποδωσει
ἑκαστω κατα την πραξιν αυτου. 28 Αμην λεγω ὑμιν, εισιν τινες ὡδε ἑστωτες[8] οἱτινες ου μη
γευσωνται θανατου ἑως αν ιδωσιν τον Υἱον του Ανθρωπου ερχομενον εν τη βασιλεια αυτου."

[Jesus meets with Moses and Elijah]

17.1 Και μεθ' ἡμερας ἑξ παραλαμβανει ὁ Ιησους τον Πετρον και Ιακωβον και Ιωαννην τον
αδελφον αυτου, και αναφερει αυτους εις ορος ὑψηλον κατ' ιδιαν. 2 Και μετεμορφωθη εμπροσθεν
αυτων, και ελαμψεν το προσωπον αυτου ὡς ὁ ἡλιος,[9] τα δε ἱματια αυτου εγενετο[10] λευκα ὡς το
φως. 3 Και ιδου, ωφθησαν αυτοις Μωσης[11] και Ηλιας, μετ' αυτου συλλαλουντες. 4 Αποκριθεις δε
ὁ Πετρος ειπεν τω Ιησου, "Κυριε, καλον εστιν ἡμας ὡδε ειναι. Ει θελεις, ποιησωμεν ὡδε τρεις
σκηνας, σοι μιαν και Μωσει[12] μιαν και μιαν Ηλια."[13] 5 Ετι[14] αυτου λαλουντος, ιδου, νεφελη
φωτεινη επεσκιασεν αυτους· και ιδου, **φωνη** εκ της νεφελης, λεγουσα: "Οὑτος εστιν[15] ὁ Υἱος μου ὁ
αγαπητος, εν ᾧ ευδοκησα. Αυτου ακουετε!" 6 Και ακουσαντες οἱ μαθηται επεσον επι προσωπον
αυτων και εφοβηθησαν σφοδρα. 7 Και προσελθων ὁ Ιησους ἡψατο αυτων και ειπεν, "Εγερθητε
και[16] μη φοβεισθε." 8 Επαραντες δε τους οφθαλμους αυτων, ουδενα ειδον ει μη τον Ιησουν μονον.

[Elijah and 'Elijah']

9 Και καταβαινοντων[17] αυτων εκ[18] του ορους, ενετειλατο αυτοις ὁ Ιησους, λεγων, "Μηδενι
ειπητε το ὁραμα[19] ἑως οὗ ὁ Υἱος του Ανθρωπου εκ νεκρων αναστη." 10 Και επηρωτησαν αυτον οἱ

---

[1] καισαρειας || καισαριας 479 || καισσαριας 2175 (from one line to the next)
[2] εκκλησιαν || εκλησιαν 1075 (i)
[3] και || 11 1694 (from one line to the next)
[4] κατισχυσουσιν || κατισχυσουσουσιν 685 (i)
[5] σοι || σι 510
[6] γραμματεων || γραμματαιων 955 (sp)
[7] τις || τι 2175 (i)
[8] εστωτες || εστηκοτες 402
[9] ηλιος || λιος 1637 (i)
[10] εγενετο || εγενοντο 2175
[11] μωσης || μωυσης 1694
[12] μωσει || μωση 1075 (i)
[13] ηλια 2466c || ηλιαν 1062,2466
[14] ετι || 1 δε 363
[15] εστιν || --- 1694
[16] και || --- 1145
[17] και καταβαινοντων || ~ 2 δε 1040
[18] εκ 35c || απο [5%] 35,2466
[19] οραμα || 1 τουτο 824

μαθηται αυτου, λεγοντες, "Τί ουν οἱ γραμματεις λεγουσιν ὁτι Ηλιαν δει ελθειν πρωτον?" 11 Ὁ
δε Ιησους αποκριθεις ειπεν αυτοις, "Ηλιας μεν ερχεται πρωτον, και αποκαταστησει παντα.
12 Λεγω δε ὑμιν ὁτι 'Ηλιας' ηδη ηλθεν, και ουκ επεγνωσαν αυτον, αλλ' εποιησαν εν αυτω[1] ὁσα
ηθελησαν. Οὑτως και ὁ Υἱος του Ανθρωπου μελλει πασχειν ὑπ' αυτων." 13 Τοτε συνηκαν οἱ
μαθηται ὁτι περι Ιωαννου του Βαπτιστου ειπεν αυτοις.

[A tough kind of demon]

14 Και ελθοντων αυτων προς τον οχλον, προσηλθεν αυτω ανθρωπος γονυπετων αυτον, και
λεγων, 15 "Κυριε, ελεησον μου τον υἱον, ὁτι σεληνιαζεται και κακως πασχει! Πολλακις γαρ
πιπτει εις το πυρ και πολλακις εις το ὑδωρ. 16 Και προσηνεγκα αυτον τοις μαθηταις σου, και
ουκ ηδυνηθησαν[2] αυτον θεραπευσαι." 17 Αποκριθεις δε ὁ Ιησους ειπεν, "Ω γενεα απιστος και
διεστραμμενη, ἑως ποτε εσομαι μεθ' ὑμων? Ἑως ποτε ανεξομαι ὑμων? Φερετε μοι[3] αυτον ὡδε."
18 Και επετιμησεν αυτω[4] ὁ Ιησους, και εξηλθεν απ'[5] αυτου το δαιμονιον· και ιαθη[6] ὁ παις απο της
ὡρας εκεινης.

19 Τοτε προσελθοντες οἱ μαθηται τω Ιησου κατ' ιδιαν ειπον, "Δια τί ἡμεις ουκ
ηδυνηθημεν[7] εκβαλειν αυτο?" 20 Ὁ δε Ιησους ειπεν αυτοις, "Δια την απιστιαν ὑμων. Αμην γαρ[8]
λεγω ὑμιν, εαν εχητε πιστιν ὡς κοκκον σιναπεως, ερειτε τω ορει τουτω, 'Μεταβηθι εντευθεν
εκει,' και μεταβησεται· και ουδεν αδυνατησει ὑμιν. 21 Τουτο δε το γενος ουκ εκπορευεται ει μη
εν προσευχη και νηστεια."

22 Αναστρεφομενων[9] δε αυτων εν τη Γαλιλαια, ειπεν αυτοις ὁ Ιησους, "Μελλει ὁ Υἱος
του Ανθρωπου παραδιδοσθαι εις[10] χειρας ανθρωπων, 23 και αποκτενουσιν αυτον, και τη τριτη
ἡμερα εγερθησεται." Και ελυπηθησαν σφοδρα.

[Money from a fish]

24 Ελθοντων δε αυτων εις Καπερναουμ, προσηλθον οἱ τα διδραχμα[11] λαμβανοντες τω
Πετρω και ειπον, "Ὁ διδασκαλος ὑμων ου τελει τα διδραχμα?" 25 Λεγει, "Ναι." Και ὁτε
εισηλθον[12] εις την οικιαν, προεφθασεν αυτον ὁ Ιησους, λεγων, "Τί σοι δοκει, Σιμων? Οἱ βασιλεις
της γης απο τίνων λαμβανουσιν τελη ἠ κηνσον? Απο των υἱων αυτων ἠ απο των αλλοτριων?"
26 Λεγει αυτω ὁ Πετρος, "Απο των αλλοτριων." Εφη αυτω ὁ Ιησους, "Αρα γε ελευθεροι εισιν οἱ
υἱοι. 27 Ἱνα δε μη σκανδαλισωμεν αυτους, πορευθεις εις την θαλασσαν βαλε αγκιστρον, και τον
αναβαντα πρωτον ιχθυν αρον. Και ανοιξας το στομα αυτου εὑρησεις στατηρα· εκεινον λαβων δος
αυτοις αντι εμου και σου."

[How to be 'big' in the Kingdom]

18.1 Εν εκεινη τη ὡρα προσηλθον οἱ μαθηται τω Ιησου, λεγοντες, "Τίς αρα μειζων
εστιν[13] εν τη βασιλεια των ουρανων?" 2 Και προσκαλεσαμενος ὁ Ιησους παιδιον εστησεν αυτο εν
μεσω αυτων, 3 και ειπεν, "Αμην λεγω ὑμιν, εαν μη στραφητε και γενησθε ὡς τα παιδια, ου μη
εισελθητε εις την βασιλειαν των ουρανων. 4 Ὁστις ουν ταπεινωσει ἑαυτον ὡς το παιδιον τουτο,
οὑτος εστιν ὁ μειζων εν τη βασιλεια των ουρανων.

[About offenses]

5 "Και ὃς εαν δεξηται παιδιον τοιουτον ἑν[14] επι τω ονοματι μου, εμε δεχεται. 6 Ὃς δ' αν
σκανδαλιση ἑνα των μικρων τουτων των πιστευοντων εις εμε, συμφερει αυτω ἱνα κρεμασθη μυλος
ονικος εις τον τραχηλον αυτου και καταποντισθη εν τω πελαγει της θαλασσης. 7 Ουαι τω κοσμω
απο των σκανδαλων! Αναγκη γαρ εστιν[15] ελθειν τα σκανδαλα, πλην ουαι τω ανθρωπω εκεινω δι
'οὗ το σκανδαλον ερχεται!

---

[1] αυτω || 1 παντα 2175
[2] ηδυνηθησαν || εδυνηθησαν 1189 (sp)
[3] μοι || --- 402
[4] αυτω || αυτου 2466
[5] απ || εξ 1435
[6] ιαθη || εθεραπευθη [80%] 246[f]
[7] ηδυνηθημεν || εδυνηθημεν 1189 (sp)
[8] γαρ || --- 55
[9] αναστρεφομενων || αναστραφομενων 1667
[10] εις || ει 1652 [nonsense]
[11] διδραχμα || διδραγμα 510
[12] εισηλθον || εισηλθεν [72%] 246[f],553
[13] εστιν || --- 1339
[14] εν || --- 553
[15] εστιν 35[c] || --- [3%] 35

8 "Ει[1] δε ἡ χειρ σου ἡ ὁ[2] πους σου σκανδαλιζει[3] σε, εκκοψον αυτα και βαλε απο σου.
Καλον σοι εστιν εισελθειν εις την ζωην χωλον ἡ κυλλον, ἡ δυο χειρας ἡ δυο ποδας εχοντα
βληθηναι εις το πυρ το αιωνιον. 9 Και ει ὁ οφθαλμος σου σκανδαλιζει σε, εξελε αυτον και βαλε
απο σου. Καλον σοι εστιν μονοφθαλμον εις την ζωην εισελθειν, ἡ δυο οφθαλμους εχοντα
βληθηναι εις την Γεενναν του πυρος.

[God loves children]

10 "'Ορατε μη καταφρονησητε ἑνος των μικρων τουτων, λεγω γαρ ὑμιν ὁτι οἱ αγγελοι
αυτων εν ουρανοις δια παντος βλεπουσιν το προσωπον του Πατρος μου του εν ουρανοις. 11 Ηλθεν
γαρ ὁ Υἱος του Ανθρωπου σωσαι το απολωλος. 12 Τί ὑμιν δοκει? Εαν γενηται τινι[4] ανθρωπω
ἑκατον προβατα, και πλανηθη ἑν εξ αυτων, ουχι αφεις τα ενενηκοντα[5] εννεα επι τα[6] ορη πορευθεις
ζητει το πλανωμενον? 13 Και εαν γενηται εὑρειν αυτο, αμην λεγω ὑμιν ὁτι χαιρει επ' αυτω
μαλλον ἡ επι τοις ενενηκοντα εννεα τοις μη πεπλανημενοις. 14 Οὑτως ουκ εστιν θελημα
εμπροσθεν του Πατρος ὑμων[7] του εν ουρανοις ἱνα αποληται[8] εἱς των μικρων τουτων.

[Handling a recalcitrant brother]

15 "Εαν δε ἁμαρτη[9] εις σε ὁ αδελφος σου, ὑπαγε[10] ελεγξον αυτον μεταξυ σου και αυτου
μονου. Εαν σου ακουση, εκερδησας τον αδελφον σου. 16 Εαν δε μη ακουση, παραλαβε μετα σου ετι
ἑνα ἡ δυο, ἱνα επι στοματος δυο μαρτυρων ἡ τριων σταθη παν ῥημα. 17 Εαν δε παρακουση αυτων,
ειπε τη εκκλησια. Εαν δε και της εκκλησιας παρακουση, εστω σοι ὡσπερ ὁ εθνικος και ὁ τελωνης.

[Agreeing in prayer]

18 "Αμην λεγω ὑμιν, ὁσα εαν δησητε επι της γης εσται δεδεμενα εν τω ουρανω, και ὁσα
εαν λυσητε επι της γης εσται λελυμενα εν τω ουρανω. 19 Παλιν αμην λεγω ὑμιν ὁτι εαν δυο
ὑμων συμφωνησωσιν επι της γης περι παντος πραγματος οὑ εαν[11] αιτησωνται, γενησεται αυτοις
παρα του Πατρος μου του εν ουρανοις. 20 Οὑ γαρ εισιν δυο ἡ τρεις συνηγμενοι εις το εμον
ονομα, εκει ειμι εν μεσω αυτων."

[About forgiveness]

21 Τοτε προσελθων αυτω[12] ὁ Πετρος ειπεν, "Κυριε, ποσακις ἁμαρτησει εις εμε ὁ αδελφος
μου, και αφησω αυτω· ἑως ἑπτακις?" 22 Λεγει αυτω ὁ Ιησους, "Ου, λεγω σοι, ἑως ἑπτακις, αλλ'
ἑως ἑβδομηκοντακις ἑπτα.

23 Δια τουτο ὡμοιωθη ἡ βασιλεια των ουρανων ανθρωπω βασιλει ὃς ηθελησεν συναραι
λογον μετα των δουλων αυτου. 24 Αρξαμενου δε αυτου συναιρειν, προσηνεχθη[13] αυτω εἱς
οφειλετης μυριων ταλαντων. 25 Μη εχοντος δε αυτου αποδουναι, εκελευσεν αυτον ὁ κυριος αυτου
πραθηναι, και την γυναικα αυτου και τα τεκνα και παντα ὁσα ειχεν, και αποδοθηναι. 26 Πεσων
ουν ὁ δουλος προσεκυνει αυτω, λεγων 'Κυριε, μακροθυμησον επ' εμοι, και παντα σοι αποδωσω.'
27 Σπλαγχνισθεις δε ὁ κυριος του δουλου εκεινου απελυσεν αυτον, και το δανειον αφηκεν αυτω.

28 "Εξελθων δε ὁ δουλος εκεινος εὑρεν ἑνα των συνδουλων αυτου ὃς ωφειλεν[14] αυτω[15]
ἑκατον δηναρια. Και κρατησας αυτον επνιγεν, λεγων, 'Αποδος μοι ει τι οφειλεις!' 29 Πεσων ουν
ὁ συνδουλος αυτου[16] εις τους ποδας αυτου παρεκαλει αυτον, λεγων, 'Μακροθυμησον επ' εμοι, και
αποδωσω σοι.' 30 Ὁ δε ουκ ηθελεν, αλλα απελθων εβαλεν αυτον εις φυλακην ἑως οὑ αποδω το
οφειλομενον. 31 Ιδοντες δε οἱ συνδουλοι αυτου τα γενομενα ελυπηθησαν σφοδρα, και ελθοντες
διεσαφησαν τω κυριω ἑαυτων παντα τα γενομενα. 32 Τοτε προσκαλεσαμενος αυτον ὁ κυριος αυτου
λεγει αυτω, 'Δουλε πονηρε, πασαν την οφειλην εκεινην αφηκα σοι, επει παρεκαλεσας με. 33 Ουκ

---

[1] ει || η 128
[2] ο || --- 1637
[3] σκανδαλιζει || σκανδαλιζη 1075 (i, correct in next verse)
[4] τινι || τιινι 1652 (from one line to the next)
[5] ενενηκοντα || εννενηκοντα 928,1572,1667[c] (twice)
[6] τα || 11 1040 (from one line to the next)
[7] υμων || ημων 2175[c] || μου 547
[8] αποληται || απολυται 2175
[9] αμαρτη || αμαρτηση [74%] 246[t]
[10] υπαγε || 1 και [70%] 246[t]
[11] 2175 is missing 18:19 – 19:5.
[12] αυτω || --- 55
[13] προσηνεχθη || προσυνεχθη 1072
[14] ωφειλεν || ωφεν 128 (i)
[15] αυτω || --- 402
[16] αυτου || --- 402

εδει και σε ελεησαι τον συνδουλον σου, ὡς και εγω σε ηλεησα?' 34 Και οργισθεις ὁ κυριος αυτου
παρεδωκεν αυτον τοις βασανισταις ἑως οὗ αποδω παν το οφειλομενον αυτω.
35 Οὑτως και ὁ Πατηρ μου ὁ επουρανιος ποιησει ὑμιν εαν μη αφητε ἑκαστος τω αδελφω
αυτου απο των καρδιων ὑμων τα παραπτωματα αυτων.

[Jesus ministers in Perea—29/30 AD]

19.1 Και εγενετο ὁτε ετελεσεν ὁ Ιησους τους λογους τουτους, μετηρεν απο της Γαλιλαιας και
ηλθεν εις τα ὁρια της Ιουδαιας περαν του Ιορδανου. 2 Και ηκολουθησαν αυτω οχλοι πολλοι, και
εθεραπευσεν αυτους εκει.

[Jesus denies divorce]

3 Και προσηλθον αυτω οἱ Φαρισαιοι πειραζοντες αυτον, και λεγοντες αυτω, "Ει εξεστιν
ανθρωπω απολυσαι την γυναικα αυτου κατα πασαν αιτιαν?" 4 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν αυτοις,
"Ουκ ανεγνωτε ὁτι ὁ ποιησας απ' αρχης αρσεν και θηλυ εποιησεν αυτους?" 5 Και ειπεν, "'Ἑνεκεν
τουτου καταλειψει ανθρωπος τον πατερα αυτου[1] και την μητερα και προσκολληθησεται προς την
γυναικα[2] αυτου, και εσονται οἱ δυο εις σαρκα μιαν.' 6 Ὡστε ουκετι εισιν δυο, αλλα σαρξ μια. "Ὁ
ουν ὁ[3] Θεος συνεζευξεν, ανθρωπος μη χωριζετω." 7 Λεγουσιν αυτω, "Τί ουν Μωσης ενετειλατο
δουναι βιβλιον αποστασιου και απολυσαι αυτην?" 8 Λεγει αυτοις ὁτι "Μωσης προς την
σκληροκαρδιαν ὑμων επετρεψεν ὑμιν[4] απολυσαι τας γυναικας ὑμων, απ' αρχης δε ου γεγονεν
οὑτως. 9 Λεγω δε ὑμιν ὁτι ὃς αν απολυση την γυναικα αυτου μη επι πορνεια και γαμηση[5] αλλην
μοιχαται και ὁ απολελυμενην γαμησας μοιχαται." 10 Λεγουσιν αυτω οἱ μαθηται αυτου, "Ει οὑτως
εστιν ἡ αιτια του ανθρωπου μετα της γυναικος, ου συμφερει γαμησαι." 11 Ὁ δε ειπεν αυτοις, "Ου
παντες χωρουσιν τον λογον τουτον, αλλ' οἱς δεδοται. 12 Εισιν γαρ ευνουχοι οἱτινες εκ κοιλιας
μητρος εγεννηθησαν οὑτως, και εισιν ευνουχοι οἱτινες ευνουχισθησαν ὑπο των ανθρωπων, και
εισιν ευνουχοι οἱτινες ευνουχισαν[6] εαυτους δια την βασιλειαν των ουρανων. Ὁ δυναμενος χωρειν
χωρειτω."

[Jesus blesses children]

13 Τοτε προσηνεχθη αυτω παιδια, ἱνα τας χειρας επιθη αυτοις και προσευξηται· οἱ δε
μαθηται επετιμησαν[7] αυτοις. 14 Ὁ δε Ιησους ειπεν, "Αφετε τα παιδια, και μη κωλυετε αυτα ελθειν
προς με, των γαρ τοιουτων εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων." 15 Και επιθεις αυτοις τας χειρας
επορευθη εκειθεν.

[It is difficult for a rich person to enter the Kingdom]

16 Και ιδου, εἱς τις[8] προσελθων ειπεν[9] αυτω, "Διδασκαλε αγαθε, τί αγαθον ποιησω ἱνα
εχω ζωην αιωνιον?" 17 Ὁ δε ειπεν αυτω, "Τί με λεγεις αγαθον? Ουδεις αγαθος ει μη εἱς, ὁ
Θεος. Ει δε θελεις εισελθειν εις την ζωην, τηρησον τας εντολας." 18 Λεγει αυτω, "Ποιας?" Ὁ δε
Ιησους ειπεν, "Το 'Ου φονευσεις, Ου μοιχευσεις, Ου κλεψεις, Ου ψευδομαρ- τυρησεις, 19 Τιμα τον
πατερα και την μητερα,' και 'Αγαπησεις τον πλησιον σου ὡς σεαυτον'." 20 Λεγει αυτω ὁ
νεανισκος, "Παντα ταυτα[10] εφυλαξαμην εκ νεοτητος μου. Τί ετι ὑστερω?" 21 Εφη αυτω ὁ Ιησους,
"Ει θελεις τελειος ειναι, ὑπαγε πωλησον σου τα ὑπαρχοντα και δος πτωχοις,[11] και ἑξεις θησαυρον
εν ουρανω,[12] και δευρο ακολουθει μοι." 22 Ακουσας δε ὁ νεανισκος τον λογον απηλθεν
λυπουμενος, ἦν γαρ εχων κτηματα πολλα.
23 Ὁ δε Ιησους ειπεν τοις μαθηταις αυτου, "Αμην λεγω ὑμιν ὁτι δυσκολως πλουσιος
εισελευσεται εις την βασιλειαν των ουρανων. 24 Παλιν δε λεγω ὑμιν, ευκοπωτερον εστιν καμηλον
δια τρυπηματος ῥαφιδος διελθειν ἢ πλουσιον εις την βασιλειαν του Θεου εισελθειν."
25 Ακουσαντες δε οἱ μαθηται αυτου εξεπλησσοντο σφοδρα, λεγοντες, "Τίς αρα δυναται σωθηναι?"

---

[1] αυτου || --- [50%] 246t
[2] προς την γυναικα || τη γυναικι [80%] 1246t
[3] ο || --- 2466
[4] υμιν || ημιν 1461 [nonsense]
[5] γαμηση || γαμησει 1075 (i)
[6] ευνουχισαν || ευνουχησαν 1560 (sp)
[7] επετιμησαν || επετιμων 1694
[8] τις || --- [75%] 246t
[9] ειπεν || λεγει 1189
[10] παντα ταυτα 1075c || ~ 21 1075
[11] και δος πτωχοις || --- 1435 (homoioarcton)
[12] ουρανω || ουρανοις 2175

26 Εμβλεψας δε ὁ Ιησους ειπεν αυτοις, "Παρα ανθρωποις τουτο αδυνατον εστιν, παρα δε Θεω
παντα δυνατα."[1]
27 Τοτε αποκριθεις ὁ Πετρος ειπεν αυτω, "Ιδου ἡμεις αφηκαμεν παντα και ηκολουθησαμεν
σοι. Τί αρα εσται ἡμιν?" 28 Ὁ δε Ιησους ειπεν αυτοις, "Αμην λεγω ὑμιν ὁτι ὑμεις, οἱ
ακολουθησαντες μοι, εν τη Παλιγγενεσια, ὁταν καθιση ὁ Υἱος του Ανθρωπου επι θρονου δοξης
αυτου, καθισεσθε[2] και ὑμεις επι δωδεκα θρονους, κρινοντες τας δωδεκα φυλας του Ισραηλ.
29 Και πας ὅς αφηκεν οικιας[3] ἠ αδελφους ἠ αδελφας ἠ πατερα ἠ μητερα ἠ γυναικα ἠ τεκνα ἠ
αγρους ἑνεκεν του ονοματος μου ἑκατονταπλασιονα[4] ληψεται και ζωην αιωνιον κληρονομησει.
30 Πολλοι δε εσονται πρωτοι εσχατοι, και εσχατοι πρωτοι.

[The desperate landowner]

20.1 "Ὁμοια γαρ εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων ανθρωπω οικοδεσποτη ὁστις εξηλθεν ἁμα
πρωι μισθωσασθαι εργατας εις τον αμπελωνα αυτου. 2 Και συμφωνησας μετα των εργατων εκ
δηναριου την ἡμεραν, απεστειλεν αυτους εις τον αμπελωνα αυτου. 3 Και εξελθων περι τριτην
ὡραν ειδεν αλλους ἑστωτας εν τη αγορα αργους. 4 Και εκεινοις[5] ειπεν, "Υπαγετε και ὑμεις εις
τον αμπελωνα, και ὃ εαν ᾗ δικαιον δωσω ὑμιν'. Οἱ δε απηλθον. 5 Παλιν εξελθων περι ἑκτην και
ενατην[6] ὡραν εποιησεν ὡσαυτως. 6 Περι δε την[7] ἑνδεκατην ὡραν εξελθων εὑρεν αλλους ἑστωτας
αργους, και λεγει αυτοις, 'Τί ὧδε[8] ἑστηκατε ὁλην την ἡμεραν αργοι?' 7 Λεγουσιν αυτω, "Οτι
ουδεις ἡμας[9] εμισθωσατο.' Λεγει αυτοις, "Υπαγετε και ὑμεις εις τον αμπελωνα, και ὃ εαν ᾗ
δικαιον ληψεσθε.' 8 Οψιας δε γενομενης, λεγει ὁ κυριος του αμπελωνος τω επιτροπω αυτου,
'Καλεσον τους εργατας και αποδος αυτοις τον μισθον, αρξαμενος απο των εσχατων ἑως των
πρωτων.' 9 Και ελθοντες οἱ περι την ἑνδεκατην ὡραν ελαβον ανα δηναριον. 10 Ελθοντες δε οἱ
πρωτοι ενομισαν[10] ὁτι πλειονα ληψονται· και ελαβον και αυτοι ανα δηναριον. 11 Λαβοντες δε
εγογγυζον[11] κατα του οικοδεσποτου, 12 λεγοντες ὁτι 'Οὗτοι οἱ εσχατοι μιαν ὡραν εποιησαν, και
ισους ἡμιν αυτους εποιησας τοις βαστασασιν το βαρος της ἡμερας και τον καυσωνα.' 13 Ὁ δε
αποκριθεις ειπεν ἑνι αυτων, "Εταιρε, ουκ αδικω σε. Ουχι δηναριου συνεφωνησας μοι? 14 Αρον το
σον και ὑπαγε. Θελω δε τουτω τω εσχατω δουναι ὡς και σοι. 15 Ἢ ουκ εξεστιν μοι ποιησαι ὅ
θελω[12] εν τοις εμοις? Ει ὁ οφθαλμος σου πονηρος εστιν ὁτι εγω αγαθος ειμι?' 16 Οὑτως εσονται
οἱ εσχατοι πρωτοι, και οἱ πρωτοι εσχατοι. Πολλοι γαρ εισιν κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι."[13]

[Jesus alerts the disciples, again]

17 Και αναβαινων ὁ Ιησους εις Ἱεροσολυμα παρελαβεν τους δωδεκα μαθητας[14] κατ' ιδιαν
εν τη ὁδω και ειπεν αυτοις: 18 "Ιδου, αναβαινομεν εις Ἱεροσολυμα, και ὁ Υἱος του Ανθρωπου
παραδοθησεται τοις αρχιερευσιν και γραμματευσιν, και κατακρινουσιν αυτον θανατω, 19 και
παραδωσουσιν αυτον τοις εθνεσιν εις το εμπαιξαι και μαστιγωσαι και σταυρωσαι. Και τη τριτη
ἡμερα αναστησεται."

[Selfish ambition rebuked]

20 Τοτε προσηλθεν αυτω ἡ μητηρ των υἱων Ζεβεδαιου μετα των υἱων αυτης, προσκυνουσα
και αιτουσα τι παρ' αυτου. 21 Ὁ δε ειπεν αυτη, "Τί θελεις?" Λεγει αυτω, "Ειπε ἱνα καθισωσιν
οὗτοι οἱ δυο υἱοι μου εἱς εκ δεξιων σου και εἱς εξ ευωνυμων σου εν τη βασιλεια σου."
22 Αποκριθεις δε ὁ Ιησους ειπεν, "Ουκ οιδατε τί αιτεισθε. Δυνασθε πιειν το ποτηριον ὃ εγω
μελλω πινειν ἠ[15] το βαπτισμα ὃ εγω βαπτιζομαι βαπτισθηναι?" Λεγουσιν αυτω, "Δυναμεθα."
23 Και λεγει αυτοις, "Το μεν ποτηριον μου πιεσθε, και το βαπτισμα ὃ εγω βαπτιζομαι

---

[1] δυνατα || 1 εστιν [30%] 246[t]
[2] καθισεσθε || καθησεσθε [20%] 204
[3] οικιας 246,363,553,586[alt],789,824,928[alt],955,1040,1046,1072,1075,1117,1145,1189[alt],1339,1461,1496,1503,1551,1560,1572[alt],1637,1652,1667,1713,2175, 2253,2352,2554, l.2110 (757 missing)
οικιαν [35%] 18,35,55,128,204,386,402,479,510,547,586,685,867,897,928,1062,1111,1189,1435,1572,1694,2122,2382,2466,2503,2765
[4] εκατονταπλασιονα || εκατονταπλησιονα 586
[5] και εκεινοις || κακεινοις 402,510,1694,2382
[6] ενατην 35[c],1072[c] || εννατην [40%] 35,363,479,897,928,1072,1572,1667[c],1694,2175,2765
[7] την || --- 55
[8] 35,55,128,204,510,1551,1713,2554,2765 usually have ὧδε, but here have ὦδε. (685 here and elsewhere)
[9] ημας || υμας 547 [nonsense]
[10] ενομισαν || ενομησαν 2175
[11] εγογγυζον || διεγογγυζον 1551
[12] ποιησαι ο θελω || ~ 231 1551
[13] εκλεκτοι || εκλετοι 1652 [nonsense]
[14] μαθητας || 1 αυτου 1694
[15] η || και 1694

βαπτισθησεσθε, το δε καθισαι εκ δεξιων μου και εξ ευωνυμων μου ουκ εστιν εμον δουναι, αλλ’ οἱς
ἡτοιμασται[1] ὑπο του Πατρος μου.”
24 Και ακουσαντες οἱ δεκα ηγανακτησαν περι των δυο αδελφων. 25 Ὁ δε Ιησους
προσκαλεσαμενος αυτους ειπεν: “Οιδατε ὁτι οἱ αρχοντες των εθνων κατακυριευουσιν αυτων, και
οἱ μεγαλοι κατεξουσιαζουσιν αυτων.[2] 26 Ουχ οὑτως δε εσται[3] ὑμιν αλλ’ ὃς εαν θελη εν ὑμιν μεγας
γενεσθαι εσται[4] ὑμων διακονος, 27 και ὃς εαν θελη εν ὑμιν ειναι πρωτος εσται[5] ὑμων δουλος·
28 ὡσπερ ὁ Υἱος του Ανθρωπου ουκ ηλθεν διακονηθηναι, αλλα διακονησαι, και δουναι την ψυχην
αυτου λυτρον αντι πολλων.”

[Two blind men]

29 Και εκπορευομενων αυτων απο Ἱεριχω, ηκολουθησεν αυτω οχλος πολυς. 30 Και ιδου,
δυο τυφλοι καθημενοι παρα την ὁδον, ακουσαντες ὁτι Ιησους παραγει, εκραξαν, λεγοντες,
“Ελεησον ἡμας, Κυριε, Υἱος[6] Δαυιδ!” 31 Ὁ δε οχλος επετιμησεν αυτοις ἱνα σιωπησωσιν. Οἱ δε
μειζον εκραζον, λεγοντες, “Ελεησον ἡμας, Κυριε, Υἱος Δαυιδ!”[7] 32 Και στας ὁ Ιησους εφωνησεν
αυτους και ειπεν, “Τί θελετε ποιησω ὑμιν?” 33 Λεγουσιν αυτω, “Κυριε, ἱνα ανοιχθωσιν ἡμων[8] οἱ
οφθαλμοι.” 34 Σπλαγχνισθεις δε ὁ Ιησους ἡψατο των οφθαλμων αυτων, και ευθεως ανεβλεψαν
αυτων οἱ οφθαλμοι, και ηκολουθησαν αυτω.

[The last week]

[The triumphal entry—Sunday, 03/31/30 AD]

21.1 Και ὁτε ηγγισαν εις Ἱεροσολυμα και ηλθον εις Βηθσφαγη[9] προς[10] το Ορος των Ελαιων, τοτε
ὁ Ιησους[11] απεστειλεν δυο μαθητας, 2 λεγων αυτοις, “Πορευθητε εις την κωμην την απεναντι
ὑμων, και ευθεως εὑρησετε ονον δεδεμενην και πωλον μετ’ αυτης. Λυσαντες αγαγετε μοι. 3 Και
εαν τις ὑμιν ειπη τι, ερειτε ὁτι ‘Ο Κυριος αυτων χρειαν εχει.’ Ευθεως δε[12] αποστελλει αυτους.”
4 Τουτο δε ὁλον γεγονεν ἱνα πληρωθη το ῥηθεν δια του προφητου, λεγοντος, 5 ‘Ειπατε τη
θυγατρι Σιων, Ιδου, ὁ βασιλευς σου ερχεται σοι πραυς και[13] επιβεβηκως επι ονον, και πωλον υἱον
ὑποζυγιου.’ 6 Πορευθεντες δε οἱ μαθηται και ποιησαντες καθως προσεταξεν αυτοις ὁ Ιησους
7 ηγαγον την ονον και τον πωλον· και επεθηκαν επανω αυτων τα ἱματια αυτων, και επεκαθισεν
επανω αυτων. 8 Ὁ δε πλειστος οχλος εστρωσαν αυτων[14] τα ἱματια εν τη ὁδω, αλλοι δε εκοπτον
κλαδους απο των[15] δενδρων και εστρωννυον εν τη ὁδω. 9 Οἱ δε οχλοι οἱ προαγοντες και οἱ
ακολουθουντες εκραζον, λεγοντες, “‘Ωσαννα τω[16] Υἱω Δαυιδ!” “Ευλογημενος ὁ ερχομενος εν
ονοματι Κυριου!” “‘Ωσαννα εν τοις ὑψιστοις!” 10 Και εισελθοντος αυτου εις Ἱεροσολυμα, εσεισθη
πασα ἡ πολις, λεγουσα, “Τίς εστιν οὑτος?” 11 Οἱ δε οχλοι ελεγον, “Οὑτος εστιν Ιησους ὁ
προφητης ὁ απο Ναζαρετ[17] της Γαλιλαιας.”

[The second cleansing of the temple]

12 Και εισηλθεν ὁ Ιησους εις το ἱερον του Θεου και εξεβαλεν παντας τους πωλουντας και
αγοραζοντας εν τω ἱερω, και τας τραπεζας των κολλυβιστων[18] κατεστρεψεν και τας καθεδρας[19]
των πωλουντων τας περιστερας. 13 Και λεγει αυτοις, “Γεγραπται, ‘Ὁ οικος μου οικος προσευχης
κληθησεται,’ ὑμεις δε αυτον[20] εποιησατε σπηλαιον ληστων.” 14 Και προσηλθον αυτω χωλοι και
τυφλοι εν τω ἱερω, και εθεραπευσεν αυτους.

---

[1] ητοιμασται || ητιμασται 1117 (i,sp)
[2] 204 omits και οι μεγαλοι κατεξουσιαζουσιν αυτων [clear homoioteleuton; a whole line]
[3] εσται || 1 εν [80%] 246[t],479,1075,1694,2175
[4] εσται || εστω [15%] 1145
[5] εσται || εστω 2175
[6] υιος || υιε 2175[1x]
[7] 2466 omits verse 31, but it is supplied in the margin—obvious homoioteleuton; 1551 just omits it.
[8] ημων || υμων 402,547,1551,1560
[9] βηθσφαγη || βηθφαγη [15%] 246[t] || βησφαγη 1560
[10] προς || προ 1145
[11] ο ιησους || --- 1713
[12] δε || --- 55
[13] και || --- 1435
[14] αυτων || εαυτων [70%] 246[t]
[15] 55 repeats των (from one line to the next)
[16] τω || 1 1 2466 (repeats)
[17] ναζαρετ || ναζαρεθ [10%] 246[t]
[18] κολλυβιστων || κολυβιστων 1560 (sp)
[19] καθεδρας || τραπεζας 1496 (i)
[20] αυτον || αυτων 1503

15 Ιδοντες δε οἱ αρχιερεις και οἱ γραμματεις τα θαυμασια ἃ εποιησεν και τους παιδας
κραζοντας εν τω ἱερω και λεγοντας, "Ὡσαννα τω Υἱω Δαυιδ," ηγανακτησαν 16 και ειπον αυτω,
"Ακουεις τί οὗτοι λεγουσιν?" Ὁ δε Ιησους λεγει αυτοις, "Ναι. Ουδεποτε ανεγνωτε ὅτι[1] 'Εκ
στοματος νηπιων και θηλαζοντων κατηρτισω[2] αινον'?" 17 Και καταλιπων αυτους εξηλθεν εξω της
πολεως εις βηθανιαν και ηυλισθη εκει.[3]

["If you have faith"—Monday, 04/01/30 AD]

18 Πρωιας δε, επαναγων εις την πολιν, επεινασεν. 19 Και ιδων συκην μιαν επι της ὁδου,
ηλθεν επ' αυτην και ουδεν εὗρεν εν αυτη ει μη φυλλα μονον. Και λεγει αυτη, "Μηκετι εκ σου
καρπος γενηται εις τον αιωνα!" Και εξηρανθη παραχρημα ἡ συκη. 20 Και ιδοντες οἱ μαθηται
εθαυμασαν, λεγοντες, "Πως παραχρημα εξηρανθη ἡ συκη!" 21 Αποκριθεις δε ὁ Ιησους ειπεν αυτοις,
"Αμην λεγω ὑμιν, εαν εχητε πιστιν και μη διακριθητε, ου μονον το της συκης ποιησετε, αλλα καν
τω ορει τουτω ειπητε, 'Αρθητι και βληθητι εις την θαλασσαν,' γενησεται. 22 Και παντα ὁσα εαν
αιτησητε[4] εν τη προσευχη πιστευοντες ληψεσθε."

[About John's baptism—Tuesday, 04/02/30 AD]

23 Και ελθοντι αυτω εις το ἱερον, προσηλθον αυτω διδασκοντι οἱ αρχιερεις και οἱ
πρεσβυτεροι του λαου, λεγοντες, "Εν ποια εξουσια ταυτα ποιεις?" και "Τίς σοι εδωκεν την
εξουσιαν ταυτην?" 24 Αποκριθεις δε ὁ Ιησους ειπεν αυτοις, "Ερωτησω ὑμας καγω λογον ἑνα, ὃν
εαν ειπητε μοι, καγω ὑμιν ερω εν ποια εξουσια ταυτα ποιω: 25 Το βαπτισμα Ιωαννου—ποθεν ἦν?
Εξ ουρανου[5] ἢ εξ ανθρωπων?" Οἱ δε διελογιζοντο παρ' ἑαυτοις, λεγοντες, "Εαν ειπωμεν, 'Εξ
ουρανου,' ερει ἡμιν,[6] 'Δια τί ουν ουκ επιστευσατε αυτω?' 26 Εαν δε ειπωμεν, 'Εξ ανθρωπων,'
φοβουμεθα τον οχλον, παντες γαρ εχουσιν τον Ιωαννην ὡς προφητην." 27 Και αποκριθεντες τω
Ιησου ειπον, "Ουκ οιδαμεν." Εφη αυτοις και αυτος, "Ουδε εγω λεγω ὑμιν εν ποια εξουσια ταυτα
ποιω.

[Two parables against the Pharisees]

28 "Τί δε ὑμιν δοκει? Ανθρωπος τις ειχεν τεκνα δυο. Και προσελθων τω πρωτω ειπεν,
'Τεκνον, ὑπαγε σημερον εργαζου εν τω αμπελωνι μου.' 29 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν, 'Ου θελω.'
Ὑστερον δε μεταμεληθεις απηλθεν. 30 Και προσελθων τω ἑτερω[7] ειπεν ὡσαυτως. Ὁ δε αποκριθεις
ειπεν,[8] 'Εγω, κυριε,' και ουκ απηλθεν. 31 Τίς εκ των δυο εποιησεν το θελημα του πατρος?"
Λεγουσιν αυτω, "Ὁ πρωτος." Λεγει αυτοις ὁ Ιησους, "Αμην λεγω ὑμιν ὅτι οἱ τελωναι και αἱ
πορναι προαγουσιν ὑμας εις την βασιλειαν του Θεου. 32 Ηλθεν γαρ προς ὑμας Ιωαννης εν ὁδω
δικαιοσυνης, και ουκ επιστευσατε αυτω· οἱ δε τελωναι και αἱ πορναι επιστευσαν αυτω· ὑμεις δε
ιδοντες ου μετεμεληθητε ὑστερον του πιστευσαι αυτω.

33 "Αλλην παραβολην ακουσατε. Ανθρωπος τις ἦν οικοδεσποτης ὁστις εφυτευσεν αμπελωνα
και φραγμον αυτω περιεθηκεν και ωρυξεν εν αυτω ληνον και ωκοδομησεν πυργον. Και εξεδοτο
αυτον γεωργοις και απεδημησεν. 34 Ὁτε δε ηγγισεν ὁ καιρος των καρπων, απεστειλεν τους
δουλους αυτου προς τους γεωργους λαβειν τους καρπους αυτου. 35 Και λαβοντες οἱ γεωργοι τους
δουλους αυτου—ὃν μεν εδηραν, ὃν δε απεκτειναν, ὃν δε ελιθοβολησαν. 36 Παλιν απεστειλεν
αλλους δουλους πλειονας των πρωτων, και εποιησαν αυτοις ὡσαυτως. 37 Ὑστερον δε απεστειλεν
προς αυτους τον υἱον αυτου, λεγων, 'Εντραπησονται τον υἱον μου.' 38 Οἱ δε γεωργοι ιδοντες τον
υἱον ειπον εν ἑαυτοις, 'Οὗτος εστιν ὁ κληρονομος. Δευτε, αποκτεινωμεν αυτον και κατασχωμεν
την κληρονομιαν αυτου.' 39 Και λαβοντες αυτον εξεβαλον[9] εξω του αμπελωνος και απεκτειναν.
40 Ὁταν ουν ελθη ὁ κυριος του αμπελωνος, τί ποιησει τοις γεωργοις εκεινοις?" 41 Λεγουσιν
αυτω, "Κακους κακως απολεσει αυτους, και τον αμπελωνα εκδωσεται[10] αλλοις γεωργοις, οἵτινες
αποδωσουσιν αυτω τους καρπους εν τοις καιροις αυτων." 42 Λεγει αυτοις ὁ Ιησους, "Ουδεποτε
ανεγνωτε εν ταις Γραφαις, 'Λιθον ὃν απεδοκιμασαν οἱ[11] οικοδομουντες, οὗτος εγενηθη εις

---

1 οτι || --- 1145,1652

2 κατηρτισω || κατηρτησω 55,1560,2175 (sp)

3 1560 is missing 21:18-28

4 αιτησητε || αιτησησθε 363

5 ουρανου || 1 ην 1145

6 ημιν || υμιν 553,1062,l.2110 [nonsense]

7 ετερω || δευτερω [30%] 246[t]

8 αποκριθεις ειπεν || ~ 2 αυτω 1435

9 εξεβαλον || 1 αυτον 402

10 εκδωσεται || εκδοσεται [20%] 479[c],1435,1560 (sp)

11 οι || ο 386 (i)

κεφαλην[1] γωνιας· παρα Κυριου εγενετο αὑτη και εστιν[2] θαυμαστη εν οφθαλμοις ἡμων?'[3] 43 Δια
τουτο λεγω ὑμιν ὁτι[4] αρθησεται αφ' ὑμων[5] ἡ βασιλεια του Θεου και δοθησεται εθνει ποιουντι
τους καρπους αυτης. 44 Και ὁ πεσων επι τον λιθον τουτον συνθλασθησεται· εφ' ὃν δ' αν πεση,
λικμησει αυτον."

45 Και ακουσαντες οἱ αρχιερεις και οἱ Φαρισαιοι τας παραβολας αυτου εγνωσαν ὁτι περι
αυτων λεγει. 46 Και ζητουντες αυτον κρατησαι, εφοβηθησαν τους οχλους, επειδη ὡς[6] προφητην
αυτον ειχον.

[Parable of the wedding feast]

22.1 Και αποκριθεις ὁ Ιησους παλιν ειπεν αυτοις εν παραβολαις, λεγων, 2 "Ὡμοιωθη ἡ
βασιλεια των ουρανων ανθρωπω βασιλει ὁστις εποιησεν γαμους τω υἱω αυτου. 3 Και απεστειλεν
τους δουλους αυτου καλεσαι τους κεκλημενους εις τους γαμους, και ουκ ηθελον ελθειν. 4 Παλιν
απεστειλεν αλλους δουλους, λεγων, 'Ειπατε τοις κεκλημενοις, "Ιδου, το αριστον μου ἡτοιμασα· οἱ
ταυροι μου και τα σιτιστα τεθυμενα, και παντα ἑτοιμα. Δευτε εις τους γαμους".' 5 Οἱ δε
αμελησαντες απηλθον—ὁ μεν εις τον ιδιον αγρον, ὁ δε εις την εμποριαν αυτου. 6 Οἱ δε λοιποι
κρατησαντες τους δουλους αυτου ὑβρισαν και απεκτειναν. 7 Και ακουσας ὁ βασιλευς εκεινος
ωργισθη, και πεμψας τα στρατευματα αυτου απωλεσεν τους φονεις εκεινους και την πολιν αυτων
ενεπρησεν.

8 "Τοτε λεγει τοις δουλοις αυτου, 'Ο μεν γαμος ἑτοιμος εστιν οἱ δε κεκλημενοι ουκ ησαν
αξιοι. 9 Πορευεσθε ουν επι τας διεξοδους των ὁδων και ὁσους αν εὑρητε καλεσατε εις τους
γαμους.' 10 Και εξελθοντες οἱ δουλοι εκεινοι εις τας ὁδους συνηγαγον παντας ὁσους[7] εὑρον,
πονηρους τε και αγαθους. Και επλησθη ὁ γαμος ανακειμενων. 11 Εισελθων δε ὁ βασιλευς
θεασασθαι τους ανακειμενους, ειδεν εκει ανθρωπον ουκ ενδεδυμενον ενδυμα γαμου. 12 Και λεγει
αυτω, 'Εταιρε, πως εισηλθες ὡδε μη εχων ενδυμα γαμου?' Ὁ δε εφιμωθη. 13 Τοτε ειπεν[8] ὁ
βασιλευς τοις διακονοις, 'Δησαντες αυτου χειρας και ποδας, αρατε αυτον και εκβαλετε εις το
σκοτος το εξωτερον. Εκει εσται ὁ κλαυθμος και ὁ βρυγμος των οδοντων.' 14 Πολλοι γαρ εισιν
κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι."

[Jesus bests the Herodians]

15 Τοτε πορευθεντες οἱ Φαρισαιοι συμβουλιον ελαβον ὁπως αυτον παγιδευσωσιν[9] εν λογω.
16 Και αποστελλουσιν αυτω τους μαθητας αυτων μετα των Ἡρωδιανων, λεγοντες,[10] "Διδασκαλε,
οιδαμεν ὁτι αληθης εἶ και την ὁδον του Θεου εν αληθεια διδασκεις, και ου μελει σοι περι
ουδενος,[11] ου γαρ βλεπεις εις προσωπον ανθρωπων. 17 Ειπε ουν ἡμιν τί[12] σοι δοκει? Εξεστιν
δουναι κηνσον[13] Καισαρι ἠ ου?" 18 Γνους δε ὁ Ιησους την πονηριαν αυτων ειπεν, "Τί με
πειραζετε, ὑποκριται? 19 Επιδειξατε μοι το νομισμα του[14] κηνσου." Οἱ δε προσηνεγκαν αυτω
δηναριον. 20 Και λεγει αυτοις, "Τίνος ἡ εικων αὑτη και ἡ[15] επιγραφη?" 21 Λεγουσιν αυτω,
"Καισαρος." Τοτε λεγει αυτοις, "Αποδοτε ουν τα Καισαρος Καισαρι και τα του Θεου τω Θεω."
22 Και ακουσαντες εθαυμασαν, και αφεντες αυτον απηλθον.

[Jesus bests the Sadducees]

23 Εν εκεινη τη ἡμερα προσηλθον αυτω Σαδδουκαιοι, οἱ λεγοντες μη ειναι αναστασιν, και
επηρωτησαν αυτον, 24 λεγοντες, "Διδασκαλε, Μωσης ειπεν, εαν τις αποθανη μη εχων τεκνα,
επιγαμβρευσει ὁ αδελφος αυτου την γυναικα αυτου και αναστησει σπερμα τω αδελφω[16] αυτου.
25 Ησαν δε παρ' ἡμιν ἑπτα αδελφοι. Και ὁ πρωτος γαμησας ετελευτησεν, και μη εχων σπερμα
αφηκεν την γυναικα αυτου τω αδελφω αυτου. 26 Ὁμοιως και ὁ δευτερος και ὁ τριτος, ἑως των

---

[1] κεφαλην || κεφαλης 1667[c]
[2] εστιν || εστη 246 (i)
[3] ημων || υμων 479,685,1072,1560,1694,2175
[4] οτι || --- 386
[5] υμων || ημων 363
[6] επειδη ως 246[c] || επηδε ου 246[v]
[7] οσους || ους 1072
[8] ειπεν || εφη 1145
[9] αυτον παγιδευσωσιν || ~ 21 363
[10] λεγοντες || λεγοντας 1694
[11] ουδενος || ουουδενος 789 (from one line to the next)
[12] τι || τις 204
[13] δουναι κηνσον || ~ 21 1435
[14] του || --- 2175
[15] η || --- l.2110
[16] αδελφω || αδελ 386 (from one line to the next)

ἑπτα. 27 Ὑστερον δε[1] παντων απεθανεν και ἡ γυνη. 28 Εν τη ουν αναστασει τίνος των ἑπτα εσται
γυνη? Παντες γαρ εσχον αυτην." 29 Αποκριθεις δε ὁ Ιησους ειπεν αυτοις, "Πλανασθε, μη ειδοτες
τας Γραφας μηδε την δυναμιν του Θεου. 30 Εν γαρ τη αναστασει ουτε γαμουσιν ουτε
εκγαμιζονται, αλλ' ὡς αγγελοι του Θεου εν ουρανω εισιν. 31 Περι δε της αναστασεως των
νεκρων, ουκ ανεγνωτε το ῥηθεν ὑμιν[2] ὑπο του Θεου, λεγοντος, 32 'Εγω ειμι ὁ Θεος Ἀβρααμ και ὁ
Θεος Ισαακ και ὁ Θεος Ιακωβ'? Ουκ εστιν ὁ Θεος Θεος νεκρων αλλα ζωντων." 33 Και ακουσαντες
οἱ οχλοι εξεπλησσοντο επι τη διδαχη αυτου.

[Jesus bests the Pharisees]

34 Οἱ δε Φαρισαιοι ακουσαντες ὁτι εφιμωσεν τους Σαδδουκαιους, συνηχθησαν επι το αυτο.
35 Και επηρωτησεν εἱς[3] εξ αυτων νομικος, πειραζων αυτον, και λεγων, 36 "Διδασκαλε, ποια
εντολη μεγαλη εν τω νομω?" 37 Ὁ δε Ιησους εφη αυτω, "'Αγαπησεις Κυριον τον Θεον σου εν ὁλη
τη καρδια σου και εν ὁλη τη[4] ψυχη σου και εν ὁλη τη διανοια σου.' 38 Αὑτη εστιν πρωτη και
μεγαλη εντολη. 39 Δευτερα δε ὁμοια αὑτη, 'Αγαπησεις τον πλησιον σου ὡς σεαυτον.' 40 Εν
ταυταις ταις δυσιν εντολαις ὁλος ὁ Νομος και οἱ Προφηται κρεμανται."[5]

[David's Son and Lord]

41 Συνηγμενων δε των Φαρισαιων, επηρωτησεν αυτους ὁ Ιησους, 42 λεγων, "Τί ὑμιν δοκει
περι του Χριστου· Τίνος υἱος εστιν?" Λεγουσιν αυτω, "Του Δαυιδ." 43 Λεγει αυτοις, "Πως ουν
Δαυιδ εν Πνευματι Κυριον αυτον καλει, λεγων, 44 'Ειπεν ὁ Κυριος τω Κυριω μου, "Καθου εκ
δεξιων μου ἑως αν θω τους εχθρους σου ὑποποδιον των ποδων σου"?' 45 Ει ουν Δαυιδ καλει
αυτον 'Κυριον', πως υἱος αυτου εστιν?" 46 Και ουδεις εδυνατο αποκριθηναι αυτω[6] λογον, ουδε
ετολμησεν τις απ' εκεινης της ἡμερας επερωτησαι αυτον ουκετι.

[Jesus excoriates the scribes and Pharisees]

23.1 Τοτε ὁ Ιησους ελαλησεν τοις οχλοις και τοις μαθηταις αυτου, 2 λεγων, "Επι της
Μωσεως καθεδρας εκαθισαν οἱ γραμματεις και οἱ Φαρισαιοι. 3 Παντα ουν ὁσα εαν ειπωσιν ὑμιν
τηρειν, τηρειτε και ποιειτε, κατα δε τα εργα αυτων μη ποιειτε, λεγουσιν γαρ και ου ποιουσιν.
4 Δεσμευουσιν γαρ φορτια βαρεα και δυσβαστακτα και επιτιθεασιν επι τους ωμους των ανθρωπων,
τω δε δακτυλω αυτων ου θελουσιν κινησαι αυτα.

5 "Παντα δε τα εργα αυτων ποιουσιν προς το θεαθηναι τοις ανθρωποις. Πλατυνουσιν δε
τα φυλακτηρια[7] αυτων και μεγαλυνουσιν τα κρασπεδα των ἱματιων αυτων,[8] 6 φιλουσιν τε[9] την
πρωτοκλισιαν[10] εν τοις δειπνοις και τας πρωτοκαθεδριας εν ταις συναγωγαις 7 και τους
ασπασμους εν ταις αγοραις και καλεισθαι ὑπο των ανθρωπων, "Ραββι, Ῥαββι.'

[We have only one Teacher and one Father]

8 "'Ὑμεις δε μη κληθητε "Ραββι'· εἱς γαρ εστιν ὑμων ὁ διδασκαλος,[11] ὁ Χριστος, παντες δε
ὑμεις αδελφοι εστε. 9 Και 'πατερα' μη καλεσητε ὑμων[12] επι της γης, εἱς γαρ εστιν ὁ Πατηρ ὑμων,
ὁ εν τοις ουρανοις. 10 Μηδε κληθητε καθηγηται, εἱς γαρ εστιν ὑμων ὁ καθηγητης,[13] ὁ Χριστος.
11 Ὁ δε μειζων[14] ὑμων εστω[15] ὑμων διακονος. 12 Ὁστις δε ὑψωσει ἑαυτον ταπεινωθησεται, και
ὁστις ταπεινωσει ἑαυτον ὑψωθησεται.

[A series of 'woes']

13 "Ουαι δε ὑμιν, γραμματεις και Φαρισαιοι, ὑποκριται! Ὁτι κατεσθιετε τας οικιας των
χηρων και προφασει μακρα προσευχομενοι. Δια τουτο ληψεσθε περισσοτερον κριμα. 14 Ουαι ὑμιν,
γραμματεις και Φαρισαιοι, ὑποκριται! Ὁτι κλειετε την βασιλειαν των ουρανων εμπροσθεν των
ανθρωπων· ὑμεις γαρ[16] ουκ εισερχεσθε, ουδε τους εισερχομενους αφιετε εισελθειν. 15 Ουαι ὑμιν,

---

[1] δε || --- 1435
[2] υμιν || --- [5%] 547[c]
[3] εις || 1 τις 1551
[4] τη || --- 1694
[5] κρεμανται || κρεμμανται 1560 (sp)
[6] αποκριθηναι αυτω || ~ 21 [69%] 246[t]
[7] φυλακτηρια || φυλακτυρια 1667
[8] αυτων || --- 1435
[9] τε || δε 1694 || --- 1713
[10] πρωτοκλισιαν || πρωτοκλησιαν [10%] 1339
[11] διδασκαλος || καθηγητης [70%] 246[t]
[12] μη καλεσητε υμων || ~ 312 547
[13] υμων ο καθηγητης || ~ 231 547,1560
[14] μειζων || μειζον 2175
[15] εστω || εσται [75%] 246[t]
[16] γαρ || --- 1040

γραμματεις και Φαρισαιοι, ὑποκριται! Ὁτι περιαγετε την θαλασσαν και την ξηραν[1] ποιησαι ἑνα
προσηλυτον, και ὁταν γενηται, ποιειτε αυτον υἱον Γεεννης διπλοτερον ὑμων.

16 “Ουαι ὑμιν, ὁδηγοι τυφλοι, οἱ λεγοντες, ‘Ὃς αν ομοση εν τω ναω, ουδεν εστιν· ὃς δ’
αν ομοση εν τω χρυσω του ναου, οφειλει.’ 17 Μωροι και τυφλοι! Τίς γαρ μειζων εστιν,[2] ὁ
χρυσος ἡ ὁ ναος ὁ αγιαζων τον χρυσον? 18 Και, ‘Ὃς εαν[3] ομοση εν τω θυσιαστηριω, ουδεν εστιν·
ὃς δ’ αν ομοση εν τω δωρω τω[4] επανω αυτου, οφειλει.’ 19 Μωροι και τυφλοι! Τί γαρ μειζον, το
δωρον ἡ το θυσιαστηριον το ἁγιαζον το δωρον? 20 Ὁ ουν ομοσας εν τω θυσιαστηριω, ομνυει εν
αυτω και εν πασιν τοις επανω αυτου. 21 Και ὁ ομοσας[5] εν τω ναω, ομνυει εν αυτω και εν τω
κατοικησαντι[6] αυτον. 22 Και ὁ ομοσας εν τω ουρανω, ομνυει εν τω θρονω του Θεου και εν[7] τω
καθημενω επανω αυτου.

23 “Ουαι ὑμιν, γραμματεις και Φαρισαιοι, ὑποκριται! Ὁτι αποδεκατουτε το ἡδυοσμον και
το ανηθον και το κυμινον, και[8] αφηκατε τα βαρυτερα του νομου, την κρισιν και τον ελεον και
την πιστιν. Ταυτα εδει ποιησαι κακεινα μη αφιεναι. 24 Ὁδηγοι τυφλοι, οἱ διυλιζοντες τον
κωνωπα, την δε καμηλον καταπινοντες!

25 “Ουαι ὑμιν, γραμματεις και Φαρισαιοι, ὑποκριται! Ὁτι καθαριζετε το εξωθεν του
ποτηριου και της παροψιδος, εσωθεν δε γεμουσιν εξ ἁρπαγης και αδικιας. 26 Φαρισαιε τυφλε!
Καθαρισον πρωτον το εντος του ποτηριου και της παροψιδος, ἱνα γενηται και το εκτος αυτων
καθαρον.

27 “Ουαι ὑμιν, γραμματεις και Φαρισαιοι, ὑποκριται![9] Ὁτι παρομοιαζετε[10] ταφοις
κεκονιαμενοις,[11] οἱτινες εξωθεν μεν[12] φαινονται ὡραιοι, εσωθεν δε γεμουσιν οστεων νεκρων και
πασης ακαθαρσιας. 28 Οὑτως και ὑμεις εξωθεν μεν φαινεσθε[13] τοις ανθρωποις δικαιοι, εσωθεν δε
μεστοι εστε ὑποκρισεως και[14] ανομιας.

29 “Ουαι ὑμιν, γραμματεις και Φαρισαιοι,[15] ὑποκριται! Ὁτι οικοδομειτε τους ταφους των
προφητων και κοσμειτε τα μνημεια των δικαιων· 30 και λεγετε, ‘Ἐι ημεν εν ταις ἡμεραις των
πατερων ἡμων,[16] ουκ αν ημεν κοινωνοι αυτων εν τω αἱματι των προφητων.’ 31 Ὡστε μαρτυρειτε
ἑαυτοις ὁτι υἱοι εστε των φονευσαντων τους προφητας. 32 Και ὑμεις πληρωσατε το μετρον των
πατερων ὑμων!

[Snakes!]

33 “Ὀφεις! Γεννηματα[17] εχιδνων! Πως φυγητε απο της κρισεως της Γεεννης?[18] 34 Δια
τουτο, ιδου,[19] εγω αποστελλω προς ὑμας προφητας και σοφους και γραμματεις· και εξ αυτων
αποκτενειτε και σταυρωσετε, και εξ αυτων μαστιγωσετε εν ταις συναγωγαις ὑμων και διωξετε απο
πολεως εις πολιν, 35 ὁπως ελθη εφ’ ὑμας παν αἱμα δικαιον εκχυνομενον επι της γης απο του
αἱματος Αβελ του δικαιου ἑως του αἱματος Ζαχαριου υἱου Βαραχιου, ὃν εφονευσατε μεταξυ του
ναου και του θυσιαστηριου. 36 Αμην λεγω ὑμιν ὁτι ἡξει παντα ταυτα[20] επι την γενεαν ταυτην.

[Jesus laments over Jerusalem]

37 “Ἱερουσαλημ, Ἱερουσαλημ, ἡ αποκτενουσα τους προφητας και λιθοβολουσα τους
απεσταλμενους προς αυτην! Ποσακις ηθελησα επισυναγαγειν τα τεκνα σου, ὃν τροπον επισυναγει

---

[1] θαλασσαν και την ξηραν || ~4231 1551
[2] εστιν || εεστιν 1503 (from one line to the next)
[3] εαν || αν 1435,1551
[4] τω || το 2446
[5] ομοσας || ομνυων [1%] 246t
[6] κατοικησαντι || κατοικισαντι 955 (sp)
[7] εν || --- 1145,1652
[8] και || 11 1694 (from one line to the next)
[9] υποκριται || οιποκριται 2503
[10] παρομοιαζετε || παρομοιαζεται 2352
[11] κεκονιαμενοις || κεκοναμενοις 1145
[12] εξωθεν μεν || ~21 402
[13] φαινεσθε || φαινεσθαι 2765
[14] και || 1 πασης 1572
[15] φαρισαιοι || φαρισαι 685 (i)
[16] ημων || υμων 1560 [nonsense]
[17] γεννηματα || γενηματα 55
[18] γεεννης || γεενης 2352
[19] ιδου || --- 685 (from one line to the next),1040
[20] παντα ταυτα || ~21 363,1694

ορνις τα νοσσια ἑαυτης[1] ὑπο τας πτερυγας, και ουκ ηθελησατε! 38 Ιδου, αφιεται ὑμιν[2] ὁ οικος
ὑμων ερημος. 39 Λεγω γαρ ὑμιν, ου μη με ιδητε απ' αρτι ἑως αν ειπητε, 'Ευλογημενος ὁ
ερχομενος εν ονοματι Κυριου!"

[The Olivet Discourse]

24.1 Και εξελθων ὁ Ιησους επορευετο απο του ἱερου, και προσηλθον αυτω[3] οἱ μαθηται αυτου
επιδειξαι αυτω τας οικοδομας του ἱερου. 2 Ὁ δε Ιησους ειπεν αυτοις, "Ου[4] βλεπετε παντα ταυτα?[5]
Αμην λεγω ὑμιν, ου μη αφεθη ὡδε[6] λιθος επι λιθον, ὃς ου καταλυθησεται."

["A beginning of birth pains"]

3 Καθημενου δε αυτου επι του Ορους των Ελαιων, προσηλθον αυτω οἱ μαθηται κατ' ιδιαν,
λεγοντες, "Ειπε ἡμιν, ποτε ταυτα εσται, και τί το σημειον της σης παρουσιας και της συντελειας
του αιωνος?" 4 Και αποκριθεις ὁ Ιησους ειπεν αυτοις, "Βλεπετε μη τις ὑμας πλανηση. 5 Πολλοι
γαρ ελευσονται επι τω ονοματι μου, λεγοντες, 'Εγω ειμι ὁ Χριστος,' και πολλους πλανησουσιν.
6 Μελησετε[7] δε ακουειν πολεμους και ακοας πολεμων· ὁρατε μη θροεισθε· δει γαρ παντα γενεσθαι,
αλλ' ουπω εστιν το τελος. 7 Εγερθησεται γαρ εθνος επι εθνος και βασιλεια επι βασιλειαν, και
εσονται λιμοι και λοιμοι και σεισμοι κατα τοπους· 8 παντα δε ταυτα αρχη ωδινων.

[The increase of lawlessness]

9 "Τοτε παραδωσουσιν ὑμας εις θλιψιν και αποκτενουσιν ὑμας, και εσεσθε μισουμενοι ὑπο
παντων των εθνων δια το ονομα μου. 10 Και τοτε σκανδαλισθησονται πολλοι και αλληλους
παραδωσουσιν[8] και μισησουσιν αλληλους. 11 Και πολλοι ψευδοπροφηται εγερθησονται και
πλανησουσιν πολλους. 12 Και δια το πληθυνθηναι την ανομιαν, ψυγησεται ἡ αγαπη των πολλων.
13 Ὁ δε ὑπομεινας εις τελος, οὑτος σωθησεται. 14 Και κηρυχθησεται τουτο το ευαγγελιον της
βασιλειας εν ὁλη τη οικουμενη εις μαρτυριον πασιν τοις εθνεσιν, και τοτε ἡξει το τελος.

[The Great Tribulation]

15 "'Οταν ουν ιδητε το βδελυγμα της ερημωσεως το ῥηθεν δια[9] Δανιηλ του προφητου
ἑστως εν τοπω ἁγιω" (ὁ αναγινωσκων νοειτω), 16 "Τοτε οἱ εν τη Ιουδαια φευγετωσαν επι[10] τα
ορη, 17 ὁ επι του δωματος μη καταβαινετω αραι τα εκ της οικιας αυτου, 18 και ὁ εν τω αγρω μη
επιστρεψατω οπισω αραι το ἱματιον[11] αυτου. 19 Ουαι δε ταις εν γαστρι εχουσαις και ταις
θηλαζουσαις εν εκειναις[12] ταις ἡμεραις! 20 Προσευχεσθε δε ἱνα μη γενηται ἡ φυγη ὑμων χειμωνος
μηδε σαββατω. 21 Εσται γαρ τοτε θλιψις μεγαλη οἱα ου γεγονεν απ' αρχης κοσμου ἑως του νυν,
ουδ' ου μη γενηται. 22 Και ει μη εκολοβωθησαν αἱ ἡμεραι εκειναι, ουκ αν εσωθη πασα σαρξ· δια
δε τους εκλεκτους κολοβωθησονται αἱ ἡμεραι εκειναι. 23 Τοτε εαν τις ὑμιν ειπη, 'Ιδου, ὡδε ὁ
Χριστος!' ἠ "Ωδε!' μη πιστευσητε. 24 Εγερθησονται γαρ ψευδοχριστοι και ψευδοπροφηται, και
δωσουσιν σημεια μεγαλα και τερατα ὡστε πλανησαι, ει δυνατον, και τους εκλεκτους. 25 Ιδου,
προειρηκα ὑμιν. 26 Εαν ουν ειπωσιν ὑμιν, 'Ιδου, εν τη ερημω εστιν!' μη εξελθητε· 'Ιδου, εν τοις
ταμειοις!'[13] μη πιστευσητε. 27 Ὡσπερ γαρ ἡ αστραπη εξερχεται απο ανατολων και φαινεται ἑως
δυσμων, οὑτως εσται και ἡ παρουσια του Υἱου του Ανθρωπου. 28 Ὁπου γαρ εαν ᾖ το πτωμα, εκει
συναχθησονται[14] οἱ αετοι.

[The King's return to earth]

29 "Ευθεως δε μετα την θλιψιν των ἡμερων εκεινων, ὁ ἡλιος σκοτισθησεται, και ἡ σεληνη
ου δωσει το φεγγος αυτης, και οἱ αστερες πεσουνται απο του ουρανου, και αἱ δυναμεις των
ουρανων σαλευθησονται. 30 Και τοτε φανησεται το σημειον του Υἱου του Ανθρωπου εν τω
ουρανω, και τοτε κοψονται πασαι αἱ φυλαι της γης και οψονται τον Υἱον του Ανθρωπου
ερχομενον επι των νεφελων του ουρανου μετα δυναμεως και δοξης πολλης. 31 Και αποστελει τους

---

[1] εαυτης || αυτης 2466
[2] υμιν || --- 1551,1667
[3] αυτω || --- [75%] 246[t]
[4] ου || --- 1560
[5] παντα ταυτα 1072[c],1075[c] || ~ 21 479,685,1072,1075,1694,2175
[6] ωδε || --- 363
[7] μελησετε 1075[c] || μελλησετε [72%] 928,1075,1339,1461[c],1503[c],1572,1667 || μελησεται 2175
[8] παραδωσουσιν || παραδοσουσιν 2175
[9] δια || υπο 402
[10] επι 35[c] || εις [3%] 35
[11] το ιματιον || τα ιματια [70%] 246[t]
[12] εκειναις || εκειναι 1496 (i)
[13] ταμειοις || ταμιοις 55
[14] συναχθησονται || 1 και 2466

αγγελους αυτου μετα σαλπιγγος φωνης μεγαλης και επισυναξουσιν[1] τους εκλεκτους αυτου εκ των
τεσσαρων ανεμων, απ’ ακρων ουρανων ἑως ακρων αυτων.

[Learn from the fig tree]

32 “Απο δε της συκης μαθετε την παραβολην· ὁταν ηδη ὁ κλαδος αυτης γενηται ἁπαλος και
τα φυλλα[2] εκφυη,[3] γινωσκεται[4] ὁτι εγγυς το θερος. 33 Οὑτως και ὑμεις, ὁταν ιδητε ταυτα παντα,
γινωσκετε ὁτι εγγυς εστιν επι θυραις. 34 Αμην λεγω ὑμιν, ου μη παρελθη ἡ γενεα αὑτη ἑως αν[5]
παντα ταυτα γενηται. 35 Ὁ ουρανος και ἡ γη παρελευσονται,[6] οἱ δε λογοι μου ου μη παρελθωσιν.

[The Rapture]

36 “Περι δε της ἡμερας εκεινης και ὡρας ουδεις οιδεν,[7] ουδε οἱ αγγελοι των ουρανων, ει
μη ὁ Πατηρ μου μονος. 37 Ὡσπερ δε αἱ ἡμεραι του Νωε, οὑτως εσται και ἡ παρουσια του Υἱου
του Ανθρωπου. 38 Ὡσπερ γαρ ησαν εν ταις ἡμεραις ταις προ του κατακλυσμου τρωγοντες και
πινοντες, γαμουντες[8] και εκγαμιζοντες, αχρι ἡς ἡμερας εισηλθεν Νωε εις την κιβωτον, 39 και ουκ
εγνωσαν ἑως ηλθεν ὁ κατακλυσμος[9] και ηρεν ἁπαντας, οὑτως εσται και ἡ παρουσια του Υἱου του
Ανθρωπου. 40 Τοτε δυο εσονται[10] εν τω αγρω ὁ εἱς παραλαμβανεται και ὁ εἱς αφιεται. 41 Δυο
αληθουσαι εν τω μυλωνι·[11] μια παραλαμβανεται και μια αφιεται. 42 Γρηγορειτε ουν, ὁτι ουκ
οιδατε ποια ὡρα ὁ Κυριος ὑμων ερχεται. 43 Εκεινο δε γινωσκετε, ὁτι ει ηδει ὁ οικοδεσποτης
ποια φυλακη ὁ κλεπτης ερχεται, εγρηγορησεν αν και ουκ αν ειασεν διορυγηναι την οικιαν αυτου.
44 Δια τουτο και ὑμεις γινεσθε ἑτοιμοι, ὁτι ᾗ ὡρα ου δοκειτε ὁ Υἱος του Ανθρωπου ερχεται.
45 “Τίς αρα εστιν ὁ πιστος δουλος και φρονιμος ὅν κατεστησεν ὁ κυριος αυτου επι της
θεραπειας αυτου του διδοναι[12] αυτοις την τροφην εν καιρω? 46 Μακαριος ὁ δουλος εκεινος ὅν
ελθων ὁ κυριος αυτου εὑρησει ποιουντα οὑτως. 47 Αμην λεγω ὑμιν ὁτι επι πασιν τοις
ὑπαρχουσιν αυτου καταστησει αυτον. 48 Εαν δε ειπη ὁ κακος δουλος εκεινος[13] εν τη καρδια αυτου,
‘Χρονιζει ὁ κυριος μου ελθειν,’ 49 και αρξηται τυπτειν τους συνδουλους, εσθιειν τε[14] και πινειν[15]
μετα των μεθυοντων, 50 ἡξει ὁ κυριος του δουλου εκεινου εν ἡμερα ᾗ ου προσδοκα και εν ὡρα ᾗ
ου γινωσκει, 51 και διχοτομησει αυτον, και το μερος αυτου μετα των ὑποκριτων θησει. Εκει
εσται ὁ κλαυθμος και ὁ βρυγμος των οδοντων.

[Parable of the ten virgins]

25.1 “Τοτε ὁμοιωθησεται ἡ βασιλεια των ουρανων δεκα παρθενοις, αἱτινες λαβουσαι τας
λαμπαδας αυτων εξηλθον εις απαντησιν του νυμφιου. 2 Πεντε δε ησαν εξ αυτων φρονιμοι και αἱ
πεντε μωραι. 3 Αἱτινες μωραι, λαβουσαι τας λαμπαδας αυτων, ουκ ελαβον μεθ’ ἑαυτων ελαιον·
4 αἱ δε φρονιμοι ελαβον ελαιον εν τοις αγγειοις αυτων μετα των λαμπαδων αυτων.
5 Χρονιζοντος δε του νυμφιου, ενυσταξαν πασαι και εκαθευδον. 6 Μεσης δε νυκτος κραυγη
γεγονεν, ‘Ιδου, ὁ νυμφιος ερχεται! Εξερχεσθε εις απαντησιν αυτου.’ 7 Τοτε ηγερθησαν πασαι αἱ
παρθενοι εκειναι και εκοσμησαν τας λαμπαδας αυτων. 8 Αἱ δε μωραι ταις φρονιμοις ειπον, ‘Δοτε
ἡμιν[16] εκ του ελαιου ὑμων, ὁτι αἱ λαμπαδες ἡμων σβεννυνται.’ 9 Απεκριθησαν δε αἱ φρονιμοι,
λεγουσαι, ‘Μηποτε ουκ αρκεση[17] ἡμιν και ὑμιν· πορευεσθε δε μαλλον προς τους πωλουντας και
αγορασατε ἑαυταις.’ 10 Απερχομενων δε αυτων αγορασαι, ηλθεν ὁ νυμφιος, και αἱ ἑτοιμοι
εισηλθον μετ’ αυτου εις τους γαμους, και εκλεισθη ἡ θυρα. 11 Ὑστερον δε ερχονται και αἱ λοιπαι
παρθενοι, λεγουσαι, ‘Κυριε, κυριε, ανοιξον ἡμιν!’ 12 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν, ‘Αμην λεγω ὑμιν,
ουκ οιδα ὑμας.’ 13 Γρηγορειτε ουν, ὁτι ουκ οιδατε την ἡμεραν ουδε την ὡραν εν ᾗ ὁ Υἱος του
Ανθρωπου ερχεται.

---

[1] επισυναξουσιν || επισυναξει 1435
[2] φυλλα || φυλα 1560 (sp)
[3] εκφυη || εκφυει 2175
[4] γινωσκεται || γινωσκετε 547
[5] αν || --- 1145
[6] παρελευσονται 1075[alt],2466[alt],2765[c] || παρελευσεται [20%] 35,479,1075,1694,2175,2466,2765
[7] οιδεν || ειδεν 2175
[8] γαμουντες || 11 1040 (from one line to the next)
[9] 1713 omits και ουκ εγνωσαν εως ηλθεν ο κατακλυσμος
[10] δυο εσονται || ~ 21 928,1572
[11] μυλωνι || μυλω [10%] 246[t]
[12] διδοναι || δουναι 510
[13] εκεινος || --- 824
[14] τε || --- 1560
[15] εσθιειν τε και πινειν || εσθιη δε και πινη [10%] 246[t]
[16] ημιν || υμιν 547,824,1062 [nonsense]
[17] αρκεση || αρκεσει 685,1572

[Parable of the talents]

14 "'Ὡσπερ γαρ ανθρωπος αποδημων εκαλεσεν τους ιδιους δουλους και παρεδωκεν αυτοις
τα ὑπαρχοντα αυτου. 15 Και ᾧ μεν εδωκεν πεντε ταλαντα, ᾧ δε δυο, ᾧ δε ἑν, ἑκαστω κατα την[1]
ιδιαν[2] δυναμιν, και απεδημησεν ευθεως. 16 Πορευθεις δε ὁ τα πεντε ταλαντα λαβων ειργασατο εν
αυτοις και εποιησεν[3] αλλα πεντε ταλαντα. 17 Ὡσαυτως και ὁ τα δυο εκερδησεν και αυτος αλλα
δυο. 18 Ὁ δε το ἑν λαβων απελθων ωρυξεν εν τη γη και απεκρυψεν το αργυριον του κυριου
αυτου.

19 "Μετα δε χρονον πολυν ερχεται[4] ὁ κυριος των δουλων εκεινων και συναιρει μετ'
αυτων λογον. 20 Και προσελθων ὁ τα πεντε[5] ταλαντα λαβων προσηνεγκεν αλλα πεντε ταλαντα,
λεγων, 'Κυριε, πεντε ταλαντα μοι παρεδωκας· ιδε, αλλα πεντε ταλαντα εκερδησα επ' αυτοις.'
21 Εφη δε[6] αυτω[7] ὁ κυριος αυτου: 'Ευ, δουλε αγαθε και πιστε! Επι ολιγα ἦς πιστος, επι πολλων
σε καταστησω. Εισελθε εις την χαραν του κυριου σου.' 22 Προσελθων δε και ὁ τα δυο ταλαντα
λαβων ειπεν, 'Κυριε, δυο ταλαντα μοι παρεδωκας· ιδε, αλλα δυο ταλαντα εκερδησα επ' αυτοις.'
23 Εφη αυτω ὁ κυριος αυτου: 'Ευ, δουλε αγαθε και πιστε! Επι ολιγα ἦς πιστος, επι πολλων σε
καταστησω. Εισελθε εις την χαραν του κυριου σου.'

24 "Προσελθων δε και ὁ το ἑν ταλαντον ειληφως ειπεν, 'Κυριε, εγνων σε ὁτι σκληρος εἶ
ανθρωπος, θεριζων ὁπου ουκ εσπειρας και συναγων ὁθεν ου διεσκορπισας. 25 Και φοβηθεις
απελθων εκρυψα το ταλαντον σου εν τη γη· ιδε, εχεις το σον.' 26 Αποκριθεις δε ὁ κυριος αυτου
ειπεν αυτω: 'Πονηρε δουλε και οκνηρε![8] Ηδεις ὁτι θεριζω ὁπου ουκ εσπειρα και συναγω ὁθεν ου
διεσκορπισα. 27 Εδει ουν σε βαλειν το αργυριον μου τοις τραπεζιταις, και ελθων εγω εκομισαμην
αν το εμον συν τοκω. 28 Αρατε ουν απ' αυτου το ταλαντον και δοτε τω εχοντι τα δεκα ταλαντα.
29 Τω[9] γαρ εχοντι παντι δοθησεται και περισσευθησεται, απο δε του μη εχοντος, και ὁ δοκει
εχειν[10] αρθησεται απ' αυτου. 30 Και τον αχρειον δουλον εκβαλετε[11] εις το σκοτος το εξωτερον!'
Εκει εσται ὁ κλαυθμος και ὁ βρυγμος των οδοντων.[12]

[Judgment in preparation for the Millennium]

31 "'Ὁταν δε ελθη ὁ Υἱος του Ανθρωπου εν τη δοξη αυτου και παντες οἱ ἁγιοι αγγελοι[13]
μετ' αυτου, τοτε καθισει[14] επι θρονου δοξης αυτου. 32 Και συναχθησονται[15] εμπροσθεν αυτου
παντα τα εθνη, και αφοριει αυτους απ' αλληλων, ὡσπερ ὁ ποιμην αφοριζει τα προβατα απο των
εριφων. 33 Και στησει τα μεν προβατα εκ δεξιων αυτου,[16] τα δε εριφια εξ ευωνυμων. 34 Τοτε
ερει ὁ βασιλευς τοις εκ δεξιων αυτου, 'Δευτε, οἱ ευλογημενοι του Πατρος μου, κληρονομησατε την
ἡτοιμασμενην ὑμιν βασιλειαν απο καταβολης κοσμου. 35 Επεινασα γαρ και εδωκατε μοι φαγειν,
εδιψησα και εποτισατε με, ξενος ημην και συνηγαγετε[17] με, 36 γυμνος και περιεβαλετε με,
ησθενησα και επεσκεψασθε με, εν φυλακη ημην και ηλθετε προς με.' 37 Τοτε αποκριθησονται αυτω
οἱ δικαιοι, λεγοντες, 'Κυριε, ποτε σε ειδομεν πεινωντα και εθρεψαμεν, ἢ διψωντα και
εποτισαμεν? 38 Ποτε δε σε ειδομεν ξενον και συνηγαγομεν, ἢ γυμνον και περιεβαλομεν? 39 Ποτε
δε σε ειδομεν ασθενη ἢ εν φυλακη και ηλθομεν προς σε?' 40 Και αποκριθεις ὁ βασιλευς ερει
αυτοις, 'Αμην λεγω ὑμιν, εφ' ὁσον εποιησατε ἑνι τουτων των αδελφων μου των ελαχιστων, εμοι
εποιησατε.'

---

[1] κατα την || κατην 2175 (i)
[2] ιδιαν || οικειαν 1117,2253
[3] εποιησεν || εκερδησεν [5%] 547
[4] ερχεται || ερχετε 510
[5] πεντε || πεντα 1503
[6] δε || --- [20%] 2253[c] (verse 23 is identical to verse 21 except for the δε—a 'corrector' probably thought he was looking at 23 and hence erased the δε.)
[7] αυτω || --- 547
[8] οκνηρε || οκνηραι 510
[9] τω || το 757
[10] δοκει εχειν || εχει [70%] 246t,479
[11] εκβαλετε || εκβαλεται 2765
[12] οδοντων 35[c] || 1 ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω [15%] 35,246[t]
[13] αγγελοι || αγγελο 685 (i)
[14] καθισει || καθιση 789,1062 || καθησει 2175
[15] συναχθησονται 246,685,757,789,824,955,1040,1046,1072,1075,1111,1117,1145,1339,1461,1496,1503,1551,1560,1637,1652,1667,1694,1713,2352,2554, l.2110
συναχθησεται [70%] 18[v],35,55,128,204,246[t],363,386,402,479,510,547,553,586,867,897,928,1062,1189,1435,1572,2122,2175,2253,2382,2466,2503,2765
[16] αυτου || --- 402
[17] συνηγαγετε || συνηγαγεται 18

41 "Τοτε ερει και τοις εξ ευωνυμων, 'Πορευεσθε απ' εμου, οἱ κατηραμενοι, εις το πυρ το
αιωνιον το ἡτοιμασμενον τω διαβολω και τοις αγγελοις αυτου. 42 Επεινασα γαρ και ουκ εδωκατε
μοι φαγειν, εδιψησα και ουκ εποτισατε με, 43 ξενος ημην και ου συνηγαγετε με, γυμνος και ου
περιεβαλετε με, ασθενης και εν φυλακη και ουκ επεσκεψασθε με.' 44 Τοτε αποκριθησονται και
αυτοι, λεγοντες, 'Κυριε, ποτε σε ειδομεν πεινωντα ἢ διψωντα[1] ἢ ξενον ἢ γυμνον ἢ ασθενη ἢ εν
φυλακη και ου διηκονησαμεν σοι?' 45 Τοτε αποκριθησεται αυτοις, λεγων, 'Αμην λεγω ὑμιν,[2] εφ'
ὁσον ουκ εποιησατε ἑνι τουτων των ελαχιστων, ουδε εμοι εποιησατε.' 46 Και απελευσονται οὗτοι
εις κολασιν αιωνιον, οἱ δε δικαιοι εις ζωην αιωνιον."

26.1 Και εγενετο ὁτε ετελεσεν ὁ Ιησους τους λογους τουτους, ειπεν τοις μαθηταις αυτου,
2 "Οιδατε ὁτι μετα δυο ἡμερας το Πασχα γινεται, και ὁ Υἱος του Ανθρωπου παραδιδοται[3] εις το
σταυρωθηναι."

[The Sanhedrin conspires—04/03/30]

3 Τοτε συνηχθησαν οἱ αρχιερεις και οἱ γραμματεις και οἱ πρεσβυτεροι του λαου εις την
αυλην του αρχιερεως του λεγομενου Καιαφα, 4 και συνεβουλευσαντο ἱνα τον Ιησουν δολω
κρατησωσιν και αποκτεινωσιν. 5 Ελεγον δε, "Μη εν τη ἑορτη, ἱνα μη θορυβος γενηται εν τω
λαω."

[Someone anoints Jesus' head]

6 Του δε Ιησου γενομενου εν βηθανια εν οικια Σιμωνος του λεπρου, 7 προσηλθεν αυτω
γυνη αλαβαστρον μυρου εχουσα βαρυτιμου και κατεχεεν επι την κεφαλην[4] αυτου ανακειμενου.
8 Ιδοντες δε οἱ μαθηται αυτου ηγανακτησαν λεγοντες, "Εις τί ἡ απωλεια αὑτη? 9 Ηδυνατο[5] γαρ
τουτο το μυρον πραθηναι πολλου και δοθηναι τοις[6] πτωχοις." 10 Γνους δε ὁ Ιησους ειπεν αυτοις,
"Τί κοπους παρεχετε τη γυναικι? Εργον γαρ καλον ειργασατο εις εμε. 11 Παντοτε γαρ τους
πτωχους εχετε μεθ' ἑαυτων, εμε δε ου παντοτε εχετε. 12 Βαλουσα γαρ αὑτη το μυρον τουτο επι του
σωματος μου, προς το ενταφιασαι με εποιησεν. 13 Αμην λεγω ὑμιν, ὁπου εαν κηρυχθη το
ευαγγελιον τουτο εν ὁλω τω κοσμω, λαληθησεται και ὃ εποιησεν αὑτη εις μνημοσυνον αυτης."

[Judas offers to betray Jesus]

14 Τοτε πορευθεις εἱς των δωδεκα, ὁ λεγομενος Ιουδας Ισκαριωτης, προς τους αρχιερεις,
15 ειπεν, "Τί θελετε μοι δουναι και εγω[7] ὑμιν παραδωσω αυτον?" Οἱ δε εστησαν αυτω τριακοντα
αργυρια. 16 Και απο τοτε εζητει ευκαιριαν ἱνα αυτον παραδω.

[The last night—begins Thursday evening, 04/04/30, and ends the next morning]

26.17 Τη δε πρωτη των αζυμων προσηλθον οἱ μαθηται τω Ιησου, λεγοντες αυτω, "Που θελεις
ἑτοιμασομεν σοι φαγειν το Πασχα?" 18 Ὁ δε ειπεν, "'Υπαγετε εις την πολιν προς τον δεινα και
ειπατε αυτω, 'Ο διδασκαλος λεγει, "Ὁ καιρος μου εγγυς εστιν·[8] προς σε ποιω το Πασχα μετα των
μαθητων μου".'" 19 Και εποιησαν οἱ μαθηται ὡς συνεταξεν αυτοις ὁ Ιησους, και ἡτοιμασαν το
Πασχα.

[The traitor identified]

20 Οψιας δε γενομενης, ανεκειτο μετα των δωδεκα. 21 Και εσθιοντων αυτων ειπεν, "Αμην
λεγω ὑμιν ὁτι[9] εἱς εξ ὑμων παραδωσει με." 22 Και λυπουμενοι σφοδρα ηρξαντο λεγειν αυτω[10]
ἑκαστος αυτων, "Μητι εγω ειμι, Κυριε?" 23 Ὁ δε αποκριθεις ειπεν, "'Ο εμβαψας μετ' εμου εν τω
τρυβλιω[11] την χειρα, οὗτος με παραδωσει. 24 Ὁ μεν Υἱος του Ανθρωπου ὑπαγει καθως γεγραπται
περι αυτου, ουαι δε τω[12] ανθρωπω εκεινω δι' οὗ ὁ Υἱος του Ανθρωπου παραδιδοται! Καλον ἦν
αυτω ει ουκ εγεννηθη ὁ ανθρωπος εκεινος." 25 Αποκριθεις δε Ιουδας ὁ παραδιδους αυτον ειπεν,
"Μητι εγω ειμι, Ῥαββι?" Λεγει αυτω, "Συ ειπας!"

[Jesus institutes the Lord's Supper]

---

[1] η διψωνται || --- 402 (h)
[2] αμην λεγω υμιν || --- 1189 (i)
[3] παραδιδοται || παραδιδοτε 2503
[4] την κεφαλην || της κεφαλης 547c,1435
[5] ηδυνατο || εδυνατο 1189 (sp)
[6] τοις || --- 1189
[7] και εγω || καγω 363,547,1189,1637
[8] εστιν || 1 και 2466
[9] οτι || --- 363
[10] αυτω || --- 1560
[11] τρυβλιω || τριβλιω 1551,1560 (sp)
[12] τω || το 757 [nonsense]

26 Εσθιοντων δε αυτων, λαβων ὁ Ιησους τον[1] αρτον και ευλογησας,[2] εκλασεν και εδιδου
τοις μαθηταις και ειπεν, "Λαβετε, φαγετε, τουτο εστιν το σωμα μου." 27 Και λαβων το[3] ποτηριον
και ευχαριστησας, εδωκεν αυτοις λεγων, "Πιετε εξ αυτου παντες, 28 τουτο γαρ εστιν το αἱμα μου
το της καινης διαθηκης το περι πολλων εκχυνομενον εις αφεσιν ἁμαρτιων. 29 Λεγω δε ὑμιν ὁτι
ου μη πιω απ' αρτι εκ τουτου του γενηματος[4] της αμπελου ἑως της ἡμερας εκεινης ὁταν αυτο πινω
μεθ' ὑμων καινον[5] εν τη βασιλεια του Πατρος μου." 30 Και ὑμνησαντες εξηλθον εις το Ορος των
Ελαιων.

[Jesus predicts Peter's denials]

31 Τοτε λεγει αυτοις ὁ Ιησους, "Παντες ὑμεις σκανδαλισθησεσθε εν εμοι εν[6] τη νυκτι
ταυτη, γεγραπται γαρ, 'Παταξω τον Ποιμενα, και[7] διασκορπισθησεται τα προβατα της ποιμνης.'
32 Μετα δε το εγερθηναι με προαξω ὑμας εις την Γαλιλαιαν." 33 Αποκριθεις δε ὁ Πετρος ειπεν
αυτω, "Ει και παντες σκανδαλισθησονται εν σοι, εγω[8] ουδεποτε σκανδαλισ- θησομαι." 34 Εφη
αυτω ὁ Ιησους, "Αμην λεγω σοι ὁτι εν ταυτη τη νυκτι, πριν αλεκτορα φωνησαι, τρις απαρνηση
με." 35 Λεγει αυτω ὁ Πετρος, "Καν δεη με συν σοι αποθανειν, ου μη σε απαρνησωμαι!" Ὁμοιως
δε και παντες οἱ μαθηται ειπον.

[Gethsemane—Jesus almost dies!]

36 Τοτε ερχεται μετ' αυτων ὁ Ιησους εις χωριον λεγομενον Γεθσημανη, και λεγει τοις
μαθηταις, "Καθισατε αυτου ἑως οὑ[9] απελθων προσευξωμαι[10] εκει." 37 Και παραλαβων τον Πετρον
και τους δυο υἱους Ζεβεδαιου[11] ηρξατο λυπεισθαι και αδημονειν. 38 Τοτε λεγει αυτοις ὁ Ιησους,
"Περιλυπος εστιν ἡ ψυχη μου ἑως θανατου. Μεινατε ὡδε και γρηγορειτε μετ' εμου." 39 Και
προελθων μικρον επεσεν επι προσωπον αυτου προσευχομενος και λεγων, "Πατερ μου, ει δυνατον
εστιν, παρελθετω απ' εμου το ποτηριον τουτο· πλην ουχ ὡς εγω θελω αλλ' ὡς συ." 40 Και
ερχεται προς τους μαθητας και εὑρισκει αυτους καθευδοντας, και λεγει τω Πετρω, "Οὑτως[12] ουκ
ισχυσατε μιαν ὡραν γρηγορησαι μετ' εμου? 41 Γρηγορειτε και προσευχεσθε, ἱνα μη εισελθητε εις
πειρασμον. Το μεν πνευμα προθυμον, ἡ δε σαρξ ασθενης." 42 Παλιν εκ δευτερου απελθων
προσηυξατο λεγων, "Πατερ μου, ει ου[13] δυναται τουτο το ποτηριον παρελθειν απ' εμου εαν μη
αυτο πιω, γενηθητω το θελημα σου." 43 Και ελθων εὑρεν[14] αυτους παλιν[15] καθευδοντας, ησαν γαρ
αυτων οἱ οφθαλμοι[16] βεβαρημενοι. 44 Και αφεις αυτους απελθων παλιν προσηυξατο εκ τριτου, τον
αυτον λογον ειπων. 45 Τοτε ερχεται προς τους μαθητας αυτου και λεγει αυτοις, "Καθευδετε το
λοιπον και αναπαυεσθε. Ιδου, ηγγικεν ἡ ὡρα και ὁ Υἱος του Ανθρωπου παραδιδοται εις χειρας
ἁμαρτωλων. 46 Εγειρεσθε, αγωμεν. Ιδου,[17] ὁ παραδιδους με."

[Jesus is betrayed]

47 Και[18] ετι αυτου λαλουντος ιδου, Ιουδας, εἱς των δωδεκα, ηλθεν, και μετ' αυτου οχλος
πολυς μετα μαχαιρων και ξυλων απο των αρχιερεων και πρεσβυτερων του λαου. 48 (Ὁ δε
παραδιδους αυτον εδωκεν αυτοις σημειον λεγων, "Ὁν εαν φιλησω, αυτος εστιν· κρατησατε
αυτον.") 49 Και ευθεως προσελθων τω Ιησου ειπεν, "Χαιρε, Ῥαββι!" Και κατεφιλησεν αυτον.
50 Ὁ δε Ιησους ειπεν αυτω, "Ἑταιρε, εφ' ὡ παρει?" Τοτε προσελθοντες επεβαλον τας χειρας επι
τον Ιησουν και εκρατησαν αυτον. 51 Και ιδου, εἱς των μετα[19] Ιησου, εκτεινας την χειρα,

---

[1] τον 547c || --- 547
[2] ευλογησας || ευχαριστησας [70%] 246t
[3] το || --- 789,2175
[4] γενηματος 35,55,128,363,402,479,510,547,586,685c,757,789,824,867,897,955.1040,1046,1062,1072c,1075c [first hand],1111,1117,1339,1435,1461,1496, 1503,1560,1637,1652,1667,1713,2122,2253,2352,2382,2554,2765,l.2110
γεννηματος [70%] 18,204,246,386,553,685,928,1072,1075,1145,1189,1551,1572,1652c,1694,2175,2253c,2466,2503,2554c
[5] μεθ υμων καινον || ~ 312 1435
[6] εν 685c || --- 685
[7] και || 11 1496 (from one line to the next)
[8] εγω || 1 δε [45%] 246,1435
[9] ου || --- [3%] 1339,1560
[10] προσευξωμαι || προσευξομαι [40%] 928,1339,1572
[11] ζεβεδαιου || ζεβαιδαιου 757 (i) || ζεδαιου 1040 (i)
[12] **f**[35] generally puts a question mark here, and a period at the end of the verse. (not 386)
[13] ου || --- 402
[14] ευρεν || ευρισκει [66%] 246t
[15] αυτους παλιν || ~ 21 1111
[16] αυτων οι οφθαλμοι || ~ 231 363,547
[17] ιδου || 1 ηγγικεν [80%] 246t
[18] και || --- 824
[19] μετα || 1 του 1667

απεσπασεν την μαχαιραν αυτου, και παταξας τον δουλον του αρχιερεως αφειλεν αυτου το ωτιον.
52 Τοτε λεγει αυτω ὁ Ιησους, “Αποστρεψον σου την μαχαιραν[1] εις τον τοπον αυτης, παντες γαρ
οἱ λαβοντες[2] μαχαιραν εν μαχαιρα αποθανουνται. 53 Ἢ δοκεις ὁτι ου δυναμαι αρτι παρακαλεσαι
τον Πατερα μου, και παραστησει μοι πλειους ἢ δωδεκα λεγεωνας αγγελων? 54 Πως ουν
πληρωθωσιν αἱ Γραφαι ὁτι οὑτως δει γενεσθαι?” 55 Εν εκεινη τη ὡρα ειπεν ὁ Ιησους τοις
οχλοις, “‘Ως επι ληστην εξηλθετε μετα μαχαιρων και ξυλων συλλαβειν με? Καθ’ ἡμεραν προς ὑμας[3]
εκαθεζομην εν τω ἱερω διδασκων[4] και ουκ εκρατησατε με. 56 Τουτο δε ὁλον γεγονεν ἱνα
πληρωθωσιν αἱ Γραφαι των[5] προφητων.” Τοτε οἱ μαθηται παντες αφεντες αυτον[6] εφυγον.

57 Οἱ δε κρατησαντες τον Ιησουν απηγαγον προς Καιαφαν τον αρχιερεα, ὁπου οἱ
γραμματεις και οἱ πρεσβυτεροι συνηχθησαν. 58 Ὁ δε Πετρος ηκολουθει[7] αυτω απο μακροθεν ἑως
της αυλης του αρχιερεως. Και εισελθων εσω εκαθητο μετα των ὑπηρετων ιδειν το τελος.

[Jesus tried by the Council]

59 Οἱ δε αρχιερεις και οἱ πρεσβυτεροι και το συνεδριον ὁλον εζητουν ψευδομαρτυριαν
κατα του Ιησου ὁπως θανατωσωσιν αυτον, 60 και ουχ εὑρον. Και πολλων ψευδομαρτυρων
προσελθοντων, ουχ εὑρον. Ὑστερον δε προσελθοντες δυο ψευδομαρτυρες 61 ειπον, “Οὑτος εφη,
‘Δυναμαι καταλυσαι τον ναον του Θεου και δια τριων ἡμερων οικοδομησαι αυτον’.” 62 Και
αναστας ὁ αρχιερευς ειπεν αυτω, “Ουδεν αποκρινη? Τί οὑτοι σου καταμαρτυρουσιν?” 63 Ὁ δε
Ιησους εσιωπα. Και αποκριθεις ὁ[8] αρχιερευς ειπεν αυτω,[9] “Εξορκιζω σε κατα του Θεου του
ζωντος ἱνα ἡμιν ειπης ει συ εἶ ὁ Χριστος ὁ Υἱος του Θεου.” 64 Λεγει αυτω ὁ Ιησους, “Συ ειπας.
Πλην λεγω ὑμιν, απ’ αρτι οψεσθε τον Υἱον του Ανθρωπου καθημενον εκ δεξιων της Δυναμεως
και ερχομενον επι των νεφελων του ουρανου.” 65 Τοτε ὁ αρχιερευς διερρηξεν τα ἱματια αυτου,
λεγων ὁτι “Εβλασφημησεν! Τί ετι χρειαν εχομεν μαρτυρων? Ιδε, νυν ηκουσατε την βλασφημιαν
αυτου! 66 Τί ὑμιν δοκει?” Οἱ δε αποκριθεντες[10] ειπον, “Ενοχος θανατου εστιν!” 67 Τοτε
ενεπτυσαν εις το προσωπον αυτου και εκολαφισαν αυτον· οἱ δε ερραπισαν 68 λεγοντες,
“Προφητευσον ἡμιν,[11] Χριστε! Τίς εστιν ὁ παισας σε?”

[Peter denies Jesus]

69 Ὁ δε Πετρος εξω εκαθητο εν τη αυλη. Και προσηλθεν αυτω μια παιδισκη λεγουσα,
“Και συ ησθα μετα Ιησου του Γαλιλαιου.” 70 Ὁ δε ηρνησατο εμπροσθεν αυτων παντων λεγων,
“Ουκ οιδα τί λεγεις.” 71 Εξελθοντα δε αυτον εις τον πυλωνα, ειδεν αυτον αλλη και λεγει αυτοις
εκει, “Και οὗτος ἦν μετα Ιησου του Ναζωραιου.” 72 Και παλιν ηρνησατο, μεθ’ ὁρκου, ὁτι “Ουκ
οιδα τον ανθρωπον!” 73 Μετα μικρον δε προσελθοντες οἱ ἑστωτες ειπον τω Πετρω, “Αληθως και
συ εξ αυτων εἶ, και γαρ ἡ λαλια σου δηλον σε ποιει.” 74 Τοτε ηρξατο καταθεματιζειν και
ομνυειν ὁτι “Ουκ οιδα τον ανθρωπον!” Και ευθεως αλεκτωρ εφωνησεν. 75 Και εμνησθη ὁ Πετρος
του ῥηματος Ιησου ειρηκοτος αυτω ὁτι “Πριν αλεκτορα φωνησαι, τρις απαρνηση με.” Και εξελθων
εξω εκλαυσεν πικρως.

[Crucifixion Day—Friday, 04/05/30]

27.1 Πρωιας δε γενομενης, συμβουλιον ελαβον παντες οἱ αρχιερεις και οἱ πρεσβυτεροι[12] κατα του
Ιησου, ὡστε θανατωσαι αυτον. 2 Και δησαντες αυτον απηγαγον και παρεδωκαν αυτον[13] Ποντιω
Πιλατω τω ἡγεμονι.

[The end of Judas—parenthetical]

(3 Τοτε ιδων Ιουδας ὁ παραδιδους αυτον[14,15] ὁτι κατεκριθη, μεταμεληθεις απεστρεψεν τα
τριακοντα αργυρια τοις αρχιερευσιν και τοις πρεσβυτεροις 4 λεγων, “‘Ημαρτον, παραδους αἱμα

---

[1] σου την μαχαιραν || ~231 363
[2] λαβοντες || λαμβανοντες 547
[3] υμας || ημας 1189 [nonsense]
[4] εν τω ιερω διδασκων || ~4123 1694
[5] των || 11 1694 (from one line to the next)
[6] οι μαθηται παντες αφεντες αυτον || ~45123 928,1572
[7] ηκολουθει || ηκολουθη 2175
[8] ο || --- 1040
[9] αυτω 246c || --- 553 || προς αυτον 246v
[10] 1075 is missing 26:66-27:7
[11] ημιν || --- 1435
[12] πρεσβυτεροι || 1 του λαου [80%] 246t
[13] αυτον || --- 1560
[14] ο παραδιδους αυτον || --- 1551
[15] αυτον || αυτων 55

αθωον.” Οἱ δε ειπον, “Τί προς ἡμας? Συ οψει!” 5 Και ῥιψας τα αργυρια εν τω ναω, ανεχωρησεν
και απελθων απηγξατο. 6 Οἱ δε αρχιερεις λαβοντες τα αργυρια ειπον, “Ουκ εξεστιν βαλειν αυτα
εις τον κορβαναν, επει τιμη αἱματος εστιν.” 7 Συμβουλιον δε λαβοντες ηγορασαν εξ αυτων τον
αγρον του κεραμεως, εις ταφην τοις ξενοις. 8 Διο εκληθη[1] ὁ αγρος εκεινος Αγρος Αἱματος ἑως
της σημερον. 9 Τοτε επληρωθη το ῥηθεν δια Ἱερεμιου[2] του προφητου λεγοντος, “Και ελαβον τα
τριακοντα αργυρια, την τιμην του τετιμημενου, ὃν ετιμησαντο απο υἱων Ισραηλ, 10 και εδωκαν
αυτα εις τον αγρον του κεραμεως, καθα συνεταξεν μοι Κυριος.”)

[Jesus before Pilate]

11 Ὁ δε Ιησους εστη εμπροσθεν του ἡγεμονος. Και επηρωτησεν αυτον ὁ ἡγεμων λεγων,
“Συ εἶ ὁ Βασιλευς των Ιουδαιων?” Ὁ δε Ιησους εφη αυτω, “Συ λεγεις.” 12 Και εν τω
κατηγορεισθαι αυτον ὑπο των αρχιερεων και πρεσβυτερων ουδεν απεκρινατο. 13 Τοτε λεγει αυτω
ὁ Πιλατος, “Ουκ ακουεις ποσα σου καταμαρτυρουσιν?” 14 Και ουκ απεκριθη αυτω[3] προς ουδε ἑν
ῥημα, ὡστε θαυμαζειν τον ἡγεμονα λιαν.

[“We want Barabbas!”]

15 Κατα δε ἑορτην ειωθει ὁ ἡγεμων απολυειν ἑνα τω οχλω δεσμιον ὃν ηθελον. 16 Ειχον
δε τοτε δεσμιον επισημον λεγομενον Βαραββαν.[4] 17 Συνηγμενων ουν αυτων, ειπεν αυτοις ὁ
Πιλατος, “Τίνα θελετε απολυσω ὑμιν, Βαραββαν ἢ Ιησουν τον λεγομενον Χριστον?” 18 Ηδει γαρ
ὁτι δια φθονον παρεδωκαν αυτον.

19 Καθημενου δε αυτου επι του βηματος, απεστειλεν προς αυτον ἡ γυνη αυτου λεγουσα,
“Μηδεν σοι και τω δικαιω εκεινω, πολλα γαρ επαθον σημερον κατ’ οναρ δι’ αυτον.”

20 Οἱ δε αρχιερεις και οἱ πρεσβυτεροι επεισαν τους οχλους ἱνα αιτησωνται τον Βαραββαν,
τον δε Ιησουν απολεσωσιν.[5] 21 Αποκριθεις δε ὁ ἡγεμων ειπεν αυτοις, “Τίνα θελετε απο των δυο
απολυσω ὑμιν?” Οἱ δε ειπον, “Βαραββαν.” 22 Λεγει αυτοις ὁ Πιλατος, “Τί ουν ποιησω Ιησουν
τον λεγομενον Χριστον?” Λεγουσιν αυτω παντες, “Σταυρωθητω!” 23 Ὁ δε ἡγεμων εφη, “Τί γαρ
κακον εποιησεν?” Οἱ δε περισσως εκραζον λεγοντες, “Σταυρωθητω!” 24 Ιδων δε ὁ Πιλατος ὁτι
ουδεν ωφελει αλλα μαλλον θορυβος γινεται, λαβων ὑδωρ απενιψατο τας χειρας απεναντι του
οχλου λεγων, “Αθωος ειμι απο του αἱματος του δικαιου τουτου. Ὑμεις οψεσθε.” 25 Και
αποκριθεις πας ὁ λαος ειπεν, “Το αἱμα αυτου εφ’ ἡμας και επι τα τεκνα ἡμων!” 26 Τοτε απελυσεν
αυτοις τον Βαραββαν, τον δε Ιησουν φραγελλωσας[6] παρεδωκεν[7] ἱνα σταυρωθη.

[Soldiers make fun of Jesus]

27 Τοτε οἱ στρατιωται του ἡγεμονος, παραλαβοντες τον Ιησουν εις το πραιτωριον,
συνηγαγον επ’ αυτον ὁλην την σπειραν. 28 Και εκδυσαντες αυτον περιεθηκαν αυτω χλαμυδα
κοκκινην. 29 Και πλεξαντες στεφανον εξ ακανθων επεθηκαν επι την κεφαλην αυτου και καλαμον
επι την δεξιαν αυτου, και γονυπετησαντες εμπροσθεν αυτου ενεπαιζον[8] αυτω λεγοντες, “Χαιρε, ὁ
Βασιλευς των Ιουδαιων!” 30 Και εμπτυσαντες εις αυτον ελαβον τον καλαμον και ετυπτον εις την
κεφαλην αυτου. 31 Και ὁτε ενεπαιξαν αυτω, εξεδυσαν αυτον την χλαμυδα και ενεδυσαν αυτον τα
ἱματια αυτου, και απηγαγον αυτον[9] εις το σταυρωσαι.

[The Crucifixion]

32 Εξερχομενοι δε εὑρον ανθρωπον Κυρηναιον ονοματι Σιμωνα. Τουτον ηγγαρευσαν ἱνα
αρη τον σταυρον αυτου. 33 Και ελθοντες[10] εις τοπον λεγομενον Γολγοθα, ὅ εστιν λεγομενον[11]
Κρανιου Τοπος, 34 εδωκαν αυτω πιειν οξος μετα χολης μεμιγμενον. Και γευσαμενος ουκ ηθελεν
πιειν. 35 Σταυρωσαντες δε αυτον διεμερισαντο τα ἱματια αυτου βαλοντες[12] κληρον. 36 Και

---

[1] εκληθη || επεκληθη 363
[2] ιερεμιου || ιρεμιου 1652 (i,sp)
[3] αυτω || --- 1145
[4] βαραββαν || βαραβαν 1560[5x] (sp)
[5] απολεσωσιν || απωλεσωσιν 2352
[6] φραγελλωσας 1503[c],1551[c] || φραγελωσας 1503,1551,1560 || φραγγελωσας 2466 || φραγγελλωσας 1189 (sp)
[7] παρεδωκεν || 1 αυτοις 363
[8] ενεπαιζον || ενεπαζον 1075[v] (sp—got it right elsewhere)
[9] αυτον || --- 1145
[10] ελθοντες || εισελθοντες 1189
[11] λεγομενον || λεγομενος 402
[12] βαλοντες 18,55,246,386,685,757,789,824,955,1040,1046,1062,1072,1075,1111,1117,1145,1339,1461,1496,1503,1551,1560,1637,1652,1713,2253,2352, 2503,2554,l.2110
βαλλοντες [70%] 35,128,204,363,402,479,510,547,553,586,867,897,928,1189,1435,1572,1667,1694,2122,2175,2382,2466,2765

καθημενοι ετηρουν αυτον εκει. 37 Και επεθηκαν επανω της κεφαλης αυτου την αιτιαν αυτου
γεγραμμενην·

ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

38 Τοτε σταυρουνται συν αυτω δυο λησται, εἱς εκ δεξιων και εἱς εξ ευωνυμων. 39 Οἱ δε
παραπορευομενοι εβλασφημουν αυτον, κινουντες τας κεφαλας αυτων 40 και λεγοντες, "Ὁ
καταλυων τον ναον και εν τρισιν ἡμεραις οικοδομων, σωσον σεαυτον! Ει υἱος εἶ του Θεου,
καταβηθι απο του σταυρου." 41 Ὁμοιως δε και οἱ αρχιερεις, εμπαιζοντες[1] μετα των γραμματεων
και πρεσβυτερων και Φαρισαιων,[2] ελεγον, 42 "Αλλους εσωσεν· ἑαυτον ου δυναται σωσαι. Ει
βασιλευς Ισραηλ εστιν, καταβατω νυν απο του σταυρου και πιστευσομεν[3] επ'[4] αυτω. 43 Πεποιθεν
επι τον Θεον, ῥυσασθω νυν αυτον ει θελει αυτον. Ειπεν γαρ ὁτι 'Θεου ειμι Υἱος'." 44 Το δ' αυτο
και οἱ λησται οἱ συσταυρωθεντες αυτω ωνειδιζον[5] αυτον.[6]

[Jesus takes the 'wages' for our sin]

45 Απο δε ἑκτης ὡρας σκοτος εγενετο επι πασαν την γην ἑως ὡρας ενατης.[7] 46 Περι δε
την ενατην ὡραν ανεβοησεν ὁ Ιησους φωνη μεγαλη λεγων, "Ηλι, Ηλι, λιμα[8] σαβαχθανι?" τουτ'
εστιν, "Θεε μου, Θεε μου, ἱνα τἱ με εγκατελιπες?" 47 Τινες δε των εκει ἑστωτων ακουσαντες
ελεγον ὁτι "Ηλιαν φωνει οὑτος." 48 Και ευθεως δραμων εἱς εξ αυτων και λαβων σπογγον, πλησας
τε οξους και περιθεις καλαμω, εποτιζεν αυτον. 49 Οἱ δε λοιποι ελεγον, "Αφες, ιδωμεν ει ερχεται
Ηλιας σωσων αυτον."

*[The shout of **victory**]*

50 Ὁ δε Ιησους παλιν κραξας φωνη μεγαλη αφηκεν το πνευμα. 51 Και ιδου, το
καταπετασμα του ναου εσχισθη εις δυο απο ανωθεν ἑως κατω, και ἡ γη εσεισθη, και αι πετραι
εσχισθησαν, 52 και τα μνημεια ανεωχθησαν. (Και πολλα σωματα των κεκοιμημενων ἁγιων ηγερθη,
53 και εξελθοντες εκ των μνημειων μετα την εγερσιν αυτου, εισηλθον εις την ἁγιαν πολιν και
ενεφανισθησαν πολλοις.) 54 Ὁ δε ἑκατονταρχος και οἱ μετ' αυτου τηρουντες τον Ιησουν, ιδοντες
τον σεισμον και τα γενομενα, εφοβηθησαν σφοδρα, λεγοντες, "Αληθως Θεου Υἱος[9] ἦν οὑτος!"

55 Ησαν δε εκει και[10] γυναικες πολλαι απο μακροθεν θεωρουσαι, αἱτινες ηκολουθησαν τω
Ιησου απο της Γαλιλαιας διακονουσαι αυτω· 56 εν αἱς ἦν Μαρια ἡ Μαγδαληνη και Μαρια ἡ του
Ιακωβου και Ιωση μητηρ και ἡ μητηρ των υἱων Ζεβεδαιου.

[The burial]

57 Οψιας δε γενομενης, ηλθεν ανθρωπος πλουσιος απο Αριμαθαιας, τουνομα Ιωσηφ, ὃς και
αυτος εμαθητευσεν τω Ιησου. 58 Οὑτος προσελθων τω Πιλατω ητησατο το[11] σωμα του Ιησου. Τοτε
ὁ Πιλατος εκελευσεν αποδοθηναι το σωμα. 59 Και λαβων το σωμα ὁ Ιωσηφ ενετυλιξεν[12] αυτο
σινδονι[13] καθαρα 60 και εθηκεν αυτο εν τω καινω αυτου μνημειω ὃ ελατομησεν εν τη πετρα. Και
προσκυλισας[14] λιθον μεγαν τη θυρα του μνημειου απηλθεν. 61 Ἦν δε εκει Μαρια ἡ Μαγδαληνη
και ἡ αλλη Μαρια καθημεναι απεναντι του ταφου.

[The tomb is guarded]

62 Τη δε επαυριον, ἡτις εστιν μετα την Παρασκευην, συνηχθησαν οἱ αρχιερεις και οἱ
Φαρισαιοι προς Πιλατον 63 λεγοντες, "Κυριε, εμνησθημεν ὁτι εκεινος ὁ πλανος ειπεν, ετι[15] ζων,[16]
'Μετα τρεις ἡμερας εγειρομαι.' 64 Κελευσον ουν ασφαλισθηναι τον ταφον ἑως της[17] τριτης
ἡμερας, μηποτε ελθοντες οἱ μαθηται αυτου νυκτος κλεψωσιν αυτον και ειπωσιν τω λαω οτι,[18]

---

[1] εμπαιζοντες || εμπεζοντες 824
[2] και φαρισαιων || --- 402,510 (h)
[3] πιστευσομεν || πιστευσωμεν 2175
[4] επ || --- 363,402,547
[5] ωνειδιζον || ονειδιζον 1560,2175
[6] αυτον || αυτω [5%] 246[t]
[7] ενατης 35[c] || εννατης [40%] 35[v],363,479,547,897,928,1572,1667,1694,2175,2765 (twice)
[8] λιμα || λειμα [8%] 246[t]
[9] υιος || --- 685
[10] και || --- [65%] 246[t]
[11] το 1072[c] || --- 1072
[12] ενετυλιξεν || ενετυλυξεν 1560 (sp)
[13] σινδονι || συνδονι 2175
[14] προσκυλισας || προσκυλυσας 1560 (sp)
[15] 897 is missing 27:63-28:7
[16] ζων 2175[c] || 1 οτι 1694,2175
[17] της || --- 510
[18] οτι || --- [75%] 246[t]

Ἡγερθη απο των νεκρων,’ και εσται ἡ εσχατη πλανη χειρων της πρωτης.” 65 Εφη δε[1] αυτοις ὁ
Πιλατος, “Εχετε κουστωδιαν· ὑπαγετε ασφαλισασθε ὡς οιδατε.” 66 Οἱ δε πορευθεντες ησφαλισαντο
τον ταφον, σφραγισαντες τον λιθον, μετα της κουστωδιας.

[Resurrection Day—Sunday, 04/07/30]

28.1 Οψε δε[2] σαββατων, τη επιφωσκουση εις μιαν σαββατων, ηλθεν Μαρια ἡ Μαγδαληνη και ἡ
αλλη Μαρια θεωρησαι τον ταφον. 2 Και[3] ιδου, σεισμος εγενετο μεγας· αγγελος γαρ Κυριου
καταβας εξ ουρανου, προσελθων απεκυλισεν τον λιθον απο της θυρας[4] και εκαθητο επανω αυτου.
3 Ἠν δε ἡ ιδεα αυτου ὡς αστραπη και το ενδυμα αυτου λευκον ὡσει χιων. 4 Απο δε του φοβου
αυτου εσεισθησαν οἱ τηρουντες και εγενοντο ὡσει νεκροι.

[The angel does his duty]

5 Αποκριθεις δε ὁ αγγελος ειπεν ταις γυναιξιν, “Μη φοβεισθε ὑμεις, οιδα γαρ ὁτι Ιησουν
τον εσταυρωμενον ζητειτε. 6 Ουκ εστιν ὡδε! Ηγερθη γαρ,[5] καθως ειπεν. Δευτε ιδετε τον τοπον
ὁπου εκειτο ὁ Κυριος. 7 Και ταχυ πορευθεισαι ειπατε τοις μαθηταις αυτου ὁτι ‘Ηγερθη απο των
νεκρων, και ιδου, προαγει ὑμας εις την Γαλιλαιαν· εκει αυτον οψεσθε.’ Ιδου, ειπον ὑμιν.” 8 Και
εξελθουσαι ταχυ απο του μνημειου μετα φοβου και χαρας μεγαλης, εδραμον απαγγειλαι τοις
μαθηταις αυτου.

[Jesus’ second appearance]

9 Ὡς δε επορευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου,[6] και ιδου,[7] Ιησους απηντησεν αυταις
λεγων, “Χαιρετε!” Αἱ δε προσελθουσαι, εκρατησαν αυτου τους ποδας και προσεκυνησαν αυτω.
10 Τοτε λεγει αυταις ὁ Ιησους· “Μη φοβεισθε. Ὑπαγετε απαγγειλατε τοις αδελφοις μου ἱνα
απελθωσιν εις την Γαλιλαιαν, και εκει με οψονται.”

[Guards are bribed]

11 Πορευομενων δε αυτων, ιδου, τινες της κουστωδιας ελθοντες εις την πολιν απηγγειλαν
τοις αρχιερευσιν ἁπαντα τα γενομενα. 12 Και συναχθεντες μετα των πρεσβυτερων, συμβουλιον τε
λαβοντες, αργυρια ἱκανα εδωκαν τοις στρατιωταις 13 λεγοντες, “Ειπατε ὁτι ‘Οἱ μαθηται αυτου
νυκτος ελθοντες εκλεψαν αυτον ἡμων κοιμωμενων’. 14 Και εαν ακουσθη τουτο επι του ἡγεμονος,
ἡμεις[8] πεισομεν αυτον και ὑμας αμεριμνους ποιησομεν.” 15 Οἱ δε λαβοντες τα αργυρια εποιησαν
ὡς εδιδαχθησαν. Και διεφημισθη ὁ λογος οὑτος παρα Ιουδαιοις μεχρι της σημερον.

[The Great commission]

28.16 Οἱ δε ἑνδεκα μαθηται επορευθησαν εις την Γαλιλαιαν εις το ορος οὑ εταξατο αυτοις ὁ
Ιησους. 17 Και ιδοντες αυτον προσεκυνησαν αυτω, οἱ δε εδιστασαν. 18 Και προσελθων ὁ Ιησους
ελαλησεν αυτοις λεγων, “Εδοθη μοι πασα εξουσια εν ουρανω και επι γης. 19 Πορευθεντες
μαθητευσατε παντα τα εθνη, βαπτιζοντες αυτους εις το ονομα του Πατρος και του Υἱου και
του ῾Αγιου Πνευματος, 20 διδασκοντες αυτους[9] τηρειν παντα ὁσα ενετειλαμην ὑμιν· και ιδου, εγω
μεθ’ ὑμων ειμι πασας τας ἡμερας ἑως της συντελειας του αιωνος!” Αμην.[10]

[1] δε || --- [30%] 1145
[2] δε || --- 510,757[s2],1667
[3] και || 11 1040 (from one page to the next)
[4] θυρας || 1 του μνημειου 479[m],1551
[5] γαρ || --- [20%] 204,757[s2],789,2466 (1145—there are two raised dots at the end of the line where the γαρ should be; not usual)
[6] 1694,757[s2], omit ως δε επορευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου (clear homoioteleuton—the last four words)
[7] ιδου || 1 ο 479
[8] ημεις || υμεις 1040 (i)
[9] αυτους || --- 2466
[10] In the colophons, **f**[35] [50%] have, “published eight years after the ascension of Christ”. For 50% of the MSS to have this information probably means that the tradition is ancient; and of course, I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that **f**[35] goes back at least to the 3rd century. If this information is correct, then Matthew was ‘published’ in 38 AD. The same sources have Mark published two years later (40) and Luke another five years later (45), while John was ‘published’ thirty-two years after the ascension, or 62 AD. Not only were the authors eyewitnesses of the events, but many others were still alive when the Gospels appeared. They could attest to the veracity of the accounts, but could also be the source of textual variants, adding tidbits here and there, or ‘correcting’ something that they remembered differently.